ВІСТІ
КОМБАТАНТА

5-6

ТОРОНТО – НЬЮ-ЙОРК 2000

ВІСТІ КОМБАТАНТА
Рік 2000 Торонто–Нью-Йорк. Ч. 5-6 (225)

ЗМІСТ

ст.

(Закінчення на ст. 144)

ВІСТІ КОМБАТАНТА

5-6

2000

РЕДАКТОР: Д-р Мирослав Малецький

ВИДАВЦІ: Головна Управа Об'єднання б. Вояків Українців в Америці, Головна Управа Братства кол. вояків 1-ої УД УНА

СПІВУЧАСНІ: Братство Українських Січових Стрільців, Об'єднання кол. вояків УПА, Броди-Леви Інк., Українська Стрілецька Громада в Канаді

VETERANS' NEWS, bimonthly, published jointly by:
United Ukrainian War Veterans in America, Brotherhood of Former Soldiers of the 1st Ukrainian Division of the UNA.
In association with:
Brotherhood of Ukrainian Sichovi Striltsi, Former Members of the Ukrainian Insurgent Army, Inc.; Brody-Lev, Inc.; Ukrainian War Veterans' Association in Canada

VETERANS' NEWS
P.O. Box 279, Stn. "D", Toronto, ON
Canada M6P 3J9

Статті, підписані прізвищем чи ініціялами автора, не завжди відповідають поглядам редакції.
Редакція застерігає собі право скорочувати статті і справляти мову.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ:
В Канаді річна передплата 35.00 дол. В США і інших країнах 35.00 ам. дол.

АДРЕСИ ПРЕДСТАВНИКІВ:

	Англія:	Австралія
AUFC — H.Q. 49 Linden Gardens Notting Hill Gate London, W2 4HG ENGLAND	Mr. S. Wasylko 4 The Hollows Silverdale Nottingham, NG11 7FJ ENGLAND	Mr. Wasyl Stanko 3 Jean Ave. Paradise, S.A. 5075 AUSTRALIA

Typesetting and layout by
Creative Touch COMMUNICATIONS

Printed by

TRIDENT Associates Printing
Українська Друкарня ТРИЗУБ
Toronto • St. Catharines • Buffalo
1 800-216-9136

Коментар

Мирослав МАЛЕЦЬКИЙ

ІДЕОЛОГІЇ НЕ СПРАЦЮВАЛИ

Словник політичних понять вже давно потребує перевірки й осучаснення. Сьогоднішній світ політиків і медій вживає вправді ті самі означення, але, якщо не кожний, то принаймні велика більшість із них цими самими словами окреслює відмінні, а то й протилежні поняття. Популярне тепер слово „демократія" розуміють інакше на заході, інакше на сході Европи, інакше в частині Африки й Азії. Реакціонери звуть себе „прогресистами", справжніх поступових кличуть „контрреволюціонерами", марксисти часто звеличують себе „лібералами", націоналістичні шовіністи присвоюють собі назву „інтернаціоналістів" (росіяни обох імперій–царської й совєтської), а патріотів таврують іменем „ворогів народу". Як розібратися в цій плутанині неознайомленому з цією політичною термінлогією, збаламученому громадянинові? Хіба порівнювати говорене з фактичним станом в себе і в інших країнах, якщо такі можливості існують. Але порівнювати не завжди є змога. Серед пануючих еліт глибоко закоренився звичай оперувати неправдою, яка якщо не добровільно, то силою може переконувати, навіть про те, що біле–це чорне, і навпаки.

Аналізуючи причини такого стану, трохи ознайомленому громадянинові нетрудно розпізнати їх в уже історичних і ще живих політичних ідеологіях. На сторінках нашого журналу не раз цій проблемі приділялася увага. Не зашкодить дещо собі пригадати.

Людина ніколи не жила без ідеологій. Вона завжди мала певну мережу вартостей і ідей, за допомогою якої сприймала й оцінювала довкілля. Одначе ідеології, про які тут мова, інакші. Вони–всеохоплюючі доктрини з готовою відповіддю на всі питання буття людини й суспільства. Постали вони в останніх 200-х роках, а початок їх побідного походу на людські уми сходиться з французькою революцією та боротьбою американського народу за свою незалежність.

В основу таких ідеологій, як соціялізм, комунізм, фашизм, організований націоналізм і ін., лягли віра й переконання, що умовини людського життя можна довести до досконалости тут-таки на Землі. Це переконання відрізняло їх від ідеологій попередніх часів (перед 1750-х рр.), де матафізичний елемент був їхньою складовою

частиною; він проявлявся у вірі, що остаточне щастя можна осягнути тільки в іншому, позаземному світі. Тому модерні ідеології називають, для відрізнення, секулярними або світськими.

Всім тим ідеологіям, у першу чергу, притаманні революційність і утопічність. Вони вимагають революційної боротьби за владу, а їхня мета, завжди і як правило, змальована в нереальних кольорах. Безклясове суспільство Маркса, ліберальне в початках переконання про перфектне функціонування вільного ринку,–це приклади невиправданого й нездійсненого оптимізму, а не спрощування проблем–це невідлучна прикмета світських ідеологій. Для цих ідеологій існують тільки ми і вони, приятелі і вороги, хто не з нами, той проти нас.

Ідеології зводять до спільного знаменника складні проблеми людського існування. У цій характеристичній прикметі лежить їхня сила і їхня слабість; сила в тому, що переконання про можливість неможливого скріплює охоту послідовників до боротьби, а слабість у тому, що нездійснені завеликі надії на покращення долі ведуть до гірких розчарувань.

Життя не стоїть на місці; воно міняється; міняються його умовини. Тому ідеології, зроджені з потреб часу і місця, мусять мінятися (вправді не всі) своєю формою і змістом. Деякі з них, хоч революційні з природи, еволюціонували, модифікуючись до невпізнання. Маємо на думці не саму теорію, а її практичне застосування. Соціялізм у Західній Европі фактично ототожнився з вимогами соціяльної політики, яку почали визнавати й навіть впроваджувати в життя уряди, що їх ніяк не можна підозрювати в соціялістичних симпатіях. У Східній Европі соціялізм, на переміну з комунізмом, став для більшості синонімом совєтського державного капіталізму, тому відійшов у неславне минуле.

Модерні ідеології звульґаризували політичну думку. З метою здобути найширші впливи серед мас,–а вони добре пізнали спроможність їх двоальтернативного чи чорно-білого думання,–звели політичний процес до простої демагогії у боротьбі за владу. Така атмосфера не сприяє політичному думанню.

Не треба виняткового ума, щоб запримітити, що соціялізм став найбільшим обманом XX століття. Він–це протилежність до свободи, а побоювання її, притаманне всім соціялізмам, як вони між собою не різнилися б. Теоретизують, що соціялізм гуманний і він хоче виелімінувати війни, насилля, безробіття та взагалі всяке лихо. Одначе на практиці він є запереченням добра і зводить людину до ма-

ленького коліщатка в машині великого колективу. Розбіжності соціялістів між теорією і практикою примушують мовчати або перекручувати правду, карати тих, що правду обороняють, а невдачі проголошувати успіхами.

Переглядаючи деякі урядові газети й журнали, видавані в Совєтському Союзі, треба дивуватись, бо в більшості статті й пропаґовані в них лозунґи небагато змінилися. Після такого важкого досвіду під совєтським режимом,–після мордів мільйонів людей, після штучних голодів,–ще дехто говорить про керівну ролю, про право на владу в державі. Такі вислови скидаються на траґічний фарс і на щось значно більше, ніж цього вимагала б практика мирної боротьби з режимом. Як можна вірити, що скорумпований, морально пожертий режим, якщо він коли-небудь мав якусь мораль, оздоровить політичне й економічне життя. Адже у совєтах 71 рік партія вела (а вона непомильна, як сама себе проголосила) від катастрофи до катастрофи, і довела країну туди, звідки вже нікуди вести, тільки до упадку, що і сталося. Тепер деякі критикують Сталіна і Брежнєва, але рівночасно появляється новий указ про заборону критики теперішньої бюрократії. В'язнів з підірваним здоров'ям випускають, а нових „проступників" проти влади замикають; реабілітують партію і партійців страчених давно органами за уявні промахи проти режиму.

Цих декілька думок про ідеології, а особливо–про ролю соціялізму, слід трактувати тільки як пригадку про сумну минувшину. Попросту страшно подумати, що кличі перебудови під проводом комуністичної партії до чогось доброго можуть довести. Хотілося б, щоб нашому народові не довелось із власної вини ще раз проходити крізь пекло безправ'я КГБ й складати нові гекатомби непотрібних жертв.

Віра в світські ідеології, в непомильність їх носіїв, нам не поможе, як, зрештою, показало минуле. Вони стали вигідним параваном для хворобливо жадних влади політичних фанатиків. Вони не турбувались про народ, в імені якого виступали.

Можна думати, що релятивне добро для народу і поодинокого громадянина треба шукати в суспільно і політично збалансованім демократичнім устрою держави (справжнім, без додатків „народний", „соціялістичний" і т. п.), та в її всеусучаснюючімся економічнім праґматизмі.

Торонто, 2 грудня 2000 р.

СУСПІЛЬНА СЛУЖБА КОМБАТАНТІВ В ЗСА

Social Service of Ukrainian War Veterans

Ukrainian Educational & Cultural Center
700 Cedar Road, Rm-122A, Jenkintown, PA 19046
(215) 663-9519

Суспільна Служба Комбатантів (ССК) у ЗСА, в складі слідуючих Організацій на терені ЗСА: Братство Українських Січових Стрільців, Об'єднання бyв. Вояків Українців в Америці, Братство кол. Вояків 1-ої УД УНА в ЗСА й Об'єднання кол. Вояків УПА в Америці й Канаді, висловлює заслужену подяку всім жертводавцям, організаціям і збірщикам за їхній труд і пожертви під час кожнорічної „Листопадової Збірки" на фонд українським воєнним інвалідам.

Це бувші воїни УПА і 1-ої УД УНА та їхні вдови в Україні і в Польщі. Їм ніхто, крім нас, не помагав і не помагає, вони вдячні Вам навіть за найменшу допомогу, яку одержують від Вас через ССК.

Редакціям української еміграційної преси складаємо подяку за безплатне поміщування наших оголошень.

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ І НОВИМ РОКОМ
БАЖАЄМО
ЖЕРТВОДАВЦЯМ, ЗБІРЩИКАМ,
ОРГАНІЗАЦІЯМ,
КОЛИШНІМ ВОЯКАМ І ЇХ РОДИНАМ
ТА ВСІЙ УКРАЇНСЬКІЙ СПІЛЬНОТІ
ВЕСЕЛИХ СВЯТ І ЩАСЛИВОГО
НОВОГО РОКУ

За Управу Суспільної Служби Комбатантів у ЗСА

Володимир Сімків — голова *Ярослав Качай — діловод*
Зенон Завадович — секретар

Василь ФЕДОРОВИЧ

УКРАЇНА НА „ВЕЛИКІЙ ШАХІВНИЦІ" БЖЕЗІНСЬКОГО

Збігнев Бжезінський–відомий американський політолог польського походження, дорадник кол. през. Картера, університетський професор, автор багатьох творів з ділянки міжнародного права і міждержавних взаємин, його ім'я зустрічається в поважних історично-політичних журналах, він експерт у східноевропейських і евроазійських проблемах.

Серед українців він знаний не тільки в діяспорі, але теж і на рідних землях. Ще за часів існування СРСР він завжди ставився прихильно до українського питання, а після розпаду Союзу він, виходячи з ґлобальних політичних міркувань, став ревним оборонцем української державности в переконанні, що Україна як держава має відіграти важливу ролю в питанні стабільности й безпеки Европи й Евразії.

Крах Совєтського Союзу залишив порожнечу на евразійському континенті й докорінно змінив геополітичну ситуацію Европи й Азії. Місце колишньої комуністичної імперії зайняли давніші сов. республіки, які відділилися від центру в Москві й вибрали власний шлях до незалежности.

Цей несподіваний упадок найбільшої континентальної держави створив „чорну діру" в самому центрі Евразії, а одночасно поставив перед Америкою нове завдання, а саме–спонукати Росію до демократичних реформ і довести до її економічного оздоровлення з розрахунком, щоб вона не стала перешкодою для американських стратегічних плянів. Не слід при тому забувати, що Евразія є дуже важливим геополітичним компонентом, вона є осідком світової політичної й економічної сили, тому Америка мусить мати на неї вплив, бо в додатку вона є тією шахівницею, на якій розграється боротьба за ґлобальну першість. Ще в 1940 р. Гітлер і Сталін в тайному договорі порозумілися, щоб виключити Америку з Евразії, бо тут є центр світу, і хто її контролює, той володіє світом. Тому треба вважати, щоб в Евразії не появився противник, який загрожував би Америці.

Ґоловними гравцями на тій політичній шахівниці є Франція, Німеччина, Росія, Китай та Індія. В тому контексті теж Україна, Азербайджан і Туреччина грають важливу ролю як геополітичні центри. Зокрема Україна як незалежна деержава може бути поміч-

ною при реформаторських перетвореннях в Росії. Без України Росія перестає бути евразійською імперією; щоправда, вона може боротися за імперіяльний статус, але в основному вона буде азійською державою і ввійде у конфлікт з мусулманськими народами Центральної Азії, які не хочуть стратити своєї новоздобутої незалежности й в тому дістануть підтримку своїх ісламських сусідів з півдня. Також Китай буде противитися відбудові російського панування в Центральній Азії. Але якби Росія здобула контролю над Україною з її 50-мільйоновим населенням, з великими природними багатсвами й доступом до Чорного моря, то вона автоматично стала б сильною імперіяльною державою та з'єднувала б Европу з Азією. На випадок якби Україна стратила незалежність, то це мало б безпосередній вплив на положення в Центральній Европі, бо тоді, між іншим, Польща стала б буферною державою на східному кордоні об'єднаної Европи.

В самій Росії упадок СРСР викликав збентеження й напружені суперечки та дебати над майбутністю держави: чи має вона залишитися імперією чи стати національною державою на чистій російській етнічності? Тут же зараз важливе питання: як розглядати незалежність України–чи вважати це тільки тимчасовим явищем, зглядно, відхиленням (така думка більшости росіян), чи трактувати її як окрему самостійну державу? Росіянам тяжко знайти відповідь на це питання. Вона впродовж цілої історії була знаряддям територіяльної експансії, вона не була національною державою в західноевропейському розумінні. Тепер ситуація змінилася. Терирорія Росії зменшилася менш-більш до етнічних меж і силою обставин вона мусить зректися свого місіонерського призначення. В листопаді 1990 р. Єльцин в Києві заявив, що Москва не хоче бути центром нової імперії, бо історія показує, що народ, який панує над іншими, не може бути щасливим.

Захід радо прийняв до відома таку заяву Єльцина, а російські політики також виявили свої проамериканські настрої. Вони були переконані, що Росія й Америка тепер рівні партнери й цілий світ визнає їх такими. Але насправді Росія, спустошена комуністичним режимом, занадто відстала від Заходу й не може бути рівним партнером Америки тим більше, що в Европі й на Середньому та Далекому Сході американські й російські інтереси не були тотожні, а, навпаки, зовсім протилежні. З тих причин „зріле партнерство" між Росією й Америкою було радше пустою фразою. Крім того, справа НАТО загострила російсько-американські відносини, бо Росія вважала цей крок не як частину росту Европи, а радше (може й слуш-

но?!) як просування керованого Америкою ворожого альянсу. Це викликало в Росії побоювання, що Захід хоче її ізолювати та залишити відкритою для ворожих наступів. Ворожнечу між Вашинґтоном і Москвою збільшила відмова Росії зректися всіх завоювань Сталіна з періоду Другої світової війни. Америку хвилювала особливо нечесність російського ставлення до Балтійських держав, що, мовляв, ті держави в 1940 р. добровільно об'єдналися з СРСР.

У зв'язку з тим, важлива роля України. Америка була схильна давати першенство американсько-українським стосункам та допомогти Україні втримати її нову національну свободу. Для Москви це було неприйнятне. Навіть російські „західняки" вважали, що ця політика Америки націлена проти російського намагання втягнути Україну до „спільної кошари". Вони вірили й далі вірять, що Україна таки об'єднається з Росією.

Саме тут позначився конфлікт між Росією й Америкою, яка набрала переконання, що імперська Росія не може бути демократичною державою.

Росія бачила, що не може бути ґлобальної співпраці з Америкою, й тому почала шукати союзників в Азії (Китай, Іран). В 1996 р. Єльцин відвідав Бейджінґ і тут підписав декларацію, що ясно викривала „гегемоністичні" тенденції і натякала на те, що обі держави–Росія і Китай–стануть проти США. Проте Китай не мав наміру зв'язувати свою долю з нестабільною і слабкою Росією. Отже, єдиним реальним вибором для Росії була Европа, докладніше трансатлянтична Европа з Европейським Союзом і НАТО, тісно пов'язана з Америкою. З тією Европою Росія змушена наладнати зв'язок, якщо хоче уникнути геополітичної ізоляції. Росія не має іншого вибору, як тільки відкинути свої імперські амбіції і вступити на шлях демократизації. Для Европи й Америки національна й демократична Росія є політично бажаною державою, що є джерелом стабільности в неспокійному евразійському просторі, якщо тільки зречеться імперського минулого.

Тут знову важливе те, щоб Росія ясно і недвозначно прийняла самостійне існування України, її особливу ідентичність та недоторканість її кордонів.

Крім того, політична й економічна стабілізація нових посткомуністичних держав та їх підтримка з боку Америки має бути невід'ємною частиною американської політики, щоб таким чином приневолити Росію здійснити европейський вибір. Серед тих нових держав перше місце знову займає Україна, а в Азії–Азербайджан і Узбекістан. Незалежний Азербайджан може служити коридором

для доступу Заходу до багатого на енерґію басейну Каспійського моря та Середньої Азії, а підкорений Азербайджан доведе до ізоляції Середньої Азії, яка через те підпаде під російський вплив і тиск до інтеґрації. Також Узбекистан, національно найбільше життєздатний і найбільше заселений з-поміж серднього азійських держав, є перепоною для відновлення російської контролі над тим реґіоном.

А все-таки найважливішою є тут Україна. Коли Европейський Союз і НАТО будуть поширюватися, Україна матиме змогу вибирати, чи вона схоче стати членом котроїсь з тих організацій. Правдоподібно, для зміцнення свого самостійного статусу, вона схоче приєднатися до обидвох, а згодом внутрішні перетворення дадуть їй право на повне членство, хоч це справа дальшого часу; треба рахувати на період 2005–2015 р.

Всупереч протестам Росії, декілька середньоевропейських держав приєдналися до НАТО в 1999 р., але їх вступ до Европейського Союзу наступить щойно в 2002–2003 роках. Щодо України, то Росії буде важко погодитися на її вступ до НАТО, бо така згода означала б, що доля України не є пов'язана з Росією. Але якщо Україна має вижити як самостійна держава, вона буде змушена стати частиною Европи, а не Азії, і тоді разом з іншими серднього европейськими державами втримувати зв'язки з НАТО і Европейським Союзом. Якщо Росія на те погодиться, то вона також буде змушена стати частиною Европи. Основне тут–це те, що Росія не може існувати в Европі без України, яка належить до Европи, тоді як Україна може бути частиною Европи без Росії. Вибір України на користь Европи приневолює Росію також стати частиною Европи або стати евразійським парієм, нараженим на конфлікти з „близьким зарубіжжям".

Треба надіятися, що приблизно впродовж двох десятиріч Росія стане невід'ємною частиною Европи. Між 2005 і 2015 рр. Україна, яка тимчасом повинна зробити значний поступ в домашніх реформах і заявиться як середньоевропейська держава, повинна бути готовою до серйозних переговорів з НАТО і Европейським Союзом. Тому що Німеччина і Польща є зацікавлені в назалежности України, є можливе, що Україну постепенно втягнуть до французько-німецько-польської співпраці, а біля 2010 р. та спільна група в силі около 230 млн. людей стане важливим партнерством в Европі.

Все-таки Америка ставиться до Росії, якщо не прихильно, то щонайменше обережно, дає їй до зрозуміння, що двері до Европи й до повноправної участи в трансатлянтичній системі безпеки є для неї завжди відкриті, а одночасно заохочує Росію до співпраці у всіх

сферах життя...

Стільки про „Велику шахівницю" й офіційну політику Америки супроти України, з якою Бжезінський не завжди погоджується.

Очі американських політиків звернені в основному на Росію як велику потугу. Вона для них завжди на першому місці, а Україна–це все ще якесь периферійне, а може навіть тимчасове явище, яким можна в разі потреби шахувати Росію. Отже, Україна для Америки це тільки засіб у великій політичній грі. Головна мета таки Росія.

Правда, Україну визнали майже всі держави світу, включно з Вашинґтоном. До Києва приїжджають дипломати різних держав. Але цікаво, що візити американських президентів чи міністрів бувають звичайно дуже короткі і відбуваються якось „мимоходом" в поворотній дорозі з Москви.

Бжезінський уважає, що Вашинґтон повинен приділити Києву належну увагу незалежно від різних міжнародних проблем. Поява незалежної України змінила геополітичну карту Европи, й вона є важливою для европейської безпеки і стабільности. Україна заслуговує на більшу увагу й допомогу Америки тому, що тут рівень демократичного й економічного розвитку вищий, ніж в Росії.

Щодо зовнішньої політики, то Україна має пройти ще довгий шлях економічних реформ, а політично уряд України повинен більш сміливо відстоювати свою приналежність до Европи, а Америка повинна підтримувати членство України в Европейському Союзі і НАТО, якщо–очевидно–вона готова і хоче приступити до тих організацій.

Використано: Zbigniev Brzezinski. *Grand Chessboard,* 1997.

Роман КОЛІСНИК

УКРАЇНСЬКА ДИВІЗІЯ–КОЗИРНА КАРТА ДЛЯ СТАЛІНА?

Завваги до статті «Козирна карта для Сталіна», про український «колабораціонізм» у 1941-1945 та його сутність. Автори Юрій Киричук і Тарас Марискевич. («Дзвін», Львів, 2000, ч.7).

Про Українську дивізію «Галичина» появилося неспівмірно багато книг, відео, статтей українською та іншими мовами. І далі появляються, включно з Україною. Деякі з них ворожо-пропаґандивні. В деяких є помилкове насвітлення, а то й невірні факти. До таких належить вищенаведена стаття.

Найперше щодо дефініції: В *Українському радянському енциклопедичному словнику* така дефініція: «Колабораціоністи–зрадники батьківщини, які співробітничали під час 2-ої світової війни 1939-1945 з фашистами в окупованих гітлер. Нічеччиною країнах Зх. Європи». (Підкреслення Р.К.). Це більш «правильна» дефініція.

Отже, про окремий «український колабораціонізм» годі говорити, не беручи до уваги специфічну воєнно-злочинну ситуацію на українських землях. Бо в Радянському Союзі під час війни діяв один принцип на все: «зрада батьківщини». До «зрадників» зачисляли військовополонених і навіть тих українців, що вижили німецьку окупацію (наказ Берії і Жукова з червня 1944 року про виселення всіх українців). Дивізійників і в незалежній Україні вважають «зрадниками батьківщини»–котрої? (Див. В. Малкош: «Статус дивізійників в Україні», *Вісті комбатанта,* ч. 1, 1997). Якщо взяти до уваги той факт, що окупацію під час війни реґулюють міжнароді конвенції, яких ні Гітлер ні Сталін не підписали, то такого явища, як «український колабораціонізм» не було б.

Далі автори твердять: «Віддавши їх [Францію, Норвегію] на поталу гітлерівцям, Петен та Квіслінґ справді зрадили свої народи».

Але вони не віддали їх на поталу, а програли війну й стали колярборантами в окупованих німцями своїх державах, у котрих були їхні нацистські уряди та нацистські партії, які схвалив Гітлер і приймав їхніх провідників у Берліні.

Далі автори пишуть: «На початку німецько-радянської війни українство сприймало А. Гітлера за свого союзника». Тут треба змінити «союзника» на «визволителя» від більшовизму, і не тільки українство, а весь пізніше т. зв. «радянський народ». Бо між «колабораціоністами» було найбільше росіян, хоч тільки частина їхніх земель була окупована німцями. Слід не забувати, що найбільшим колярбрантом Гітлера був Сталін, без співробітництва котрого не була б вибухла 2-га св. війна.

Не всі «джерела», які подають автори, можна брати за правдиві, а особливо надруковані книги, бо в них здебільша подані «опінії» авторів. (Як приклад можна навести німецький документ H. Qu. OKH з 6 лютого 1945 р., в якому подано, що «...Дивізію прийшлося б розброїти, бо у великій більшості вона мала б складатися з членів УПА (UPA-Leuten)». Ще обережніше слід трактувати радянські джерела, бо навіть тепер доступні таємні звіти Генеральної Ставки писані не зовсім правдиво.

Автори статті мають теж «свою інтерпретація». Напр., автори вважають Український Центральний Комітет як «лояльну до німців організацію»(?). УЦК затвердили німці як харитативну й допомогову організацію у Генеральному губернаторстві ще перед приходом до Галичини та її субсидіювали. Такі організації мали поляки й спочатку євреї.

Отець д-р Василь Лаба не був у самій Дивізії головним священиком, а членом Військової Управи, відповідальним за духовні справи у Дивізії, тобто капелянів-українців. У Дивізії головним священиком у штабі був під Бродами о. д-р Володимир Стецюк, якого німці в оточенні розстріляли, а згодом о. Михайло Левенець.

«Феномен дивізії СС «Галичина»–це не галицький феномен, як твердять автори, а загальний у німецькій політиці військ СС, які творили чужоземні частини з інших народів, а «з галичан» формували щойно тоді, коли вже існували естонська, лотиські і боснійська дивізії.

Вермахт мав «свою політику» й поза плечима Гітлера від самого початку східньої кампанії творив з радянських військовополонених свої допоміжні відділи т. зв. «гівіс», які згодом теоретично для пропаґандивних цілей називав «Руская Освободітєтьная Армія», бо такої армії не існувало. Ген. А. Власов створив під кінець війни дві російські дивізії в рамках військ СС.

Прикладом неточности може послужити наступний абзац: «Показовим прикладом служить другий набір до дивізії СС «Галичина», що проходив у червні 1944 р. Брали примусово, навіть остарбайтерів. Із 20 тис., що повезли на вишкіл до Німеччини, лише 4 тис. були добровольці», – пишуть автори, покликаючися на Паньківського К. *Від Комітету до Державного Центру,* 1968. –С. 77.Але на тій сторінці такого не знайти. Паньківський пише: «Із приблизно двадцяти тисяч, що виїхали в червні, прийшло неповних чотири». Він пише про число вояків, які виїхали на фронт під Броди, і на жаль, вкрався «друкарський чортик», який зробив з дванадцять тисяч вояків Дивізії–двадцять тисяч. Автори статті зробили «свій висновок», додаючи ці числа до Паньківського опису «вербування» до дивізії в 1944 році, поданого далі у книзі.

Про творення Українського Національного Комітету й Української Національної Армії автори досить «помішали поняття». Зазначимо тільки, що були дві групи німців: одні підтримували ген. А. Власова й його Комітет «Визволення Народів Росії»–це були в основному вермахтівці, які з Власовим «колабораціонували» від часу його захоплення в полон. І друга група, яка підтрмувала творення окремих національних комітетів і армій; це були СС. Бо війська СС перші опрокинули теорію «юберменшів», переконуючися на власній шкірі, як «унтерменші» їх перемагають на фронтах. Обі групи діяли проти волі Гітлера, який уважав, що інші національності у слушний час повстануть проти німців.

Полк. А. Мельник вів переговори «з доручення порозуміння українських політичних чинників», а не з тоді ще неіснуючого Українського Національного Комітету. (Див. *Вісті комбатанта,* ч. 4, 1999, с. 74). У Ваймарі відбулося засідання «представників українських урядів і організацій» 19 лютого 1945 року. Наступне засідання відбулося 22 лютого, яке перервала повітряна тривога. Більше засідань не було, бо в Берліні 23 лютого рішено створити Український Національний Комітет».

(Див. *Від Комітету до Державного Центру*, ст. 60-61).

Ген. Шандрук тільки один раз зустрінувся з ген. Власовим–30 січня 1945 р. у віллі під Берліном *(Arms of Valor*, p. 219-23).

Ген. Шандрук не намагався перетягнути з російського табору ген. П. Шкуро, який не був під командуванням ген. Власова, а був командиром у Козацькому корпусі. Шандрук старався його знайти в Італії, щоб разом з Козацьким корпусом і Дивізією заплянувати спільну дію відносно альянтів. *(Arms of Valor*, p. 273).

Кінцеві «висновки» авторів гідні найкращого «політолога-фантаста». Писати, що «Пронімецькі кола українства (що за новий термін!) ...самі себе позбавили можливості політичного маневру і загнали в п'ятий кут. Тягар минулого міцно прив'язав їх до нацистського покровителя». Чи: «В. Кубійович, К. Паньківський, П. Шандрук ішли з Німеччиною до її фатального кінця».

Поперше, німці не були їхніми «покровителями», а радше зверхниками, а вони були «прив'язані» до німців хіба з примусу обставин. Подруге, про який маневр практично автори думають? Потретє, куди вони мали йти? До совєтів? І до яких антигітлерівських акцій вони мала б приєднатися на чужій, таки німецькій території?

Як Кубійович своїм листом до Франка врятував 300 євреїв, де, котрих і коли? Відомо, що митрополит А. Шептицький з своїм братом о. Климентієм врятував євреїв, включно з рабіном Львова Кагане.

«Час довів, що українським в дивізії було тільки «гарматнє м'ясо». У даній ситуації В. Кубійович і його партнери опинились в ролі дрібнокаліберних хуторянський провідників, справжніх політичних сліпаків. Однак від збанкрутованих «батьків» дивізії потрібно відрізняти її рядовий стрілецький склад, який щиро вважав, що йде проливати кров за неньку-Україну».

Така оцінка авторів.

«Гарматнім м'ясом» українці були впродовж своєї сумної історії. Чим вони були в Червоній Армії, слід прочитати спогади Олександра Довженка чи заглянути до історії областей УРСР, де почислено, скільки в кожному селі й місті не повернулося з «великої вітчизняної» війни, але не подано скільки поранених скоро померло. Не згадують, що з-під Бродів приблизно три тисячі вояків дивізії поповнило лави УПА. Були переходи дивізійних вояків до УПА і з Словаччини.

«Батьками дивізії» Кубійович і «його партнери» (ще один вдалий вислів) не були. Батьком-творцем був Вехтер і німці. І тільки, щоб мати деякий вплив на вояків дивізії, після довгих дискусій, українці підтримали її творення, бо німці й без підтримки УЦК і ветеранів були б її створили.

Ці люди не мали претенсій на «провідників» якогобудь рівня, а просто опинилися на становищах, на яких старалися допомагати українському народові пережити війну. Як не було б українців, їхні пости були б обсаджені «приятелями» українців–поляками чи росіянами. А для «великої політики» треба мати свою державу, армію.

Рядовий стрілецький склад дивізії автори іронічно «виправдують», хіба тим, що їх «набрали» «політичні сліпаки». А як оцінюють автори старшинський і підстаршинський український склад? Не зважаючи на все, дивізія після залишення українських земель стала до певної міри

«прибіжищем» багатьох втікачів, бо через неї добровільно пройшло понад 20 тисяч людей.

Насуваються інші питання: чи партизанщину Ковпака, яка нищила на своєму шляху українських патріотів, не зачислити б до «колабораціоністів», що співпрацювали з ворогом українського народу? До якої категорії зачислити польських «колабораціоністів» на українських землях, як залізничну поліцію чи урядовців, які вороже діяли проти українців, не враховуючи польське підпілля і Армію Крайову? А інфільтрацію поліційних німецьких органів в Україні радянськими аґентами, які, в першу чергу, нищили українських патріотів німецькими руками? Е. Коха–тирана і ката України, СРСР не поставив під Нюрнберзький трибунал, не судив в себе, а видав Польщі, котра його засудила на кару смерти, яку відразу замінено на довічну тюрму, і Кох у вигоді дожив до глибокої старости. Сьогодні всі нитки ведуть до Коха–«колабороціоніста» Сталіна проти українського народу.

Біда для «українства» була ще й у тому, що її окуповані території, окуповували вдруге й третє німці, мадяри, румуни, які були теж «колабораціоністами» Гітлера й діяли на шкоду українського народу.

Усі ці фактори мали безпосередній й примусовий вплив на «колабораціонізм українства». На деяких малих прикладах на малій території Східньої Галичини (Волинь належала до Райхскомісаріяту Україна) не слід робити загальних висновків і антиукраїнських опіній.

А чи в сьогоднішній Українській державі важко знайти «колабораціоністів» нового типу?

На Заході інакше трактували «українську коляборацію».

«Найбільшого колабораціоніста» проф. Кубійовича американські власті, на донос таки своїх, переслухали й звільнили. Його не видали до СРСР. Членів Військової Управи взагалі не переслідували. І як можна називати ген. Шандрука, який боровся за незалежність України у Визвольних змаганнях, служив офіцером у польському війську, обороняв перед німцями Варшаву й був арештований ґестапо, нагороджений польським екзильним урядом по війні бойовим відзначенням Virtuti Military, вважати «колябораціоністом»?

Щодо Дивізії можна навести уривок з звіту Британського міністерства закордонних справ до канадських властей 4 вересня 1950 року: «...вони [дивізійники] зголосилися боротися проти Червоної Армії з націоналістичних мотивів, які були скріплені поведінкою совєтських властей під час попередньої окупації Західньої України після Нацистсько-Совєтського пакту. Хоч комуністична пропаґанда постійно намагається представити їх, як багато втікачів, як «квіслінґів» і «воєнних злочинців», інтересно відмітити, що жодних оскаржень не зроблено ані совєтським, ані іншими урядами проти членів цієї групи».

Чомусь автори далі вживають першу назву «СС дивізія «Галичина». Дивізія від 27 червня 1944 року носила назву: 14-а ґренадирська дивізія військ СС (галицька ч. 1), (14. Waffen-Grenadier-Division der SS (galizische Nr. 1), а від грудня 1944 року–(українська ч. 1). (Тільки чисто німецькі дивізії починали свою назву від букв "SS"). Згодом дивізія склала присягу на вірність українському народові, й тим самим формально вийшла з-під юрисдикції військ СС.

СТЕПАНОВІ КУРОПАСЕВІ–СТО РОКІВ!

Степан Куропась, вояк Української Галицької Армії, один з засновників Об'єднання Бувших Вояків Українців в Америці, Організації Відродження України, заступник голови Українського Народного Союзу і його контролер, редактор журналу „Самостійна Україна", дописувач до багатьох газет і журналів, в тому до „Вістей Комбатанта", передплатником котрого був від 1-го числа, політичний і громадський діяч в Україні і в США, 1-го жовтня 2000 року закінчив століття свого успішного життя.

Ґратуляції отримав від президента США В. Клінтона, від губернатора Дж. Буша, спікера Палати Д. Ґастерта, сенатора П. Фіцджералда. Ґубернатор стейту Іллінойс проголосив 1-го жовтня „Днем Степана Куропася". Наспіло багато поздоровлень від українських й чужих діячів, церков і організацій. Відбулося прийняття.

Три Куропасі–Степан (посередині), син Мирон (зліва) і внук Стефко.

Висилаючи вітання від журналу „Вісті комбатанта" і Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, Головна управа Б-ва нагородила Ювіляра за його громадську й ветеранську діяльність „Золотим хрестом за особливі заслуги".

Якщо ми хочемо, щоб нас поважали інші,
мусимо навчитися поважати самі себе.

Павло Загребельний–письменник

Роман ПАНКЕВИЧ

УКРАЇНСТВО–ДЕСТАБІЛІЗУЮЧИЙ ФАКТОР В УКРАЇНІ

Фраза, винесена в заголовок, навіяна заявою голови Луганської державної адміністрації О. Євремова, який у відповідь на питання журналіста підчас пресконференції про стан української мови на Луганщині ствердив, що „українська мова відіграє ролю дестабілізуючого фактора на сході та півдні України".

Вже давно українофоби усіх мастей, від рускоязичних демократів до лівих комуно-соціялістів, підтримані прихильниками слов'янського союзу і УПЦ Московського патріярхату, об'єдналися в поході проти українства на старовинних етнічних землях сходу і півдня України. Їхню позицію і оприлюднив представник Президента–„губернатор" Луганщини, відносно ще молода людина, яка не повинна бути заражена ні вірусом комунізму ні вірусом сліпого поклоніння перед „старшим братом". Українофоби і антидержавники на весь світ піднімають галас про насильницьку „українізацію" України. Про таку насильницьку українізацію засвідчують:

•В Луганську на 800 шкіл нібито 150 українські, де вивчають українську мову. Але майже усі інші предмети викладають на „общєпонятному". Не дивно, що і вчителі і учні на перервах спілкуються на тому ж „общєпонятному" і, очевидно, так розмовляють і дома.

•В Луганську не виходить ні одна газета українською мовою. Цього не було навіть в часи тоталітаризму, коли офіціози обкому та міськкому партії обов'язково перекладалися і друкувалися українською мовою.

•На Донеччині і Луганщині всього 14% дітей вчаться українською мовою. Не краща ситуація і в інших реґіонах сходу і півдня України.

•В Харкові тих, хто в публічному місці наважиться відкрито заговорити українською, відверто ображають і з них глузують. Вже давно Харків відіграє ролю інтелектуального центру русифікації України.

•На Сумщині люди бояться навіть згадувати про голодомор і геноцид українського народу часів тоталітаризму.

•В Криму уся українська діяльність проводиться в умовах підпілля, щоб уникнути репресій зі сторони влади. На „дєнь побєди", 9 травня, кримська комуністична влада примусила усіх школярів

FDIC
INSURED

EQUAL HOUSING
LENDER

вийти на демонстрацію в червоних галстуках–символах комуністичної молоді.

•Має місце явна і небачена досі русифікація України, яка не припиняється ні на мить.

Усі ці кричущі факти наводили у своїх виступах делеґати Всеукраїнської ліґи жінок на конференції, яка недавно відбулася в Києві.

Про свідоме нищення владою і особливо податковою інспекцією українського книговидавництва і друкованого слова відомо вже роками. На проведеному у вересні у Львові традиційному книжковому форумі були наведені наступні дані:

•У 1999 році на одного мешканця України було видано 0,36 книги (до недавна більше 5). В той же рік в Росії–3,2, Польщі–9,5, Німеччині–12.

•В Україні запроваджено найвищий в Европі податок на книговидання, який прирівняно до податку на алькогольні та тютюнові вироби. Це привело до того, що українська книжка у 3-4 разів дорожча від аналогічної російської.

•Україна заповнена книжками виданими в Росії, які завозяться без сплати мита та податків. В результаті держава втрачає кожного року 300 мільйонів гривень, які вивозяться в Росію.

•Українські видавці почали друкувати книжки і особливо підручники в Росії у зв'язку з меншими коштами.

•Росіяни, у свою чергу, розпочали видання книжок українською мовою призначених для України. Не важко здогадатися, яким буде їх зміст.

Така ситуація триває вже роками. І лише тепер, на 10 році незалежности, під тиском громадськости у Верховній Раді будуть розглянуті законопроекти, які мають зменшити податковий тиск на українську книжку. Політологи передбачають важкі баталії при затвердженні тих ухвал. Адже українофоби, а їх чимало навіть у так званій парляментській більшості, навряд чи погодяться надати українському книговидавництву істотні пільги, щоб врятувати цю галузь культури від тотального занепаду.

Відновилася дестабілізуюча політична діяльність в Криму. Після безславної втечі „президента" Криму Ю. Мєшкова, здавалося, Крим перестане бути одним з центрів антиукраїнської, антидержавної діяльности. Відносний спокій панував до 1998 року, коли головою так званої Верховної Ради Криму було обрано Л. Грача, який по сумісництву є першим секретарем Кримського рескому

компартії. На початку своєї діяльности Л. Грач поводився спокійно і розважливо, не оприлюднював своїх думок і намірів. Це тривало до часу, поки він не зосередив у своїх руках усю владу на півострові. Тепер він відкрито виступає за російський статус Криму, заявляючи на кожному кроці, що Крим відіграє ролю локомотиву, який притягне Україну до союзу братніх народів Росії та Білорусі. В цьому він має повну підтримку комуністів та рускоязичного „насєлєнія" Криму, яке після війни та депортації з Криму татар та інших корінних мешканців заполонило цей благодатний край. Л. Грач має підтримку найвищих посадових осіб Росії, в першу чергу мера Москви Ю. Лужкова, який при кожній нагоді відвідує Крим і заявляє, що це російська земля а Севастопіль–„город руской слави". Недавно, з нагоди чергового фестивалю, Крим відвідав голова державної Думи Росії, комуніст Г. Сєлєзньов. Ще не вступивши на землю, він прямо біля трапу літака заявив, що Україна „мусить" стати третьою стороною трикутника–Росія, Білорусь і Україна. Це, на його переконання, воля усіх громадян України, і вони повинні тиснути на владу, щоб виконала волю народу. Такі антидержавні заяви високих посадовців сусідньої держави не зустрічають ні найменшої реакції української влади. Влада вже очевидно звикла до антиукраїнських виступів лідерів „братньої" держави–стратегічного партнера України. Навздогін Сєлєзньову Л. Грач заявив, що без російської мови та культури Крим, а з ним і вся Україна, безумовно пропадуть.

Українство на своїй землі і у нібито самостійній державі зазнає постійних принижень не тільки від заїжджих „доброзичливців", але, в першу чергу, від своїх владоможців.

24 серпня Президент Л. Кучма прямо, після паради на Хрещатику з нагоди 9-ої річниці незалежности України, відбув на посвячення Успенського собору, яке здійснював глава УПЦ МП (Української Православної Церкви Московського Патріярхату) Сабодан. Успенський собор, знищений у 1941 році комуністами, відбудовано за гроші українського народу, який рішуче протестував проти передачі його УПЦ МП, яка виконує ролю 5 колони Росії в Україні. Але Л. Кучма не зважав на ці протести і „благословив" фактичну передачу Успенського собору як і всієї Києво-Печерської Лаври УПЦ МП. І це при цьому, коли на недавному соборі ПЦ МП її глава Алєксєй дав ляпас Л. Кучмі, зневаживши його несміливе прохання надати УПЦ МП хоч якусь маленьку формальну автономію. Алєксєй твердо заявив, що ніхто, в тому числі Президент України, не має права втручатися у справи УПЦ МП. Виникає закономірне питання, чи має Президент України Л. Кучма хоч елементар-

не поняття про честь і гідність власної особи, про честь і гідність Президента України–найвищого представника українського народу, який і обрав його для захисту чести і гідности народу і держави. Мабуть, ці поняття для Л. Кучми далекі і незрозумілі. Бо ж посвячення Успенського собору антидержавною церквою в день незалежности України–це ляпас усьому народові, його державі, це поличник і йому–Президентові України.

А як розцінити поведінку Л. Кучми підчас його недавньої візити на Дніпропетровщину. Підчас перебування у Дніпропетровську Л. Кучма відвідав свою „альма матер"–Дніпропетровський державний університет. Перед будинком університету його зустріли студенти з синьо-жовтими прапорами в руках. Один з них тримав в руках табличку з лаконічним написом: „Ми–українці". Відповідь тим студентам–хто вони–дав Президент України Л. Кучма, який на урочистих зборах колективу університету виступив на „общепонятном". І це при тому, що Дніпропетровський університет це можливо єдине слабеньке вогнище українства у наскрізь зрусифікованому реґіоні. То ж яку повагу матиме українська мова після того, як Президент України послуговується мовою чужого народу. Що тут додати про честь і гідність президента України? Така його поведінка засвідчує, що Л. Кучма є одним з активних учасників русифікації України.

При нагоді варто відповісти на питання: а хто ж в пошані в сьогоднішній Україні?

Вже „набило оскому" питання про визнання національно-визвольної боротьби українського народу 1920-60 років. Створювалися чисельні комісії і у ВР і в уряді, які „вивчали" це питання. Але до його офіційного розгляду досі так і не дійшло. Перебуваючи декілька разів на Західній Україні перед президентськими виборами Л. Кучма заявляв, що необхідно нарешті добитися національного примирення–на зразок Еспанії–щодо питання статусу членів ОУН та вояків УПА, що, очевидно, мало передбачати визнання національно-визвольної боротьби, якщо вже не ВР, то Указом Президента. Але від обрання Л. Кучми на повторний термін у жовтні 1999 р. він більше ні разу не згадав про ОУН-УПА навіть підчас своїх чисельних промов пов'язаних з 2-ою світовою війною, роблячи вигляд, що ні ОУН ні УПА не брали в ній участи. Очевидно, Л. Кучма забув про свої обіцянки вшанувати ОУН і УПА. Зате в глибокій пошані у Л. Кучми ветерани війни з-під знаку організації під керівництвом генерала Ґерасімова, який ще донедавна, разом зі своїми ветеранами, займав непримиренну антиукраїнську, антидержавну

Веселих Свят
Різдва Христового
та щасливого Нового Року

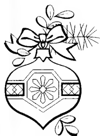

*Головній Управі Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА,
Крайовим Управам і Станицям, Братству „Броди-Лев",
редакції і адміністрації „Вістей комбатанта",
всім дивізійникам та їх родинам,
комбатантам усіх українських збройних формацій
та всій українській спільноті*

бажає

БРАТСТВО КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА в ЗСА
Станиця у Філядельфії, Па.

Христос Родився!

*Веселих Свят
Різдва Христового
та
щасливого Нового Року*

*приятелям, знайомим
і всій дивізійній братії*

бажає

Іванна МАЗУРОК з родиною
Філядельфія, Па., ЗСА

позицію. Тепер, обласканий Л. Кучмою, він вже не виступає з відкритими антидержавними заявами, хоча навряд чи змінив на старість свої переконання. І як на глум Україні, цьому українофобу і антидержавнику Л. Кучма присвоїв звання „Герой України", дескридетувавши повністю таким чином цю найвищу нагороду держави. Варто відзначити, що в Україні вже віддавна діє досить чисельне Всеукраїнське об'єднання ветеранів під керівництвом шанованої людини-академіка, депутата ВР усіх 3-х скликань Ігоря Юхновського, який рядовим солдатом пройшов усю війну. ВОВ об'єднує колишніх вояків совєтської армії, які є лояльними громадянами Української держави. Але ні ВОВ, ні його голову І. Юхновського Л. Кучма ніколи ні не згадує, ні не вшановує. Йому, очевидно, більше по душі українофоби з-під знаку Ґєрасімова.

Недавно Л. Кучма нагородив віцеспікера ВР В. Медведчука черговим орденом „За заслуги". Таким чином В. Медведчук став повним кавалером цього ордена. За які заслуги така висока нагорода? В. Медведчук став відомим українській громадськості ще в час тоталітаризму. Він призначався офіційним захисником підчас політичних процесів проти Василя Стуса і Юрія Литвина. Тоді ж стало відомо, що на тих процесах В. Медведчук виконував ролю не адвоката, а прокурора, вимагаючи, замість пом'якшення вироків, як личить адвокату, суворих кар для підсудних, які, за його переконанням, були ворогами СССР. Суд, очевидно, прислухався до прохань „оборонця" і засудив В. Стуса і Ю. Литвина на максимальні терміни ув'язнення. І В. Стус, і Ю. Литвин так і не побачили волі, оба загинули в ГУЛАҐу. Знову ім'я В. Медведчука виринуло підчас виборів до ВР у 1994 році. На виборчій дільниці у Києві кандидатами у депутати, крім інших, були К. Морозов–колишній 1-ий Міністер оборони України–патріот-державник і В. Медведчук. Увесь свій ораторський хист В. Медведчук спрямував проти К. Морозова, називаючи його українським націоналістом і застерігаючи виборців, щоб не голосували за К. Морозовим. Очевидно, що В. Медведчук використовував у своїх виступах виключно „общепонятний", демонструючи таким чином, що з українством він нічого спільного не має. Тепер В. Медведчук шанована особа–олігарх, один з 40 офіційних українських мільйонерів, вже нібито державник. Чи посміє хтось тепер засумніватися обласканому Л. Кучмою В. Медведчукові в його патріотизмі?

Приведений в дописі набір неґативних явищ у громадсько-політичному житті України на 10-му році її незалежности, очевидно, зіпсує настрій навіть найзавзятішому оптимістові. Але куди втекти від неспростованих фактів?

Підсумовуючи вищенаписане, можна прийти до абсурдного, але логічного висновку, що в Україні, в понятті Президента та його оточення, а також олігархів, які фактично правлять Україною, українство є дестабілізуючим фактором. Адже в сучасній Україні прекрасно просперують і комфортно почувають себе і всілякі демократи-інтернаціоналісти, і космополіти, і люди без роду і племені–усіх їх об'єднує російська культура і спілкування на „общепонятном". Усі вони „розбудовують" Україну на свій лад–забезпечуючи свої корисливі інтереси, можливість безконтрольно грабувати державу, вивозити за кордон величезні суми, забезпечивши таким чином себе і своїх нащадків на розкішне життя поза межами України. Усе це супроводжується неймовірним знущанням над корінною нацією, яка є абсолютно беззахисною. В цьому хаосі та безправ'ї „новим українцям" допомагають усі силові відомства, які розбухли до нечуваних розмірів за рахунок постійного скорочення Збройних сил України, які навряд чи в такому стані здатні забезпечити обороноздатність держави. Усі ці силовики та репресивні органи є абсолютно безкарними, незважаючи на постійне порушення законів і Конституції України. Їхнє керівництво нікому не підпорядковується, за винятком Президента та його оточення, а також всесильних олігархів, які можуть підкупити будь-кого. При такому правовому свавіллі, нехтувані Конституцією та законами держави кволі спроби націонал-демократів хоч якось змінити ситуацію в кращу сторону, сприймаються владоможцями як прояви дестабілізації ситуації в Україні, і всіляко поборюються та придушуються владою.

А що ж „наші"?

Вже майже рік працює уряд Віктора Ющенка, в патріотизмі якого ніхто не сумнівається. У складі уряду і віце-прем'єр з гуманітарних питань Микола Жулинський, і міністер культури Богдан Ступка, і голова Державного комітету з питань інформації, радіо та телебачення Іван Драч. На таких людей громадськість покладає великі надії у сфері відродження української мови і культури і, в першу чергу, припинення повальної русифікації України. Вказані діячі проводять чисельні наради, виголошують заяви, публікують статті, створюють комітети, але трагічне становище українства не міняється.

Якби у відповідь на декларації тих високих посадовців, українофоби проводять свої антиукраїнські, антидержавні акції. В Донецьку вже віддавна комуністи проводять акти громадської непокори. Вони блокують рух на центральних вулицях міста, вриваються у приміщення урядових будинків і під плащиком соціяльного захисту вимагають надання російській мові статусу офіційної.

Ті акції організовують і керують ними комуністи–депутати ВР, які в першу чергу повинні дотримуватися Конституції та законів України. Такі самі вимоги ставить і представник Президента на Луганщині–губернатор О. Єфремов. Він заявляє, що Східна Україна була, є і буде рускоязична. В результаті, щораз то більше місцевих рад в Донбасі приймають рішення про надання російській мові статус офіційної, хоча це є прерогативою ВР України. А Київ мовчить явно симпатизучи таким настроям.

Українська мова занепадає на очах. Навіть в центрі Львова починає переважати „общєпонятний". Не змінила нічого і трагічна смерть композитора Ігоря Білозора. Не зважаючи на гучні заяви правих радикалів про те, що вони наведуть порядок у мовному середовищі в місті і поставлять на місце українофобів, після похорону І. Білозора нічого не змінилося. Львів, як і досі, в полоні „блатної" російської музики–так званої попси.

Про діяльність націонал-демократичного табору сказано вже багато. Малочисельні, внаслідок постійних розколів та чвар поміж лідерами, вони втратили всілякий вплив на ситуацію в державі. Правда, в обличчі виборів до ВР, які неухильно наближаються, знову вкотре лунають заклики до об'єднання, до створення блоків державницьких партій. Але сумний досвід минулих років примушує сумніватися в результативності таких об'єднань. Адже коли реально справа дійде до складення, наприклад, виборчих списків, то навряд наші гетьмани і гетьманчуки поступляться принципами і погодяться пропустити когось перед собою. Кожен з них вважає себе найбільшим патріотом України і ставить під сумнів патріотизм інших. Крім того, ці „провідники" вже давно втратили свій авторитет у народі. Найкращий приклад недавні довибори у ВР у Львові. Провідники КУН з Києва у блоці з НРУ і ПРП підтримали одного кандидата, націоналісти у Львові підтримали другого, а Братство УПА, також націоналісти, підтримали третього. Очевидно, що так буде і на усіх виборах.

Вказані вище члени уряду М. Жулинський, Б. Ступка і І. Драч весь час заявляють, що ситуація складна і її треба, в першу чергу, вивчити і лише тоді проводити конкретні дії для зміни її накраще. Будемо надіятися, що вони нарешті вивчать ситуацію і почнуть, використовуючи урядові повноваження, змінювати ситуацію накраще, рятувати українство в Україні. Побажаймо, щоб вони встигли це зробити до часу, коли олігархам-антиукраїнцям набридне цей уряд і вони відправлять його у відставку.

Львів, вересень 2000 р.

Володимир МОЛОДЕЦЬКИЙ

ВІЙНА В ЧЕЧНІ

Минуло понад 150 літ, як російські царські вояки почали затягати важку артилерію у високі, стрімкі й зарослі лісами гори Кавказу. Вони розпочали безконечну війну з безстрашними гірцями, які вели найдовші партизанські війни в історії. Зайняло сорок літ, поки величезна на ті часи російська армія, зложена з 250.000 піхотинців і величезної скількости артилерії, якою Росія завжди гордилася, тимчасово приборкала гірських вершників. Згідно з британським аналітиком воєнної стратегії Анатолем Лівеном, чеченці належать до найбільше войовничих племен новітньої історії. Він у своїй книжці „Чечня у війні 1994-96" написав: „Без жодного формального вишколу, без жодної військової ієрархії, без жодної воєнної чи тактичної доктрини, без літунства, без панцирних з'єднань, чеченці все таки представляють собою вагому силу для оборонної війни".

Не маючи відваги вступати з чеченцями у рукопашні бої, царські армії полягали на перевазі своїх гармат над чеченським вершником і бомбардували чеченців з великої віддалі–так зрештою, як вони роблять тепер, уживаючи боєвого літунства і далекосяжної артилерії, використовуючи свою неймовірну перевагу у чисельності людського матеріялу. Всім знаний російський вислів: „Нас многo, шапкамі забросаєм".

Чеченці були знані зі своїх сміливих і одчайдушних рейдів, в яких група відважних вершників несподівано вривалася у село, нищила ворога і його укріплення, і так скоро, як вони з'являлися, так само скоро зчезали в недоступних горах. Колишній чеченський президент Джогар Дудаєв пишався чеченською тактикою: „Вдарити і відступити, вдарити і відступити... виснажити їх, щоб померли від жаху і страху".

Війна з чеченцями у 1994-96 роках закінчилася поразкою російської армії, внаслідок ряду помилок зроблених і стратегами, і польовими командирами. У 1999 році Росія оскаржила Чечню в інвазії Даґестану і виконанні терористичних актів у Москві. Внаслідок того розпочинається черговий наступ російських військ на Чечню.

В початковій дії взяло участь 110.000 російських вояків–80.000 з Міністерства Оборони і 30.000 з Міністерства внутрішніх справ, тобто, уживаючи нашої термінології, поліцаїв різного роду і виду. У війні 1994 року російські війська загналися всередину Грозного ве-

ликими танковими формаціями. Це було самогубство. Підвали кам'яниць служать натуральним заборолом проти танків. А вузькі вулиці не дають змоги панцирним частинам розвинутися у боєву лінію і легко падуть жертвою відважних і одчайдушних оборонців. Тим разом вони навчились на помилках минулого, зокрема на тактиці НАТО у Косово. Безупинні атаки боєвого літунства і безупинне бомбардування далекосяжною артилерією залишило місто в руїнах, рівночасно зменшуючи російські жертви. У чеченських рейдах і засідках російські війська все таки понесли серйозні втрати.

В підготовці до загального наступу на Ґрозний розвідувальні групи просунулися до передмість міста в половині листопада 1999 року. На початку грудня російські війська окружили Ґрозний. Щоб уникнути різних несподіванок чеченців, російська команда створила спеціяльні малі з'єднання для міської розвідки. Чотири російські сотні зложені з 50-60 снайперів зайняли крадькома позиції у місті. Снайпери були поділені на „тройкі", які склáдалися зі снайпера, ґранатомета й кулемета. Ті снайперські трійки не тільки находили ціль для своєї зброї, але, що може і важливіше, служили джерелом розвідки для головних сил, інформуючи їх про рухи чеченців. Вони також служили за обсерваційні пункти для артилерії, керуючи вогнем. Наслідуючи тактику НАТО в Косово, вони вживали літунство і артилерію для знищення чеченських позицій, складів амуніції і пального для чеченських машин. Вони початково не пробували проникнути до середини міста головними силами. Раз спробували й понесли великі втрати, і більше вже того не робили. Літунство продовжувало бомбити вибрані цілі: правдоподібні сховища противника, електронічні комунікаційні вежі і засоби зв'язку. Їх метою було ізолювати оборонців Ґрозного від зовнішнього зв'язку, не допустити до постачання зброї для оборонців і внеможливити поповнення людьми. 16-го грудня спробували прорватись у середину міста. Це їм не вдалося і вони знову понесли великі втрати. До 17-го січня тривали завзяті бої за передміття Ґрозного. Маленька Чечня показала „вєлікій" Росії, що не сила вогню, не скількість військ, але „esprit de corps"–боєва мораль–це головні атрибути армії. 17-го січня росіяни розпочали головний наступ, який тривав три тижні. В часі тих трьох тижнів передміття і навіть поодинокі важливі будинки переходили з рук до рук. Врешті 1-го лютого чеченці дістали наказ відступити з міста. Відступаючи, чеченці мали пеха. Напоролися на заміноване поле і понесли великі втрати. Кількох чеченських командирів стратило життя. Шаміль Басаєв, один з головних чеченських командирів, був важко поранений.

У 1994-96 роках росіяни злегковажили принципи комунікації і подавали радієві розпорядження прямою мовою. Чеченці легко перехоплювали російські комунікації і діяли відповідно. Тепер росіяни зрозуміли свою помилку і шифрували всі свої радієві комунікації. Командир ракетних і артилерійських військ генерал полковник Міхаїл Каратуєв уважає, що цим разом російські війська завдячують успіх таким іноваціям:

•кожна моторизована сотня піхоти була підтримана артилерійською або мінометною батерією, яка була під прямою командою тієї сотні;

•перший раз у російській практиці було вжито методи децентралізованого артилерійського вогню, замість дотепер вживаного централізованого вогню;

•артилерійський вогонь був наношений з великої віддалі, втримуючи противника здаля від російських військ;

•топогеодистичні і метеорологічні інформації були кращі й легше доступні.

Він підкреслював, що децентралізація артилерійського вогню давала ініціятиву меншим з'єднанням практично і ефективно його використовувати.

У війні 1994 року публічна опінія була наставлена проти війни. Засоби масової інформації, зокрема телебачення, подавало правдиві, часто ґрафічні сцени з поля боїв. Публіка знала точно, які жертви понесла російська армія і тиснула на уряд, щоб закінчити війну. Тим разом уряд увів ефективну контролю над медіями і доглянув, щоб народ знав тільки це, що уряд хоче. Успішна протичеченська пропаґанда змобілізувала публічну опінію проти чеченців, вона підтримувала продовжування війни аж до кінцевого, комплетного знищення чеченців. Щось в роді гітлерівської „final soltion".

Чеченці представляли поважну бойову силу. Помимо того, що росіяни були ліпше зорганізовані і підготовані до війни, все таки мали чималу проблему зайняти чеченську територію. Приватно один російський старшина сказав американському кореспондентові, що чеченська сотня у Ґрозному є здібна осягнути це, що російська бриґада.

Для оборони Ґрозного чеченці забили дошками в будинках міста всі вікна й двері на партері, й коли росіяни хотіли дістатися до будинку, мусіли їх розбивати, а тоді падали жертвою снайперів розміщених на дахах і в коридорах вищих поверхів. Щоб зменшити небезпеку від артлерійського вогню, чеченці поділилися на малі групи по 25 людей, а кожну таку групу на три підгрупи по вісім осіб.

Їх метою було постійно бути якнайближче роїйських військ. Коли б росіяни відкрили по них артилерійський вогонь, нищили б і свої війська. Подібну тактику плянується тепер у атомній війні: тримати свої війська так близько до противника, щоб вжиття нуклеарної зброї загрожувало також і противникові.

Чеченці, підготовляючись до оборони Ґрозного, приготовили цілий ряд пунктів, які надавалися на засідки. Вони мали дві лінії оборони, розміщуючи найменше досвідчених бійців у передній лінії. Снайпери займали позиції на дахах і вищих поверхах кам'яниць, контролюючи доступ до стратегічних перехрестів вулиць. Снайпери також були в підземельних тунелях, накритих цементовими плитами, які можна було підняти при помочі звичайних автомобільних „джеків". В той спосіб вони могли несподівано заатакувати надходячого противника, а, виконавши завдання, могли знову накрити входи до тунелів цементовими плитами. В зруйнованому місті було важко росіянам розпізнати, що було тільки копицею грузу, а що пунктом засідки. Чеченці посвятили багато часу на будову комунікаційних ровів між становищами, будинками і снайперськими позиціями. Часто коли противник концентрував свій вогонь на горішні частини будинків, несподівано був заатакований з-під землі. Чеченські джерела подають, що оборонці, щоб не виявляти своїх позицій, ніколи не вживали фосфорових куль. Вояки теж не уживали „панцирних камізельок" тому, що ті сповільнювали їх рухливість. Іноді, коли наступав застій у боротьбі, чеченці викрадалися з міста і атакували російські позиції ззаду. Беручи під увагу, що місто окружувала російська армія чисельністю понад 50.000 вояків, такі рейди вимагали величезної відваги. Щоб заслонити поле зору для російських військ, при зміні позицій вживали бомб з хльорку і амоняку й запалювали збірники пального, щоб під прикриттям диму перельокувати свої війська.

Преса дедалі менше подає вісті з чеченського поля бою. Мабуть, тема стає нецікавою для західної публіки, але кінця війни ще не видно. Англійці мають приповідку: „If you can't beat them, join them"–якщо не можеш їх побороти, приєднуйся до них. Не думаю, що така філософія промовляє до чеченців. Вони радше згодяться з нашою славною поетесою Лесею Українкою, яка сказала: „Мені не імпонує лицар, який в'їздить у місто на білому коні, а дівчата сиплять йому під ноги квіти. Мені імпонує герой, який лежить на землі переможений, ворог тисне йому меч до горла, а він через затиснені зуби каже: убий, не здамся". Це здається блище вдачі чеченця і тому кінця війни з Чечнею на обрію ще не видно.

ШЛЯХ ПОЛКОВНИКА АЛЬФРЕДА БІЗАНЦА

Статтю про відомого старшину-командира Української Галицької Армії та голову Військової Управи Дивізії „Галичина" в 2-ій світовій війні передруковуємо, з незначними скороченнями, з газети „Високий замок".

Редакція

Під час воєн гугенотів з протестантами у Франції, рятуючись від релігійних переслідувань, значна частина гугенотів втекла до Швайцарії, згодом вони перебралися до Німеччини, а наприкінці XXVIII ст.–до Галичини, де за короткий час виникло близько 150 німецьких поселень. Серед першої хвилі переселенців була родина Бізанців, походженням із французького м. Безансон, яка осіла в околицях Щирця, а 1786 р. спільно з іншими заснувала колонію Дорнфельд (тепер с. Тернопілля Миколаївського району).

Родовід

Саме там 15 листопада 1890 р. у сім'ї заможного колоніста Карла Бізанца й народився хлопчик, якого нарекли Альфредом. Він виріс в українському середовищі, навчався у сільській школі, гімназії у Львові. Це його родич Ґустав Бізанц був професором, згодом–ректором політехніки.

Ще в гімназії приваблювала хлопця військова служба. Отже, після закінчення п'ятої кляси поступив до Львівської кадетської школи, яку успішно закінчив 1910 р. й розпочав службу офіцером австрійської армії в 33-му полку стрільців, який дислокувався у Стрию. Завдяки непересічному військовому хисту вже через три роки вступив до академії Ґенерального штабу.

У боях за вільну Україну

У зв'язку з початком Першої світової війни випуск здійснено достроково, і 24-літній сотник Бізанц невдовзі зі своїм Стрийським полком, укомплектованим здебільшого українцями,

опинився на Балканському фронті. Вже в перших боях у незвичних умовах гірської війни він вдало керував бойовими діями сотні, згодом куреня, за що відзначений багатьма нагородами. А коли на початку листопада 1918 р. під ударами італійців австрійський фронт розвалився, командир зберіг і вивів з оточення своїх вояків, які після підписання миру повернулися до Галичини. Разом з ними повертався додому і молодий майор Альфред Бізанц. Та з однієї війни він потрапив на іншу.

Ще по дорозі він дізнався, що в результаті Першолистопадового зриву у краї утворилася незалежна Західно-Українська Народна Республіка. Але проти молодої держави розпочала війну Польща, яка захопила Львів і Перемишль. Бойові дії розгорнулися на широкому фронті від Сокаля до Турки. У вогні війни йшла розбудова збройних сил республіки–Галицької армії, якій були конче потрібні досвідчені командири. Отоді-то, наприкінці листопада, до Стрийського окружного команданта полковника Гриця Коссака, недавнього командира леґіону Українських Січових Стрільців, зголосилася на службу група німців, уродженців Галичини, серед яких був Альфред Бізанц.

Призначений командиром куреня бойової групи „Рудки", він швидко зійшовся з підлеглими старшинами і стрільцями, а перший бій під Довгомостиською переконав усіх, що це своя людина. Курінний отаман вміло побудував оборону й утримав свої позиції під натиском переважаючих сил польської групи, а згодом завдав дошкульного контрудару противникові. Його успішні дії були відзначені командуванням.

А у наступальній Вовчухівській операції УГА в лютому 1919 р. у важких боях за Любінь Великий, під Городком, А. Бізанц очолив бриґаду.

Коли на галицький фронт прибула з Франції 60-тисячна так звана „Голуба армія" генерала Й. Галлера, в середині травня противник перейшов у наступ по усьому 300-кілометровому фронту. Бриґада Бізанца відчайдушно захищала свої позиції, а командир постійно перебував на самих загрозливих ділянках оборони.

Після втрати незалежности ЗУНР її армія увійшла до складу Збройних Сил Української Народної Республіки, які під керівництвом Головного Отамана Симона Петлюри вели війну проти більшовицьких військ, що вторглися в Україну. Отож вже через кілька днів перепочинку наприкінці липня 1919 р. підполковник Бізанц на чолі окремої групи з двох бриґад опинився в боях на новому фронті. Тут вже Бізанцу протистояла Перша Українська (згодом 44-та

стрілецька) дивізія під командуванням Миколи Щорса. Слід віддати належне і 24-літньому начдивові. Його Богунська і Таращанська бриґади оборонялися завзято.

Бізанца часто бачили в передових частинах, де він вимагав невідступно переслідувати червоних, не давати змоги відірватися й організувати оборону. 20 серпня бриґада Бізанца визволила Житомир, жителі якого вітали галичан квітами і хлібом-сіллю.

З фронту на фронт

У зв'язку з утворенням нового–денікінського фронту, українська армія відступила від Києва, а бриґаду Бізанца перекинули у район Немирів-Брацлав, де вона вела важкі бої з частинами Добровольчої армії. Їй вдалося визволити від добровольців Брацлав, а на більше не вистачило сил. Знекровлена боями і страшною епідемією тифу, УГА опинилася на краю загибелі. У цій ситуації командувач армії генерал М. Тарнавський, а згодом генерал О. Микитка підписали угоду з денікінцями. У складі збройних сил півдня Росії УГА зберегла автономію й була відведена у тил на відпочинок. У ті дні Бізанца звалив тиф, але хворий командир не покинув бриґади, в якій залишилося близько 500 вояків, організував задовільне харчування, медичний догляд.

Альфред Бізанц (у центрі) із старшинами своєї бриґади.

На початку лютого 1920 р. під натиском Червоної Армії денікінці відступили. Цікаво, що саме А. Бізанцу довірено було головувати на широкій нараді старшин УГА в Чичельниках, більшість яких

висловлювалася за угоду з командуванням радянської 12-ї армії. При голосуванні Бізанц утримався. Власне, вибору не було, а червоні обіцяли залишити автономію армії й використання виключно на польському фронті. Так Галицька армія стала червоною, а підполковник А. Бізанц у зв'язку з реорганізацією призначений начальником штабу 1-ї бриґади Українських Січових Стрільців. Наприкінці березня бриґада (близько 4,4 тис. старшин і стрільців) прибула на польський фронт під Чуднів.

Напередодні генерального наступу на Київ польської армії 24 квітня дві галицькі бриґади кинули фронт і зробили спробу приєднатися до Армії УНР, яка здійснювала рейд по тилах червоних. Сталося так, що січовики залишилися на місці, й до них прибули І. Дубовий та В. Затонський з наміром роззброїти бриґаду й інтернувати особовий склад. Але саме А. Бізанц із комбриґом М. Бараном зуміли переконати емісарів і запевнили, що галичани будуть битися проти поляків. Лише після того, як таращанці й богунці відступили, під загрозою повного оточення, бриґада відходила з боями, причому, врятувала від неминучого полону штаб дивізії й особисто В. Затонського, який висловив подяку А. Бізанцу і Г. Коху, начальникові оперетивного відділу. Та полону уникнути не вдалося. Але заходами С. Петлюри багатьох старшин було негайно визволено поляками й зараховано до складу Армії УНР. Підполковник А. Бізанц був призначений на посаду начальника відділу Генерального штабу, служив під началом генерала М. Капустянського й після поразки визвольних змагань 1920 р. перебував у Калуші серед інтернованих частин української армії. На початку 1921 р. за власним бажанням був звільнений і повернувся додому.

У міжвоєнні роки він утримував невеликий фільварок у Дорнфельді, організував діло у Львові, був співзасновником торговельної фірми. Напевне, і думки не мав, що доведеться ще раз одягнути військову уніформу, на цей раз німецької армії.

Допомога не стільки німцям, скільки українцям...

Коли у вересні 1939 р. згідно зі змовою між Сталіним і Гітлером, війська Червоної Армії і вермахту розгромили Польщу й Львів відійшов до СРСР, у краї розпочалися масові репресії, депортації населення. Але Бізанців, як німців, не чіпали згідно з радянсько-німецькою угодою. Серед архівних документів є суворий наказ наркома Ворошилова командувачу Українським фронтом С. Тимошенкові чемно поводитися з німецькими колоністами й взагалі німцями. Під час репатріації німців з Галичини й Волині здебільшого на територію Генеральної Губернії А. Бізанц із сім'єю пе-

ребрався до Кракова, де ним зацікавилася служба абверу, якій потрібні були спеціялісти з українських справ. У зв'язку з тим, що там перебували близько 700 тис. українців, при генерал-губернаторові Г. Франку створено спеціяльну службу з українських справ, яку очолив Ганс Кох. За сприяння фронтового приятеля А. Бізанц у ранзі полковника став референтом, а після призначення Г. Коха до комісії з репатріації у Львові, очолив службу. Він тісно співпрацював з головою утвореного 1940 р. Українського Центрального Комітету В. Кубійовичем, підтримував зв'язок з провідними діячами ОУН, осідок яких був у Кракові–С. Бандерою, А. Мельником, Р. Сушком, М. Бойдуником та іншими колишніми учасниками українських визвольних змагань. До речі, В. Кубійович підкреслював, що він не сприймав однозначно офіційної політики Берліна, „мав відвагу висловлювати критичну думку про німецьку політику". У 1939-1940 рр. А. Бізанц кілька разів виїжджав до Львова і спільно з шефом комісії з репатріації Г. Кохом допоміг багатьом українцям, яким загрожували репресії НКВС, виїхати на Захід.

У грудні 1941 р. А. Бізанца переведено до Львова, де він очолив відділ Населення і соціяльної опіки дистрикту Галичина. Він підпорядковувався безпосередньо губернаторові О. Вехтеру та шефу управління О. Бауеру, мав у них певний авторитет, який використовував для допомоги українському населенню. Про його діяльність у Львові колишній голова Крайового комітету УЦК К. Паньківський писав, що полковник „в міру своїх сил допомагав нам у нашому становищі. Багато–дуже багато–наших людей завдячують зокрема Бізанцеві своїм життям".

Завдяки Бізанцу у дистрикті було організовано дві тисячі дитячих садків для 114 тис. дітей та майже півтори тисячі народних кухонь, де харчувалося близько ста тисяч бідняків.

А. Бізанц був одним із активних учасників створення української дивізії „Галичина" і очолював Військову Управу, яка займалася набором добровольців і опікувалася ними. Коли проходила вишкіл у Франції і Німеччині, А. Бізанц з О. Вехтером та О. Бауером неодноразово відвідували її частини, піклувалися про її забезпечення.

Трагічна помилка А. Бізанца

У липні 1944 р. перед вступом Червоної Армії до Львова полковник Бізанц далі очолював Військову Управу у Кракові, а згодом в Любені у Німеччині. Він з членами ВУ і УЦК відвідав Дивізію у Словаччині і Словенії. Згодом подався до Відня. А коли радянські війська зайняли місто, змушений був залишити дружину

й перебратися в американську зону до Зальцбурга. Невдовзі він дізнався, що його син–офіцер корпусу генерала Роммеля–під час боїв у Африці під Тунісом потрапив у полон до американців. Вважав, що війна для нього закінчилася більш-менш щасливо.

Та наприкінці 1945 р. А. Бізанц здійснив, за висловом В. Кубійовича, „легковажний і внаслідок трагічний крок": поїхав у радянську зону Відня відвідати дружину, повідомити про долю сина. Тут його схопили агенти СМЕРШу радянської служби безпеки, люди якої вишукували ворогів по усій Європі. Переданий з якихось міркувань Польщі, він був засуджений Військовим трибуналом як „воєнний злочинець".Там і пропали його сліди...

Кім НАУМЕНКО
Співробітник Інституту українознавства НАН України.

ПРИЧИНИ ТРАГІЧНОЇ КАТАСТРОФИ ПІД КРУТАМИ

Микола Ковалевський у своїх спогадах про Визвольні змагання 1917-1920 р. пише таке: ...„Колись, перебуваючи на еміграції, я читав в однім українськім часописі про урочисту церемонію, яка відбулася десь на чужині і в якій взяло участь, як це було в тім часописі з належним респектом підкреслено, вісім українських генералів. Мимоволі думки мої полинули до Києва тих бурхливих революційних часів, про які тут згадуємо. Якби ми в ті часи мали не вісьмох, а одного українського генерала, що з належним досвідом очолив би тодішні наші прагнення до творення нашої збройної сили, як же ж інакше могла скластися наша історія.

Без фахового керівництва творити регулярну армію було дуже тяжко. Більшість наших військових частин, утворених під час революції 1917 року, були імпровізовані. І хоч було чимало відданих справі людей, але не було належно загального військового керівництва. Ті ж українські одиниці з фахових старшин, які прилучилися до українського визвольного руху після революції 1917 року, дозріли і перетворились на полководців лише в процесі цієї боротьби. В 1917 році вони ще не були здатні перебрати на себе провідної ролі. Вони виступили на арену подій як полководці вже в третій фазі наших державних змагань, себто переважно в 1919 році. Так було з талановитим комендантом Київської юнацької школи генералом Сальським, який лише в 1919 році розгорнув свої здібності як український полководець, своїми глибоко продуманими стратегічними операціями на чолі Запорозького корпусу. Так було з про-

славленим своїми рейдами 1919 році генералом Удовиченком. Так було з генералом Безручком, як також з генералом Юнаковим, якого сильна індивідуальність надала свій відбиток нашим військовим змаганням під час Кам'янецького періоду нашої державности. Так було, зрештою, і з полковником Евгеном Коновальцем, який виявив величезний організаційний хист як комендант залоги Києва в 1918 року, і так було майже зі всіма нашими видатними генералами і полководцями.

„Була ще одна, на мою думку, величезна прогалина, на яку замало зверталось уваги. При творенні наших військових частин не звернено було належної уваги на організацію військової розвідки. При такому хаосі, який тоді панував, ми не мали добре функціонуючого розвідчого апарату, який своєчасно повідомляв би про рухи ворожих частин, як також про заміри і пляни большевицького командування. Січневе повстання большевиків у Києві було для нас зовсім несподіваним. І хоч було зліквідоване після кількох днів частинами так званого Слобідського Коша отамана Петлюри, але завдало величезну шкоду, бо відкрило корпусові Червоної ґвардії Муравйова шлях на Київ. Як би ми мали добру розвідку, то січневе повстання було б значно швидше зліквідоване, а може до нього і взагалі б не дійшло. Брак розвідки відбився фатально також на дальшій кампанії. Ми, наприклад, не знали які сили мав корпус Муравйова. Наші військові тільки з поголосок довідувались про рухи цього корпусу. На тлі цієї трагічної непоінформованости сталося можливим, що, порівнюючи невеликий відділ Муравйова, що складався приблизно з шести тисяч вояків, міг так швидко підійти до Києва. Брак військової розвідки був одною з найбільших помилок військової організації. Не була розбудована також і служба зв'язку між окремими частинами і це було причиною трагічної катастрофи під Крутами, в якій поляг цвіт київської молоді."

Геройство київської молоді дало приклад глибокої любови до рідного краю і жертвенности. І не тільки під Крутами, а і в самому Києві, головним чином, наша молодь виступила зі зброєю в руках проти ворога. Цей патріотизм української молоді та її жертвенність мали величезний вплив на моральну силу наших перших військових формацій. І серед прикладів цього патріотизму бій під Крутами, хоч і не затримав ворога в його наступі на Київ, все ж залишився вічним джерелом непереможности оборони Крут і тої лицарської жертви, яку принесли триста українських юнаків для України.

Ярослав Колодій

ЛИЦАРЯМ БАЗАРУ

Крути і Базар. Ці дві місцевості стали символами доблести і геройства українського народу в його боротьбі за волю і незалежність, непохитної віри у відновлення Української Держави.

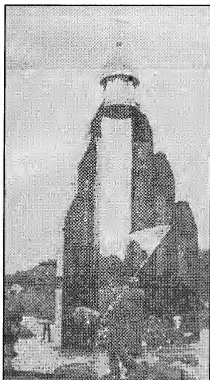
За часів більшовицької окупації заборонено навіть було згадувати про ці місцевості як і про події, що там відбулися. Могили крутянців і базарців були зруйновані вщерть та зрівняні з землею. Окупант намагався назавжди стерти з історичної пам'яті народу назви Крути і Базар. Та це йому не вдалося.

На хвилі національного відродження українського народу стали відновлюватися події його славної історії. Почалося вшанування визначних історичних дат і в першу чергу пов'язаних з визвольними змаганнями часів 1-ої та 2-ої світових воєн. В Києві, на Аскольдовій могилі, були відновлені могили крутянців. Стараннями Всеукраїнського об'єднання ветеранів був споруджений пам'ятник на місці бою під Крутами, який було освячено у січні 1998 року у 80 річницю цієї події. На жаль, держава не спромоглася забезпечити йому надійну охорону і вандали зруйнували пам'ятник.

У 1989-1990 роках були впорядковані могили 359 вояків–українців, учасників Другого Зимового Походу розстріляних більшовиками під містечком Базар 21 листопада 1921 року, а також могили повстанців біля сіл Зв'ягіль та Малі Миньки. Впорядкували могили патріоти Житомирщини, на чолі з довголітнім в'язнем Сергієм Бабичем. Необхідно також відзначити постійне піклування могилами в Базарі Волинським Братством УПА, на чолі з його незмінним головою Метелієм Семенюком.

Через відсутність коштів, а також через незацікавленість влади досі не було споруджено гідного пам'ятника Лицарям Базару. Лише у 1999 році в української громади у Великій Британії виник задум спорудити величавий меморіяльний комплекс в м. Базар. Стараннями Об'єднання бувших Вояків Українців у Великобританії, на чолі з його головою доктором–майором Святомиром М. Фостуном, розпочався збір коштів на спорудження Меморіялу, а також практичні кроки для його побудови. Після узгодження проєкту Меморіялу та його кошторису розпочалося практичне втілення цього задуму. Основними жертводавцями спорудження Меморіялу стали: Українська Автокефальна церква у Західній діяспорі, Фонд імені Симона Петлюри та ОбВУ, які по праву вважаються фунда-

торами спорудження Меморіялу. На заклик ОбВУ відгукнулася українська громадськість у Великобританії, яка пожертвувала значні кошти.

Меморіял Героям Базару, розстріляним більшовиками 21 листопада 1921 року.

Для сприяння будівництва Меморіялу були створені Почесний та Організаційний комітети. В Почесний комітет, головою якого обрано голову ОбВУ С. Фостуна, увійшли провідні представники духовенства на чолі з Патріярхом Філяретом, віцепрем'єр М. Жулинський, представники уряду, народні депутати, голови ветеранських організацій. В Оргкомітет увійшли особи, які мали завдання спорудити Меморіял та забезпечити церемонію відкриття та освячення Меморіялу. І ось настав день 26 серпня 2000 року.

З самого ранку в Базар прибувають автобуси з Києва та усіх реґіонів України. В них члени ветеранських організацій–Братства УПА, Братства УД УНА, Всеукраїнського об'єднання ветеранів, Українського козацтва, Спілки офіцерів України, Збройних сил України, представники громадсько-політичних та молодіж-них орагізацій „Пласту" та СУМ'у. Прибули представники уряду, Житомирської облдержадміністрації, Народичського району, наро-дні депутати.

Урочисту церемонію відкриває голова Базарської ради Люба Лесик. Члени Почесного та Організаційного комітетів розрізають символічну стрічку. Звучить державний гимн України.

Очам присутніх відкривається величавий Меморіял. Він складається з 6 мармурних пілонів увінчаних куполом та хрестом. На пілонах висічена державна символіка України, імена 359 вояків–українців розстріляних у Базарі, назви жертводавців та ОбВУ–ініціятора спорудження Меморіялу.

Освячення Меморіялу проводять представники усіх патріотич-

них конфесій України, на чолі з архиєпископом УАПЦ Ісіченком. Після освячення Меморіялу була відправлена панахида. Церковну церемонію супроводжує Київський хор „Гомін", під батутою відомого хормейстера Леоніда Ященка, який на закінчення церемонії виконав церковний гимн „Боже Великий, Єдиний".

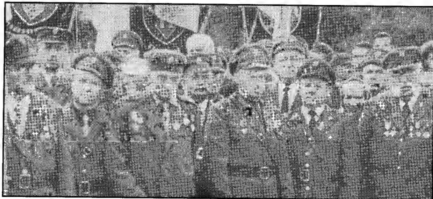
До пам'ятника покладаються чисельні вінки та квіти.

Відправляються делеґації для освячення надмогильних хрестів у Зв'ягіль та Малі Минки.

Розпочинається громадянське віче.

Голова ОбВУ С. Фостун коротко розказує про Зимові походи, про трагедію Базару.

Виступають представники влади, ветеранських організацій, народні депутати, представники громадськости. Усі висловлюють вдячність ОбВУ за ініціятиву спорудження пам'ятника, а також фундаторам та жертводавцям. Звучать заклики гідно вшанувати пам'ять учасників національно-визвольних змагань, продовжувати їх справу, боронити свободу та незалежність України. Молодь клянеться зберегти традиції та продовжити справу батьків.

Хвилиною мовчання ветерани УПА вшановують лицарів Базару. Фото Григорія Кубланова.

На закінчення церемонії звучить державний гимн.

Після громадського віча перед присутніми виступили чисельні мистецькі колективи.

Окрасою церемонії освячення була 25-членна делеґація ОбВУ, яка спеціяльно прибула в Україну для цієї події.

Спорудженням Меморіялу у Базарі українська громадськість в Батьківщині та в Діяспорі гідно вшанувала пам'ять Лицарів Базару.

Роман ПАНКЕВИЧ

ЧОРНОМАЗ С. Б.
Уманський Державний педагогічний інститут ім. П. Тичини

ДЕРЖАВОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ОУН НА УМАНЩИНІ В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

Якщо кількома словами охарактерихувати сучасні суспільно політичні явища і процеси в нашій державі, то, як на мою гадку, не буде помилкою, коли ми будемо стверджувати, що на наших очах іде болісний процес становлення української національної ідеї і вишукування в надрах історії вічних і непохитних орієнтирів, які могли б слугувати основою для використання у навчально-виховному процесі й у вибудовуванні напрямків і тенденцій у політиці, як зовнішній, так і внутрішній. [4.]

В контексті вищесказаного зробимо спробу розглянути державотворчу діяльність ОУН, відкинувши всі штучно створені стереотипи і догми, які зазвичай ґрунтуються на вигадках, а то й відвертій брехні, живуче коріння якої сягає епохи панування комуністичного режиму на Україні. [1; С. 465-625]

Коротко нагадаю основні віхи історії виникнення Організації Українських Націоналістів (ОУН) та про мету цієї організації.

ОУН була створена на Конґресі Українських Націоналістів, який відбувся з 28-го січня по 3-тє лютого 1929 року у Відні внаслідок об'єднання кількох різних націоналістичного спрямування організацій: Групи Української національної Молоді (Прага), Легії Українських Націоналістів (Подєбради), Української військової Організації і Союзу Української Націоналістичної Організації (Львів). ОУН очолив Провід Українських Націоналістів (ПУН), обраний на цьому Конґресі. [2; С. 143]

Після закінчення Конґресу всі вичислені організації увійшли в новостворену організацію–ОУН. Ґоловою ПУНу було обрано Є. Коновальця. ОУН на той час швидко набирала силу і була авторитетною організацією. [7; С. 808]

Мета ОУН була сформульована єдиним реченням, яке увійшло першим пунктом Декалогу (Десять заповідей націоналіста): „Здобудеш Українську Державу, або згинеш в боротьбі за неї". Тобто мета була кожному зрозуміла і не потребувала додаткових роз'яснень. І, найголовніше, вона відповідала стремлінням всіх свідомих українців в умовах воєнної круговерті вибороти свою державу.

Хоч на Другому великому зборі було проголошено напрям ді-

яльности–демократичний націоналізм, але з врахуванням тогочасної дійсности, ОУН, фактично, була авторитарною організацією.

Щодо ідеології ОУН, то вона була конкретизована в кількох гаслах: „Нація понад усе", „Наша сила в нас самих", „Здобудеш українську державу, або згинеш в боротьбі за неї", „Воля народам, воля людині". [3; С. 57] Ці гасла, а, отже, і ідеологія ОУН були так же, як і мета, близькі, прості і зрозумілі, тому відігравали важливу ролю для пробудження національної самосвідомости українців.

Поява на політичній арені ОУН була явищем закономірним і відповідала всім законам логіки розвитку політичних процесів політично зрілої нації.

В 30-ті і сорокові роки ОУН очолювала весь український національно-визвольний рух і йшла по чітко наміченому шляху окресленому програмними документами.

Ідеї ОУН на Східну і Центральну Україну з перших же днів після нашестя німців принесли члени похідних груп ОУН, що засилалися з чітко визначеною місією, а саме сприяти і допомагати зародженню державотворчих процесів, які могли б привести ОУН і весь український народ до головної мети–незалежної України.

ОУН перед початком війни і на початку воєнних дій була досить потужною організацією і зуміла поширити свою присутність в усіх без винятку реґіонах України. [8.]

Отже, для аналізи і висновків обираємо реґіон Центральної України, а саме Уманщину, і спробуємо проаналізувати все нам відоме про події більш як 50-річної давності. А з логіки їхнього розвитку зробимо і відповідні висновки. Почнемо із задокументованих свідчень жителя с. Ропотуха Уманського р-ну Черкаської області п. Івана Вовчка. Пан Вовчок твердить, що після появи на Уманщині членів похідних груп ОУН з їхньої ініціятиви в усіх селах Уманщини пройшли сходки на яких люди обговорювали становище в якому опинилися вони і вся Україна, обирали органи місцевого самоврядування та визначали найнагальніші завдання, які їм потрібно було вирішити громадою. [4.]

Про такі сільські віча ще багато хто з місцевих жителів пам'ятає і свідчення про них на сьогоднішній день зібрано з багатьох сіл Уманщини. [5.] На підставі цих свідчень можна твердити, що вони проходили в кожному селі по одній схемі і у виступах організаторів сходок висвітлювались однакові проблеми. Це говорить про те, що це була централізована акція зініційована ОУН, яка мала мету–створення місцевих органів самоврядування, на які мали опиратися такого ж типу органи вищого рівня. Тобто закладалися підвалини

для будівництва незалежної держави.

Крім свідчень очевидців і учасників державобудівних процесів, які, до речі, відбувалися на Україні повсюдно після відступу Червоної армії, в архівних документах зібраних органами НКВД після відступу німців, є безліч підтверджень того, що на Уманщині місцеві жителі в 1941 році робили повсюдно наполегливі широкомасштабні спроби налагодити громадськополітичне життя та створити структури місцевого самоврядування.

Державобудівні процеси в Східній та Центральній Україні в 40-ві почалися з сіл не випадково, бо кожен, хто має хоча б невеликий досвід політичної діяльности, розуміє, що без організації суспільства на найнижчому та на середньому рівнях, будь-які мрії про побудову держави є ілюзією. [7; С. 805]

Отже, не дивлячись на те, що після подій, про які ми ведемо мову, минуло вже більше півстоліття, дослідникам навіть без спеціяльної підготовки неважко прослідкувати, як самоорганізувалися українці в центральних областях України на рівні найнижчих ланок суспільства–в селах. В усякому разі старше покоління Уманщини про ці сходки ще добре пам'ятає, а в архівах активна участь в сходках зафіксована як окремі пункти антирадянської діяльності. Такий стан справ на той час відповідав всім законам логіки, бо села треба було включити в єдину функціональну основу системи державного життя. Життя держави, яку робив чергову спробу побудувати наш народ під проводом ОУН.

Вивчаючи глибше публікації написані на основі архівів більшовицьких каральних органів, ми знаходимо підтвердження того, що на Уманщині намагання створити органи місцевого самоврядування і владну субординаційну вертикаль кількох рівнів були успішні, добре продумані і люди, котрі мали представляти місцеву владу, були цілком підготовлені до своєї місії інтелектуально і ідеологічно. В підтвердження цього доцільно подати ряд виписок з документів обвинувачувальних справ, які зберігаються в Черкаському державному архіві, які свого часу були опубліковані в пресі. [7; С. 809]

„... В своїй практичній антирадянській діяльності на тимчасово окупованій німцями території... націоналісти... нав'язували так звані органи так званої „Української влади", старост...". [7; С. 805-810]

„... українсько-німецькі націоналісти з числа бувших петлюрівців, політичних бандитів і іншого антирадянського елементу, створили організацію українських націоналістів, котра ставила перед собою завдання–створення буржуазно-націоналістичної держави, або т. зв. „Великої соборної Української держави...". [7; С. 805-810]

В одній з справ архіву серед натяжок і відвертих вигадок слідчих є багато даних, як про спроби націоналістів творити державницькі структури середнього рівня (рівня району), так і про конкретних осіб, що приймали безпосередньо участь в явищах, які ми нині називаємо державотворчими.

Про те, що ініціятором і основним двигуном державотворчих процесів були члени похідних груп, ми вже згадували. Але чи могло декілька людей без підтримки місцевого населення проробити величезну роботу по підготовці практично всього українського населення до будівництва своєї держави у випадку сприятливого збігу обставин? Безумовно, без підтримки і розуміння мети ОУН всім українським народом ОУН не могла б проробити таку значну роботу в умовах війни і не могла б проіснувати аж до 1953 року (На Уманщині останній бій місцевого загону УПА з винищувальним загоном НКВС відбувся 30 серпня 1945 року.) [8.]

В обвинувачувальних архівних справах на членів ОУН Уманщини є списки всіх причетних до українського підпілля, з якими в післявоєнні роки розправилася Радянська репресивна система. Серед довжелезних списків репресованих ми бачимо найбільш свідомий прошарок українського громадянства. Всі вони є уродженцями Уманщини і кількість місцевих жителів, що брали участь в ОУН, неспростовно доводить про живучість в нашого народу прагнення до волі і прагнення мати свою державу.

Якщо згадувати конкретних осіб, діяльність котрих, маю надію, ще буде оцінена в майбутньому, то слід згадати Кравченка Григорія з с. Косенівка Уманського р-ну, що не тільки робив все можливе для пропаґанди і популяризації ідей ОУН, але й пробував налагодити зачатки української приватної економіки непідконтрольної німцям, а також Губаря Олексу з с. Оксанине того ж Уманського р-ну, що очолював Провід ОУН Уманщини, і багато інших людей поцінування праці яких обов'язково ще колись відбудеться. [7; С. 809]

Підсумовуючи вищевикладене, мусимо констатувати, що історичних досліджень періоду національно-визвольних змагань 40-х і початку 50-х років дуже й дуже мало. Щоб зрозуміти причину такого дефіциту, очевидно, треба зважити на ідеологічну невизначеність нашого суспільства і наявності серед всього нашого народу безлічі стереотипів сформованих цілком цілеспрямовано засобами пропаґанди і аґітації колишньої більшовицької імперії.

Зважаючи на ці особливості, легко прийти до висновку, що є крайня потреба досліджувати і популяризувати ті періоди нашої історії, які раніше замовчувались або фальсифікувались, особливо

ж героїчні сторінки національно-визвольної боротьби нашого народу з російсько-радянськими та німецькими загарбниками, тим самим доводячи, що українці ніколи не мирилися з рабством. Це важливо для формування громадянина оновленої України, адже без національної самоповаги повноцінного Громадянина не буває, а, отже і багатої, розвиненої вільної держави.

Доля допомогла українцям звільнитись від рабства зовнішнього, залишилось ще подолати раба в собі. Це надзвичайно важко, бо на Україні зі здобуттям незалежности майже не відбулося кадрових змін і на керівних кріслах залишились безліч людей, котрі не сприймають факту існування незалежної України, а пересічне громадянство не позбулось сформованих в часи панування більшовицької імперії стереотипів. Велика кількість посадових осіб, від яких нині залежить стан ідеологічного забезпечення нашої держави, підбиралися на керівні посади ще в радянські часи по ознаках непримиренної позиції щодо відродження України, як незалежної держави і в умовах незалежности не зуміли в повній мірі перебудувати свою свідомість.

Виявляється, що стан боротьби за правдиві знання історії національно-визвольних змагань триває і досі. Той, хто пробував робити такого роду дослідження, це розуміє.

Все тільки що сказане дає підстави вважати, що дослідження „білих плям історії" регіонального характеру є надзвичайно важливим з багатьох точок зору, про які вже було згадано, але також треба пам'ятати і те, що є ще в живих досить людей, які хочуть дочекатися свого визнання, визнання потрібности їхніх зусиль здобути незалежну Україну ще шістдесят років тому.

ДЖЕРЕЛА

1. Косик В. *Україна і Німеччина у Другій світовій війні.* –Париж–Нью-Йорк–Львів, 1993.–657 с.

2. Книш З. *При джерелах українського організованого націоналізму.* –Торонто, 1970.–186 с.

3. Мірчук П. *Українська повстанська армія 1942-1952.*–Львів, 1991.–447 с.

4. Чорномаз Б. Д. *І на Черкащині діяло націоналістичне підпілля* // Нова доба.–1999.–11 березня.

5. Чорномаз Б. Д. *ОУН на Уманщині* // Українське слово. 1997.–20 березня.

6. Чорномаз Б. Д. *Спроби державного будівництва на Уманщині* // Нова доба.–1999.–2 грудня.

7. Чорномаз Б. Д. *Спроби державного будівництва на Уманщині 1941-1945 рр.* // Визвольний шлях. Число 7 (616). Українська Інформаційна Служба. –Лондон–Київ, 1999. С. 805-810.

8. Чорномаз Б. Д. *У полон не здавалися, національно-визвольна боротьба на Уманщині 1941-1945 рр.* // Шлях перемоги.–1998.–14 жовтня.

ДОКУМЕНТИ

Місто Ясинувата–вузлова станція, через яку проходив шлях зв'язкових Центрального, Крайового та Окружних проводів ОУН, розподілялась підпільна література, переправлялись за Дніпро хлопці до УПА–Схід. Коли антинацистська і антисталінська боротьба ОУН буде визнана Президентом і Верховною Радою України, ми видамо в Донецьку 12-томну „Історію ОУН в Донбасі", а поки просимо надрукувати в часописі „Вісті комбатанта" документи з архіву СБУ про Донеччину. Вони–свідки двобою наших батьків й дідів із загарбниками.

Документ №1 (ОРИГІНАЛ)

Донос „визволителя" на рідного вуйка.

Начальнику Транспортного
відділу НКГБ Південно-Донецької
Залізниці м. Ясинувата

від комсорга 1 стр. батальйону
65 гв. стр. Сталінської дивізії
кавалер ордена „Слава" 3 ст.,
двух медалей „За відвагу"

ЗАЯВА

10 серпня я одержав короткотермінову відпустку від командування 65-ї гвард. стр. Сталінської дивізії. Через сімейні обставини (загибель батька, смерть матері і молодшого брата) я вирішив провести відпустку у своєї тьоті (сестри матері), яка мешкає в Ясинуватій, Красноармійська 31, куди й прибув 17 серпня 1944 р.

Із розмов, які мали місце 18-20 серпня, я дізнався, що чоловік тьоті Колісник Іван Олексійович... в період окупації поводив себе злочинно стосовно радянської влади... в перший період окупації він вважав себе за одно з німцями, вірив їхнім обіцянкам, зокрема–виділення „самостійної України". Але, коли він побачив справжнє обличчя німецької влади, Колісник відійшов від них, а через деякий час в хаті Колісника почали з'являтися люди, невідомі до цього часу. Особливо часто, наче, бував похилого віку вже „Василь" (Михайло Кривошапка) і дівчина (Анна Верчук, його донька), яка з галичанським акцентом. Дуже часто на квартирі у Колісника проводились збори цих людей, в дім стали приносити літературу, яку потім роздавали учасникам організації для розповсюдження серед населення...

Про діяльність Колісника я узнав також із розповіді брата тьо-

Христос Родився!

Радісних Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року

Членам Братства
й Дивізійним Родинам,
колишнім воякам усіх українських армій і формацій
та всій українській спільноті в Діяспорі і Україні

бажає

КРАЙОВА УПРАВА
БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА в ЗСА

РАДІСНИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО
ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

Вільному українському Народові, українським церковним Ієрархам, Проводам українських організацій, Членам Головної, Краєвих і Станичних Управ Братства кол. вояків 1-ої УД УНА, Братству „Броди-Лев", Редакції і Адміністрації „Вістей Комбатанта", всій дивізійній Братії та їх Родинам, Комбатантам усіх українських збройних формацій та всій українській спільноті

бажають

УПРАВА і ЧЛЕНИ

Станиці Братства кол. вояків 1-ої УД УНА
в Едмонтоні, Альберта, Канада

За Управу:

Богдан Небожук
секретар

Михайло Блавацький
голова

ті..., мого дядька... Він також розповідав про дружнє ставлення Колісника до німців, потім охолоджяння цієї дружби і зв'язок з організацією українських націоналістів...

Вислухавши всі ці оповіді... , від'їжджаючи 20 серпня до бабусі, в Кутєйнікове, порадив [тьоті, жінці Колісника Івана] сходити в органи НКГБ і розповісти там все про дії Колісника і його співучасників... [...]

АУСГУДО, справа 35534–ПФ, арк. 191.

Тьотя до чекістів не пішла „стукати" на чоловіка, комсорг Сталінської дивізії це зробив сам.

<u>Документ №2</u> (ОРИГІНАЛ)

Свідчення агента ГПУ–НКВД–МГБ (з 1924 року), Захаржевського Михайла Гордійовича

Протокол очної ставки–м. Ясинувата, травня 24-го дня 1945 р.

<u>Питання</u> звинуваченому [!] Захаржевському Михайлові Гордійовичу: Розкажіть, що Вам відомо про присутнього на очній ставці Колісника Івана Олексійовича.

<u>Відповідь:</u> В середині серпня–місяця 1943 року я Дніпропетрівським обласним проводом ОУН був направлений в розпорядження керівника обласного проводу міста Сталіно Кривошапко Михайла Васильовича, на псевдо „Василь". Зв'язавшись з Кривошапко М. В. в місті Сталіно на квартирі у старика, я на засадах вказівок Кривошапко разом із зв'язковим ОУН на псевдо „Олександер" виїхав із м. Сталіно в м. Ясинувату на інші райони Сталінської області, де я повинен був зв'язатися з учасниками нашої Організації і продовжити з ними роботу замість „Олександра". – Перед від'їздом із м. Сталіно, Кривошапко М. В. запропонував мені заїхати в м. Ясинувату до учасника організації ОУН–„Івана", якому мені і „Олександру" було доручено вручити ОУНівську літературу і поговорити з ним про роботу, яку він проводить.

... Я і „Олександр" особисто вручили „Івану" присутньому на даній очній ставці (Колінику Івану Олексійовичу) приблизно десять екземплярів оунівської літератури: листівки, один журнал „Ідея і чин" і брошуру „Мета і завдання німецьких окупантів на Україні..." Колісник І. А. нашу вказівку про розповсюдження літератури і включення нових осіб до організації ОУН виконав...

В кінці серпня або на початку вересня 1943 р. після проведеної мною та „Олександром" роботи на користь ОУН в інших районах Сталінської області (Горлівському, Краматорському, Щербинів-

Веселих
Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

бажає

УКРАЇНСЬКОМУ ГРОМАДЯНСТВУ

ЛИТВИН-ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКЕ ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ

UNION FUNERAL HOME

1600 Stuyvesant Avenue (corner Stanley Terr.)
Union, N.J. 07083
Tel.: (908) 964-4222 (201) 375-5555

Веселих Свят Різдва Христового
та
щасливого Нового Року

бажає

ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ БЮРО ПОДОРОЖЕЙ
Маркіяна Когута і Ігоря Куриліва

BLOOR TRAVEL AGENCY

1190 Bloor Street West, Toronto, Ontario

Tel.: (416) 535-2135

Не шукай собі чужих бюр, бо найкраще обслужить
„АҐЕНЦІЯ БЛЮР"!

ському) на зворотньому шляху ми знову заїхали в Ясинувату і зайшли на квартиру Колісника Івана, але дома його не було, ми залишили у нього на квартирі мною власноручно написану записку разом із ОУНівською літературою...

Записка була написана такого змісту: „Залишаю бланки бухгалтерської суворої звітності для використання її в конторі „Заготзерно". Цю записку я підписав своїм псевдо „Микола".

Із Ясинуватої разом із „Олександром" ми повернулись в м. Сталіно на явочну квартиру, де зустрілись із Кривошапко М. В. Це було приблизно 3 або 4 вересня 1943 р...

[7 вересня 1943 року Ясинувату „визволила" червона армія...]

АУСБУДО, спр. 35534–ПФ, арк. 134-135

Документ № 3 (ОРИГІНАЛ СЕКРЕТНО)

Довідка

Захаржевський Михайло Ґордійович, 1889 р. народження, арештований [!] 19 травня 1945 р. ТОНК Південно-Донецької залізниці слід. справа №861/1 разом із особою відправлена в НКГБ УРСР від 25 травня 1945 року.

Старший уповноважений...

ЖЕРТВИ „ВИЗВОЛИТЕЛІВ" ПЕРЕМОЖНОГО 1945 РОКУ:

1. Сєдов Олексій Олексійович–ВМП (розстріл)
2. Кулінік Андрій Антонович–ВМП
3. Савчук Карпо Йосипович–ВМП
4. Ґербич Артем Акімович–ВМП

Позбавлено майна, волі, здоров'я, життя (у 1952 р.)–Поліщука Степана Матвійовича, Лимаренка Володимира Гавриловича, Колісника Івана Олексійовича, Синцова Василя Дементійовича, Чепак Уляну Демидіївну, Канівець Олексія Яковича, Ґолуб Івана Степановича, Гришко Якова Карповича, Іллюшкіна Левка Олексійовича, Ґошенко Петра Лупіча, Ґаненка Степана Івановича на 25–5 років каторжних робіт і позбавлення політичних прав на 5 років потому. [АУСБУДО спр. 35534–ПФ, арк. 142-150]

Скільки хлопців пройшло через Ясинувату до „Чорнолісся"– мовчать документи. Відгукніться, краяне за океаном!

Моя адреса: 83012 Україна

м. Донецьк-12

вул. Куйбишева, д. 201-4, кв. 93

Жмура Валентина

„ЗА СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ, ЗА СТРІЛЕЦЬКИЙ ЗВИЧАЙ"..

У незалежній українській державі дивним дисонансом впадає у свідомість те, що й досі славу мають всі, хто волею чи неволею боровся за чужу імперію, а так мало уваги і поваги дістається тим, що за цю державу боролися. Різні пільги для омедалених „героїв атєчествєнной" і повна байдужість до ветеранів Української Повстанської Армії, чи Першої Дивізії Української Національної Армії. Особливо цих останніх легко знеславити: ішли у бій у чужих одностроях зненавидженого за три роки жорстокої окупації наїзника. Тому так легко над ними глумитися тим, хто йшов в одностроях та під знаменами ворога, який триста років знищував права нашого народу на життя і свободу.

Навіщо вони йшли–квіт галицького юнацтва, коли очевидним було, що від німців ніякого добра не сподіватися? Цього не збагнути з погляду куцої логіки але це залишиться живим і ясним у свідомості учасників подій півстолітньої давности. Це була молодь, вихована в безпосередній близькості до авреолі стрілецької слави. Це були духовні сини героїв Маківки, Лисоні, Потутор, викохані стрілецькою піснею, задивлені в недавню історію та спрямовані на повернення вчорашньої слави. Досвід історії, яку так захоплено студіювала наша молодь з „дозволених" і підпільних підручників, вказував, що нам необхідна військова сила–що потрібна зброя, військовий вишкіл. Мало ідеї, мало захоплення й жертвенности–треба реальної сили. „Тільки вхопитися за колеса історичної тачанки, якщо вже не можна було сісти на неї"–писали переможені, полонені молодці-дивізійники у табірній газетці в італійському Ріміні. Так утверджували себе в тому, що у вирішальний момент не могли вони поступити інакше.

Чию „грудь гостра куля пробила", хто пережив або й не пережив „веж та кулеметів" большевицьких концтаборів, хто мусів у постійному страху приховувати своє дивізійне минуле на рідній землі, а хто, скитаючись чужиною, гідно представляв ім'я українського вояка, проте всі дивізійники з честю виконали свою історичну місію–і в очах діяспори, яка мала право знати правду–залишилися в пошані. Власної держави, яка плекала б свідомо національні ідеали, зокрема в молоді, ми не мали вже дуже давно. Але ці ідеали жили, бо жила недержавна ініціятива українських патріотів, яка в обставинах очорнювання ворожими авторитетами, серед пересліду-

Христос Родився! *Славіть Його!*

Із світлим празником Різдва Христового і Нового Року вітаємо Головну Управу Братства, Краєві Управи, Станиці та всю нашу Дивізійну Братію та бажаємо радісних свят Різдва Христового та щасливого Нового Року.

СТАНИЦЯ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Дітройт, Міш., США

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

всьому українському вояцтву, їх родинам, усій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

бажає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

в Рочестері, Н.Й., США

Христос Родився! *Славіть Його!*

Із світлим празником Різдва Христового і Нового Року вітаємо Головну Управу Братства, Краєві Управи, Станиці та всю нашу Дивізійну Братію та бажаємо радісних свят Різдва Христового та щасливого Нового Року.

СТАНИЦЯ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Клівленд, США

Христос Родився!

Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року всьому українському вояцтву, їх родинам, усій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

бажає

СТАНИЦЯ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

в Тандер Бей, Канада

Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року

Українському вояцтву, їх родинам, українській спільноті пересилають

ДРУЗІ ДИВІЗІЙНИКИ зі Саскатуну, Канада

вань, творила дослівно чудо.

Тією ж дорогою пішов сьогодні і Львівський історичний музей, його Відділ визвольної боротьби при співпраці колишніх учасників Дивізії „Галичина"; з України та з поселень, врочисто відзначаючи п'ятдеятиліття Братства колишніх вояків Першої Української Дивізії Української Національної Армії. Відбулася виставка „Рамена Української Самостійности" у будинку Музею на площі Ринок у Львові, у славній Королівській кам'яниці, науково-практична конференція „Українська Дивізія „Галичина": військово-політична роля та історичне значення"; телепрограми у львівській телевізії. При цьому вся увага звернена на молодь. Плянують також конкурси у старших клясах львівських шкіл на тему: „Що ви знаєте про Українську Дивізію?!". Ще один великий проєкт у рамках цього відзначення: пересувна виставка про Дивізію, яка промандрувала вже по двадцяти школах та військових ліцеях Львова у квітні-травні ц. р.

Виставка–це шістнадцять великих таблиць-монтажів, де зібрана документація про історію Дивізії у світлинах, документах, поштових значках, відзнаках. Мандрувала ця виставка в товаристві активних членів Братства, як Лев Войташ, Михайло Бендина, Росовський, Володимир Саламаха, Шумський, Мамчур, які пояснювали виставку відповідними доповідями. Були сумніви, чи не офіційна тема не викличе неґативних реакцій (як викликала „невинна" українська пісня трагічно загиблого Ігоря Білозора). Але в міру того, як виставка мандрувала по школах і в „книзі вражень" появлялися щораз нові, позитивні, а то й захоплюючі відгуки вчителів та керівників шкіл, такі сумніви танули. Вже й не казати про шкільну молодь, яка сприймала цю імпрезу ентузіястично. В багатьох випадках управи шкіл навіть просили, щоб залишити їм виставку надовше, для кращого ознайомлення.

Ось деякі з численних відгуків:

„Екскурсію проведено цікаво, дохідливо, обґрунтовано. Щиро вдячні за розкриття білих плям в нашій історії, а саме про Дивізію „Галичина", про яку ми раніше мали недостатні історичні відомості". (Заступник директора середньої школи Марія Ліпінська). *„Прекрасно! Багатий пізнавальний матеріял, що дає можливість краще зрозуміти складний історичний період в житті нашого краю. Щиро вдячні учні та вчителі середньої школи ч. 4".* (Заст. директора Галина Сидорська). І таких багато. А ось учениця середньої школи ч. 72 Ірина Ключковська під враженням виставки запропонувала підготувати кілька музичних точок та віршів, що їх виконання мало б супроводити виставку у майбутньому. Чимало

учнів пишуть теж реферати на проголошений конкурс. Стимул викликає бажану реакцію!

Перша фаза виставки закінчена. Пройшла вона разом 20 шкіл та бачило її 3,580 учнів, тобто вдвічі стільки, скільки буває річно гостей у Музеї. Жаль тільки, що в Першій академічній гімназії, з якої вступило в ряди Дивізії особливо багато студентів та випускників, не знайшлося місця й часу для цієї виставки. Але все ж здійснено величезний освітньо-виховний проєкт, і це заслуга передусім завідуючого Відділом визвольних змагань Володимира Бойка та багатьох колишніх дивізійників в Україні та діяспорі. Сивіють голови колишніх воїнів Дивізії, але все ще є „порох у порохівницях" і невтомний труд над пов'язанням розірваних ниток наших правдивих державницьких традицій не залишається без наслідків! Щасти ж їм, Боже, і на майбутнє, бо неорана нива ще дуже велика!

ЗАЛИШАЮТЬСЯ У СТРОЮ

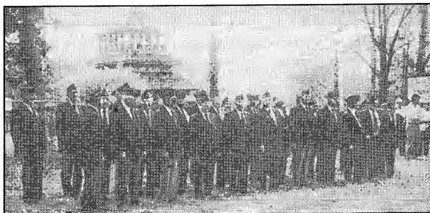
Братство колишніх вояків 1-ої Української Дивізії Української Національної Армії в США відзначало своє 50-ліття 2 і 3 вересня 2000 року на оселі „Верховина". Братство почало свою діяльність 10-11 грудня 1949 р. в Німеччині. Першу управу вибрано 29-30 квітня 1950 р. в Мюнхені. Її очолив колишній капелян дивізії о. канцлер М. Левець. В тому часі, у зв'язку з переселенням, почали діяти станиці Братства в країнах Західньої Европи, Північної і Південної Америки та Австралії. Під сучасну пору Братство діє в Австралії, Арґентині, Німеччині, Канаді і США. У 1992 році засновано Галицьке Братство у Львові. Осідком Головної управи під сучасну пору є Торонто, Канада.

Від початку своєї діяльности Братство видавало журнал „Вісті" в Німеччині, до 1974 року появилося 140 чисел журналу. Від 1961 року і дотепер Головна управа Братства і Головна управа ОбВУ видають журнал „Вісті Комбатанта". Братство взагалі активне у видавничій ділянці: появилось багато книжок про історію Дивізії та численні спогади її учасників українською, німецькою та англійською мовами.

Крайова управа Братства в США охоплює дев'ять станиць, діє також шість представників Братства в менших українських громадах. Перший Крайовий з'їзд відбувся 2-3 вересня 1952 року в Клівленді, Огайо. Головою було обрано О. Городиського. Краєву управу впродовж років очолювали: Р. Долинський, І. Скіра, Л. Білик, І. Чмола, В. Забродський, Б. Лисяк, д-р Р. Дражньовський, Ю. Тис-Крохмалюк, Б. Артимишин, О. Голинський, Р. Ґаєцький, Д. Ліщинський, Е. Шипайло. А тепер–Петро Буняк. Братство є співзасновником Суспільної служби комбатантів, яка допомагає інвалідам, хворим та вдовам колишніх вояків українських формацій в США, країнах Західньої Европи, а від 1992 року–в Україні. З ініціятиви станиці в Нью-Йорку створено Братство охорони воєнних могил „Броди-Лев", яке опікується могилами колишніх вояків і визначних українців у країнах Західньої Европи, а тепер і в Україні.

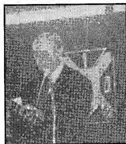
Відзначення 50-ліття Братства почалося в суботу, по полудні, 2 вересня 2000 року. На сходинах представників станиць голова Крайової управи П. Буняк і його заступник Осип Голинський звітували про свою поїздку в Україну–зокрема про відвідини редакції журналу „Військо України" і військового ліцею ім. І. Богуна в Києві, зустріч з дивізійниками у Львові, відвідини меморіяльного цвинтаря у Ляцькім-Червонім та участь у відкритті виставки у відділі Виз-

вольних змагань Історичного музею у Львові. Присутні обмінялись думками про напрямні дальшої діяльности Братства.

Учасники з'їзду дивізійників–перед символічною могилою.

Увечері відбувся бенкет для учасників з'їзду, їхніх родин та гостей, котрим провадив О. Голинський. Наступного дня, в неділю 3 вересня, члени Братства взяли участь у Службі Божій і Панахиді, що її відслужив парох о. Олекса Костик. Після відправ зложено вінки на символічній могилі. В 3-ій год. по полудні почалася святочна мистецька програма відзначення 50-ліття Братства. Після відкриття ювілейну доповідь виголосив д-р Р. Дражньовський, колишній голова Головної та Крайової управ Братства та Братства „Броди-Лев". Він висвітлив провідні ідеї діяльности Братства. Відбулася мистецька частина у виконанні оперного співака Романа Цимбали, при акомпаньяменті Марії Цимбали, письменника-гумориста Степана Ґериліва, декляматора Богдана Чаплі, квартету (Розалія Ґавур, Анна Плескун, Богдан Кандюк, Іван Капчак) і дуету (Р. Ґавур і А. Плескун) при акомпаньяменті бандуриста Володимира Мазяра.

Промовляє д-р Роман Дражньовський

Після закінчення програми голова Крайової управи П. Буняк та член Роман Кобрин нагородили „Хрестом за особливі заслуги" Марію Слупчинську, дружину Ореста „Ґо-ґа", за її довголітню віддану допомогу у праці Братства.

Ю. Ф.

*Світлив **Юрій Ференцевич.***

Леся ХРАПЛИВА-ЩУР

НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ У ЛЬВОВІ

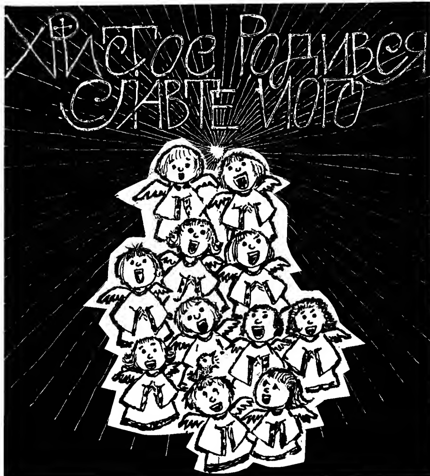
„Перша Українська Дивізія Української Національної Армії: історія створення та національно-політичне значення". Під такою назвою була проведена у Львові 21-22 вересня 2000 року науково-практична конференція, що її організували Львівський історичний музей, Львівське відділення Інституту археології України, Львівська обласна організація Українського товариства охорони пам'яток історії та культури і Братство колишніх вояків 1 УД УНА.

Конференція зібрала численних учасників, науковців-істориків, а також ветеранів–членів Головної Управи Братства кол. Вояків 1 УД УНА–д-р Василь Верига, Андрій Комаровський з Канади, Юрій Ференцевич з Америки, майор д-р Святомир М. Фостун, голова Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії та членів Крайової Управи Галицького Братства кол. Вояків 1 УД УНА–Михайло Бендина і голови станиць Галицького Братства–Володимир Малкош–Івано-Франківщина, Богдан Стасів–Тернопільщина. Взяли участь у конференції професори і доценти вищих навчальних закладів, представники Наукового товариства ім. Тараса Шевченка, працівники історичних музеїв, представники громадсько-політичних організацій та громадянство.

Перше засідання цієї науково-практичної конференція відкрив о год. 10.30 дня у четвер 21 вересня головуючий–академік, член Національної Академії наук України професор Ярослав Дашкевич. Він і д-р Василь Верига були головуючими цього першого засідання. Від імені Львівської обласної державної адміністрації привітав конференцію п. Олександер Кучабський, від імені Головної Управи Братства кол. Вояків 1 УД УНА–Андрій Коморовський, від Об'єднання бувших Вояків Українців у Вел. Британії вітав майор д-р Святомир М. Фостун, а від організаторів привітав конференцію Богдан Чайківський–директор Львівського історичного музею.

Тематика була обширна. Вона охоплювала питання створення дивізії „Галичина", набір, вишкіл, Брідську кампанію, долю Дивізії у дальшому, фронтові бої, полон в Італії, Німеччині, Англії, еміґрацію кол. вояків Дивізії у заокеанські країни після звільнення з полону, створення Братства кол. вояків 1 УД УНА, його діяльність, відстоювання доброго імені 1 УД УНА в країнах поселення, протидія більшовицькій пропаґанді, боротьба за добре ім'я Дивізії в Ук-

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО
ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО 2001 РОКУ

**ПОБРАТИМАМ ЧЛЕНАМ БРАТСТВА
КОЛ. ВОЯКІВ 1. УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ УНА
В УКРАЇНІ І В УСІХ СТОРОНАХ СВІТУ ТА
ВСІМ УКРАЇНСЬКИМ ВЕТЕРАНАМ**

БАЖАЮТЬ ЩИРО

УПРАВА І ЧЛЕНСТВО СТАНИЦІ НЬЮ-ЙОРК

раїні, ставлення обох ОУН до створення Дивізії, контакти та співпраця з УПА у воєнних роках.

На першому засіданні були виголошені доповіді: д-р Василь Верига: „Дивізія „Галичина" у висвітлені радянської пропаґанди"; професор Валентин Мороз: „Про Дивізію „Галичина" без емоцій"; професор Іван Головацький: „Роля військових діячів австрійського походження у визвольній боротьбі України"; професор Богдан Якимович: „Дивізія „Галичина": історичні передумови і сучасна оцінка"; Віктор Ідзьо, ректор Українського історико-філологічного інституту в Москві: „Діяльність УД „Галичина" у світлі німецької військової документації та радянських військових архівів"; Андрій Боляновський: „Українські військові формування у складі збройних сил Німечини в 1941-1945 рр."; Михайло Ханас: „УПА та Дивізія „Галичина": аналіза політичної ситуації".

Після обідньої перерви доповідали: Олег Гринів: „Українське юнацтво в роки Другої світової війни, резерв Дивізії „Галичина"; Тарас Андрусяк: „Проблеми вреґулювання правового статусу учасників Другої світової війни"; Василь Штокало: „Громадсько-політичні діячі 20 років Західноукраїнських земель і Дивізія „Галичина"; Ростислав Лищишин: „Характер мобілізації до УД „Галичина".

Друге засідання науково-практичної конференції пройшло у п'ятницю 22 вересня. Головуючими цього засідання були–професор Ярослав Дашкевич і майор д-р Святомир М. Фостун. Першим доповідав Юрій Юрик: „Дивізія „Галичина" 1 УД УНА: позиції ОУН-Б і ОУН-М". З черги майор д-р Святомир Фостун доповідав про діяльність колишніх вояків 1 УД УНА в таборах військовополонених у Великій Британії. Чергові доповіді були такі: д-р Юрій Покальчук: „Доктор Володимир Кубійович і УЦК та історія утворення дивізії „Галичина"; п-ні Ольга Коцевич: „Перша Українська Дивізія УНА під опікою духовенства"; Василь Штокало: „Проблематика дивізії „Галичина" в сучасній історіографії України"; Володимир Бойко: „Роля Братства 1 УД УНА у розвитку української патріотичної справи у світі"; Володимир Малкош: „Герої визвольних змагань 1917-1921 в лавах Дивізії „Галичина"; Богдан Стасів: „Чому ми пішли в Дивізію „Галичина"; Богдан Кіндратюк: „Українська пісня в рядах Дивізії „Галичина". Він також проспівав при акомпаніяменті власної бандури пісню „Бандуристе, орле сизий".

В обговоренні всіх доповідей взяли участь Роман Панкевич, полк. Анатолій Кошіль з Києва, ректор Віктор Ідзьо з Москви, побратими–Михайло Яцура, Богдан Стасів, Володимир Малкош, Петро Шевчук, д-р Василь Верига. Враховуючи тематику допові-

дей, а всі вони були на високому рівні, а також пропозиції, подані в письмовій формі, на їхній основі будуть випрацьовані резолюції науково-практичної конференції, а також врахована можливість випуску друком збірника доповідей.

Перед закінченням другого засідання конференції голова Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії майор д-р Святомир М. Фостун у супроводі інженера Романа Панкевича, представника ОбВУ в Україні, нагородив пам'ятним хрестом 50-річчя ОбВУ: академіка професора Ярослава Дашкевича, пп. Богдана Чайківського, Володимира Бойка, сотника Мирослава Малецького–голову Головної Управи Братства кол. вояків 1 УД УНА, Лева Бабія–голову Крайової Управи Братства в Канаді, Андрія Коморовського–заступника голови Братства, Юрія Ференцевича–члена ГУ Братства, Лева Войташа–голову Галицького Братства кол. вояків 1 УД УНА в Україні, Михайла Бендину, Володимира Малкоша, Богдана Стасіва–членів Крайової Управи Галицького Братства, а д-р Василь Верига і Андрій Коморовський нагородили почесними грамотами пп. Богдана Чайківського і Володимира Бойка–керівників Львівського історичного музею.

Конференція прийняла звернення до Президента України, голови Верховної Ради України та уряду з вимогою визнання національно-визвольної боротьби.

Підсумки науково-практичної конференції підбив головуючий професор Ярослав Дашкевич у своєму заключному слові, вказуючи, що конференція була успішною і пройшла на високому академічному рівні. Він висловив подяку її організаторам, усім доповідачам і учасникам та закрив друге засідання о год. 3.00 пополудні.

Роман ПАНКЕВИЧ

Львів

Микола ЗАСІДКО

СЕРЦЕМ ВЕРТАЮСЬ В УКРАЇНУ
Ювілейне турне хору „Бурлака"

В урочистому концерті, присвяченому 9-ій річниці незалежности України взяв участь і хор канадських українців „Бурлака", що діє при Станиці Братства кол. вояків 1-ої дивізії Української Національної Армії. Сивочолі ветерани щиро, від усього серця, проспівали пісню на слова О. Новицького та музику М. Костецького „Люблю тебе я, Україно", яка з їхніх вуст прозвучала особливо щемливо.

Виникнення цього хору сягає далекого 1944 року, коли ми, українські юнаки-дивізійники, створили його в таборі Італії, в Ріміні. І ось уже п'ятдесят шість літ несемо по світу і славимо невмирущу українську пісню, українську душу, незборимe прагнення нашого народу до волі, до своєї власної Державности, за яку стільки українців поклали життя, за яку самовіддано боролися й гинули і ми, вояки-дивізійники. І наше життя, і доля наших родин, доля українців, розсіяних лихоліттями по всіх континентах земної кулі, несуть у собі частину випробувань, які випали нашому народові. За тими особистими перипетіями можна вивчати багатостраждальну історію цілого народу. І мені мимоволі спадають на думку слова давньої української пісні, складеної ніби про нас, канадських громадян, сивочолих співаків хору „Бурлака":

Зібралися всі бурлаки до рідної хати,
Як нам любо, як нам мило пісні заспівати.
Грай котрий на бандурі, бо тяжко нам жити,
Без Вкраїни, на чужині душею тужити.

Не легко було нам здобути право на участь в урядовому святковому концерті. Автор цих рядків, прибувши з Торонта до Львова ще 4 серпня, негайно літаком полетів до столиці, щоб добитися включення виступу хору „Бурлака", який прибув з гастролями по містах Ґаличини, до програми урядового концерту. Не одну установу–від Міністерства освіти до Міністерства оборони–довелося мені пройти з цією метою. І ці зусилля на радість усім нам, учасним хору, не були марними.

Я дуже завдячую заступникові голови Спілки офіцерів України, полковникові Владиславу Білоусу, за підтримку й допомогу у наших клопотаннях. Ми вже не вперше прилітаємо на Батьківщину з далекої Канади, але цього разу ми були особливо горді з того, що співаємо для всього українського народу з головної урядової сцени під час такого особливо світлого свята. Художнім керівником хору є Василь Чупринда, дириґентом–Квітка Кондрацька, концертмай-

стер–Роксоляна Кречковська. Цей пам'ятний для кожного учасника хору „Бурлака" концерт був завершальним акордом наших відвідин рідної землі.

Протягом двох тижнів ми виступали з концертами у великих і малих містах, зокрема у Львові, Стрию, Дрогобичі, Тернополі. Концерти були частими, майже щодня, ми автобусом їхали від міста до міста, хоча нам доводилось й нелегко у спекотну погоду.

Кожному було приємно від тієї щирости і доброти, що виявляли до нас глядачі. Довго зігріватимуть серце слова, які люди, даруючи квіти, говорили нам, і оплески, що не вщухали у залях, і зворушені обличчя, і щирий порив людей потиснути руки, сфотографуватися разом. Не забудемо величного співу „Ще не вмерла Україна" наприкінці кожного концерту, коли заля і хор були одним цілим.

Багатими на враження і спогади були наші відвідини України. Незабутні зустрічі ми мали зокрема в Українському військовому ліцеї імені Івана Богуна в Києві, де велику приємність особисто мені принесло спілкування з ліцеїстами–майбутніми українськими офіцерами та їхніми наставниками, радісно усвідомлювати, що буде кому захистити вистраждану Незалежність нашої Вітчизни. Я вручив керівництву ліцею свої кошти на спорудження погруддя козацькому полковникові Івану Богуну, щоб майбутні захисники української землі знали, що вони є продовжувачами героїчних козацьких традицій.

Великий емоційний заряд отримав я під час відвідин дня народження голови Асоціяції дослідників голодоморів в Україні, довголітнього політичного в'язня, одного з лідерів українського національно-визвольного руху Левка Лук'яненка, де в невимушеній домашній обстановці поспілкувався з гостями іменинника–народними депутатами, вченими і просто українськими патріотами.

Надовго запам'ятались мені та моїм побратимам-дивізійникам відвідини пам'ятника-меморіялу в містечку Базар Житомирської области, який був відкритий за участю та за кошти української діяспори у Великобританії та Галицького Братства дивізійників на честь 359 героїв, учасників Другого Зимового походу, які, потрапивши до більшовицького полону, відмовились зрадити українську справу і були розстріляні у листопаді 1921 року більшовицькими катами.

Але я з гіркотою дізнався, що життя наших земляків дуже нелегке, що мають місце чимало болючих негараздів–вчасно не виплачується заробітна плата, нестримно падає життєвий рівень українських трудівників і разом з тим збагачуються всілякі хапуги,

пройдисвіти та чужомовні олігархи, розкошуючи на народних стражданнях, зростає злочинність, панує засилля шовіністичної російськомовної преси та ницого блатного російськомовного шоубізнесу, і, що собливо боляче було дізнатися,–що за співання української пісні у себе вдома, у Львові, українця шовіністи можуть безкарно побити і навіть вбити, як це зробили із світлої пам'яті композитором Ігорем Білозором. Маємо тверду надію, що пора вже можновладцям нарешті навести лад у нашій державі.

Ми летіли в Канаду над океаном з гарячим бажанням процвітання для нашої рідної української землі і з надією незабаром повернутися знов. Знаємо, що маємо повернутися, бо живемо рідною Вітчизною, її радощами і стражданнями, пишаємось з її Державности, прагнемо, щоб вона швидше розправила крила, щоб в нашій рідній українській хаті нарешті радісно і заможно жилося нашому багатостраждальному народові. І в душі моїй бриніли рядки ще однієї української пісні:

Від тебе, хато, найдорожчим віном
Я виніс пісню в нелегку дорогу
І, втомлений, вклякаю на коліна
Перед величчям отчого порогу.

(„Вечірній Київ")

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

українському вояцтву, їх родинам, усій українській спільноті

та побратимам нашої Станиці

пересилає

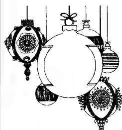
УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА
КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в Монтреалі, Канада

Христос Родився! *Славіть Його!*

Із світлим празником Різдва Христового і Нового Року вітаємо Головну Управу Братства, Краєві Управи, Станиці та всю нашу Дивізійну Братію та бажаємо радісних свят Різдва Христового та щасливого Нового Року.

СТАНИЦЯ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в Гартфорд, Конн., США

Веселих Свят
Різдва Христового
та щасливого Нового Року

бажають

друзям по зброї,
приятелям та
знайомим

Управа і члени станиці
БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
у ВІННІПЕҐУ

ЮВІЛЕЙНИЙ БЕНКЕТ В ТОРОНТІ

Бенкет відкрив голова Станиці Петро Дем'янюк і привітав усіх гостей. Господар бенкету голова Крайової Управи Лев Бабій привітав почесних гостей, між якими були: єпископ Української Католицької Церкви Корнелій Пасічний, єпископ Української Православної Церкви Юрій Каліщук, парох Церкви св. Ольги в Ґамілтоні о. митрат побр. Роман Ґанкевич, голова СФУЖО пані Оксана Соколик, голова Торонтонського Відділу КУК пані Марія Шкамбара, голова Українців Католиків Канади побр. інж. Ярослав Соколик, контр-адмірал Юрій Володимирович Шаліт і капітан-лейтенант Олексій Константинович Собін Українських Морських Сил, кол. офіцери Канадських Збройних Сил: Василь Кирилюк і д-р Петро Смильський.

У бенкеті взяли участь голови (або представники) організацій: Світового Конґресу Українців, Ліґи Українців Канади, Українського Національного Об'єднання, Об'єднання кол. Вояків Української Повстанської Армії, Товариства кол. Вояків Української Повстанської Армії, Української Кооперативної Ради Канади, Наукового Т-ва ім. Шевченка, Української Стрілецької Громади, Карпатської Січі, Українського Відділу Канадського Королівського Леґіону, Спортового Т-ва „Україна", Товариства Приятелів України, Приятелів Національного Олімпійського Комітету України.

Зліва: Петро Буняк–голова Крайової Управи Братства США, кап.-лейт. О. Тобін. д-р М. Малецький, контр-адм. Ю. Шаліт, Л. Бабій.

Ґенеральний консул України прислав письмовий привіт.

Владика Корнелій заінтонував молитву „Отче Наш", а присутні відспівали, і поблагословив вечерю. На столах розложено „Одноднівку" з короткою історією Братства, опрацьованою Романом Колісником.

Після вечері почесні гості зложили привіти, в яких відзначили працю і заслуги Братства для нашої громади.

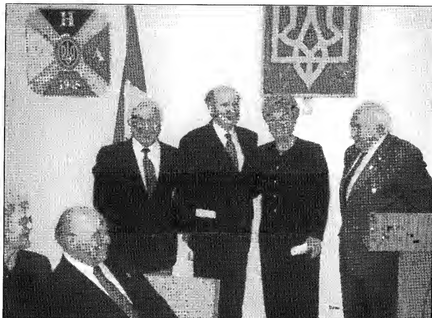
Головну доповідь прочитав побр. д-р Роман Дражньовський з Америки. Як науковець і дивізійник, в дуже річевий спосіб пройшов історію Дивізії, обставини її творення, маркантні епізоди вишколів, а опісля боїв. Наше покоління, виховане на геройських традиціях козаччини, на стрілецьких піснях та історії стрілецьких боїв і армії УНР, повстанців Холодного Яру, на історії боїв на Маківці, Лисоні, Крутів, Базару, горіло бажанням продовжувати боротьбу за волю і державність свого народу. Тому, коли по програному німцями бою під Сталінградом приступили до організації ненімецьких бойових формацій, а в тому і нашої Дивізії, національно свідома українська молодь–почавши від студентів вищих і середніх шкіл, свідомої молоді міст і сіл–масово зголосилась, разом з старшими вже вояками Визвольних Змагань, до Дивізії, щоб збройно боротись проти зненавидженого московсько-комуністичного злочинного поневолювача. Зголосилось понад 80.000, а прийнято коло четвертини.

Запалу до боротьби, завзяття і ідейности не захитали часом прикрі відносини на вишколах, ані опісля жорстокі бої на полях під Бродами чи у Словаччині, Австрії і Словенії. Жодна частина Дивізії не заплямила негідним вчинком гідности українського вояка. Не зламала його стійкости та ідейности і неволя. Хоча приходилось деякий час жити під голим небом у спеку і холод в нестатках, молоді хлопці не піддались намовам репатріяційної комісії, а навіть зважились не впустити її до табору. Із свого невільничого табору вони створили собі „Україну". Збудували церкву, хоч не було відповідного матеріялу. Зорганізували школи, курси, а навіть театр і хори та спортові команди. З хором їздили по інших чужинецьких таборах та ширили нашу пісню, нашу музику, нашу культуру.

Окружені колючим дротом, під готовими до стрілу кулеметами сторожів, вони залишились українськими вояками. Після звільнення з неволі роз'їхались світами, але не зникли. На нових місцях–Німеччина, Англія, Канада, Америка, Австралія, Арґентина–вони включились в українську громаду, в її релігійне і культурне життя.

Створили Станиці свого Братства і всюди працюють для своєї батьківщини–України. Їх роботу найкраще віддзеркалює фінансовий звіт Крайової Управи Братства і її Станиць.

З великим признанням у своєму привіті висловилась про працю Братства голова СФУЖО пані Оксана Соколик. Контр-адмірал Юрій Шаліт у свойому слові привіту сказав: „Ви Україні потрібні".

Справа: д-р М. Малецький, М. Шкамбара, П. Микуляк, Л. Бабій; сидять: д-р Роман Дражньовський, пані Дражньовська.

Під час бенкету д-р Мирослав Малецький, голова Ґоловної Управи, при ескорті голови Крайової Управи, Лева Бабія, вручив найвище відзначення Братства–„Золотий хрест за особливі заслуги": а) пані Марії Шкамбарі за успішну працю на пості голови Конґресу Українців Канади, Відділ Торонто, і співпрацю з ветеранськими організаціями, особливо з Братством дивізійників; б) побр. Петрові Микулякові за успішну діяльність у поширенні кооперативного руху в Канаді й Україні та за фінансову допомогу „Залізному фондові" при Станиці в Торонті.

Іван ПАДИК

Ділимося сумною вісткою, що хор. Петро Микуляк, після короткої недуги рака, відійшов у вічність, 21 листопада 2000 р.

Радісних Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

Всеукраїнському Об'єднанню Ветеранів,
Спілці офіцерів України,
всім українським патріотичним ветеранським організаціям,
Крайовим і Станичним Управам та Членам Братства кол. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА

бажає

ГОЛОВНА УПРАВА БРАТСТВА
КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

З нагоди великого торжества
Різдва Христового та Нового Року

складаємо всім нашим Управам Відділів,
усім нашим членам як рівнож
усім побратимським Комбатантським Організаціям
та всьому українському народові

якнайсердечніші
побажання

веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

ГОЛОВНА УПРАВА ОБ'ЄДНАННЯ Б. ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ в АМЕРИЦІ

СТАНИЦЯ В МОНТРЕАЛІ

З нагоди 50-літнього ювілею існування Братства, в неділю 5 листопада, в соборі св. Софії, була відправлена Служба Божа, в котрій взяли участь члени Станиці разом з частиною офіцерів Збройних Сил України, що вивчали англійську і французьку мови в м. Сейнт Жан, 35 км від Монтреалю.

Група 12 офіцерів і дві цивільні особи були запрошені взяти участь у святкуваннях, однак більшість з них приготовлялися до іспитів наступного дня і не змогла прибути.

Після Служби Божої настоятель собору, о. Володимир Кушнір, привітав офіцерів і коротко пригадав їм про обов'язки вояка, а спеціяльно офіцерів, супроти держави й народу, котрим вони служать.

Прийняття й обід відбулися в залі собору. Прибуло багато народу й представники українських організацій, щоб спільно відзначити цю небуденну подію, як також стрінути і привітати нову групу офіцерів з України.

Зліва: майор Заруба Олександер–заступник начальника катедри, військовий інститут керівного інженерського складу; капітан-лейтенант Шмальйов Владислав–начальник групи будівництва кораблів „Держкомкорд"; голова Братства Маців Богдан; полк. Шершаков Олександер–начальник міжнародного права, місто Київ, Міністерство оборони; кап. Любетський Олександер–офіцер групи штабу, місто Житомир, аеробільна бриґада, майор Мацькевич Руслан–заступник командира батальйону, м. Хмельницький.

Святкування відкрив Богдан Маців, голова Станиці. По обіді він привітав гостей і представив делеґатів організацій: від УПА–Путько Іван, від Української Стрілецької Громади–Височанський Михайло, від Королівського Канадського Леґіону ім. Івана Мазепи–Лах Маріян. Ґучними оплесками привітали дивізійники пані Анну Панчук, дружину покійного Панчука Богдана, капітана Збройних Сил Канади, великого приятеля і оборонця Дивізії.

Згодом Б. Маців привітав українських офіцерів і попросив провідника групи полк. Шершакова Володимира представити їх.

У доповіді про 1-шу УД УНА Михайло Височанський насвітлив схожість творення Дивізії з творенням Леґіону Українських Січових Стрільців у 1-ій світовій війні–в чужих уніформах, під чужими прапорами, у відповідний час осягнути свою мету–здобути волю своєму народові. Однак доля судила інакше.

Доповідь, повна історичних фактів з точними датами подій, пов'язаними з УСС і Дивізією. Дуже обширно розказав про заходи і початки організування Братства кол. вояків 1-ої УД УНА у західних державах, де проживають дивізійники. Не забув згадати про участь дивізійників у майже всіх громадських, політичних і церковних організаціях, помимо вже похилого віку. Доповідь інтересна, але трохи задовга.

Бандурист Мота Володимир проспівав, разом з присутніми, пісню „О пів до другої години" та улюблену пісню „Як давно, як давно?", муз. Григорія Китастого, слова Олександра Підсухи, в котрій слова „чужино, чужино, ти не заміниш мені України" витискали сльози з очей багатьох присутніх.

Ґуморист Паньків Ярослав, не перший раз, розвеселював публіку своїми дотепами. Також прочитав вірші: „О пів до другої години" Оксани Кліма-Рудакевич і „Як я зустрічався з іноплянетцем" Миколи Савчука з Коломиї.

На кінець офіцери одержали копії статтей: „Дивізія „Ґаличина" від Бродів до Ріміні" (автор Валерій Стеценко) і „Чим завинила Дивізія „Ґаличина"?) (автор Василь Сірський)–обидві статті з газети „Українське слово".Теж одержали інформативний листок Головної управи Б-ва „1-ша УД УНА" і книжку Ярослава Панькова „Рімінський ансамбль „Бурлака" в моїй пам'яті".

Степан ПАСТЕРНАК

Коли немає в друзях згоди, тоді святкують вороги.
Юрій РИБНИКОВ („Перець")

З ДУМКОЮ ПРО УКРАЇНУ

Роковини відзначають різними урочистостями, а Братство колишніх вояків 1-ої Української Національної Армії, що спочатку мало назву дивізії „Галичина", відзначає свій 50-річний ювілей ще і добрими справами.

Засноване це братство було в Мюнхені у 1950 році, бо саме на еміґрації опинилися більшість дивізійників, як популярно звуть колишніх вояків згаданої дивізії. Їх організації існують у 6 країнах поза межами України, а в 1992 році створено Галицьке братство, до якого входить і Тернопільська станиця. Де б не були розкидані по світу дивізійники, живуть вони думками про Україну, не забувають своєї Батьківщини.

Зліва: гол. лікар Григорій Корицький, заст. голови Тернопільської станиці Михайло Тарас, голова Тернопільської станиці Богдан Стасів, заст. гол. лікаря Алла Філюк.

5 липня цього року представники Тернопільської станиці братства дивізійників Б. Стасів і М. Тарас передали від імені Крайової управи Братства колишніх вояків першої УД УНА в США гуманітарну допомогу для Тернопільської обласної дитячої лікарні–250 нових простирадл на ліжка. Цей патріотичний дар дивізійників США з вдячністю прийняв головний лікар Г. І. Корицький і у своїй подяці в присутності медперсоналу лікарні він відмітив, що завдяки цій допомозі покращаться умови перебування в лікарні маленьких пацієнтів та їх мам.

Інформаційний вісник медицини

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року!

Українському вояцтву, їх родинам,
усій українській спільноті
та побратимам нашої Станиці

пересилає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА
в Ст. Кетеринс, Канада

Христос Родився!

З нагоди Різдва Христового
та щасливого Нового 2001 Року

найщиріші побажання українському народові в Україні і поза нею, українським церковним Ієрархам, проводам українських організацій, а зокрема проводам комбатантських організацій та всьому братському членству

бажає

КРАЙОВА УПРАВА
БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА в КАНАДІ

Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року!

Українському вояцтву, їх родинам, усій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

пересилає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ
1-ої УД УНА
в Калґари, Канада

Віргілій РІЦКО
Румунія

ЗАДУНАЙСЬКІЙ СІЧІ–225 РОКІВ

Років 225 тому, 4-5 червня 1775 року, російські війська під командуванням генерала Петра Текелія, виконуючи наказ імператриці Катерини II, оточили землі Запорізької Січі та зажадали від кошового отамана Петра Калнишевського (того самого, що його Катерина зовсім нещодавно щедро нагородила за героїчну участь запорожців у російсько-турецькій війні, обіцяючи далі „усугубить милость") роззброїти козаків, покинути Січ і розійтися. Якщо не виконають козаки наказ цариці, негайно буде застосовано військову силу. В імператорського генерала людей було набагато більше, ніж козаків–66000 чоловік,50 гармат.

Ось чому імператриця поступила так, попри дуже лояльний до неї курс, який вів Калнишевський та кошовий суддя Яків Головатий, попри те, що „Нова Січ" (1734–1775 рр.) була лише тінню славетної Січі минулого, тому, що їй завдав страшного удару ще Петро І за підтримку Івана Мазепи. Помимо того вона вдалася до такого радикального заходу, бо навіть підпридушена воля запорозька дратувала Петербург. Катерина здійснювала жорстоку політику покріпачення вільних українських селян. За цей поступ пізніше Тарас Шевченко проклинав царицю. Треба було знищити Січ, ліквідувати паростки гетьманської автономії, які ще існували. Імперська влада не пробачила запорожцям їх підтримки антикріпосницьких рухів (насамперед Коліївщини). Вона розглядала Запоріжжя як постійне „джерело смути". В 1765 році Катерина II, направляючи в Україну свого представника графа Румянцева, дала таку інструкцію: „Старатися викорінити серед українців фальшивий погляд на себе, як на народ, цілком відмінний від росіян". Все це так і виконувалося, і знищення Січі стало „апотеозом" на цьому шляху.

Більшість козаків була готова відповісти зброєю на ультиматум генерала Текелія, але П. Калнишевський, Головатий і генеральний писар Глоба вирішили не починати даремно кровопролиття. За те Катерина „усугубила милость": кошового Петра Калнишевського заслано довічно до Соловків, а Головатого і Губу–до Сибіру.

Після цієї трагічної події для запорізьких козаків, велика частина козаків, під проводом отамана Андрія Ляха, потаємно втекла з Січі на дубах і чайках та попрямувала на турецькі території. Інша

частина вийшла пішки під керівництвом Бехмета. Турецькому султану була вислана депутація козаків з проханням прийняти їх під свою опіку й надати території для поселення та заснування нової Січі. Турецька Порта прийняла козаків під свою протекцію. Ми гадаємо, що ще восени 1775 року запорізькі козаки, прибувши в дельту Дунаю, збиралися заснувати Задунайську Січ. Мабуть, восени 1775 року, на Покрову, задунайські козаки переобрали отамана Андрія Ляха. Після А. Ляха, в 1778–1779 рр. був обраний задунайськими козаками отаман Гнат Чорний. Нам відомо, що у 1776 році козаки заснували в гирлі Дунаю першу Задунайську Січ, відому під назвою „Устьдунайська". За деякими даними вона була в околицях села Караорман. Султан Абдулюмід навіть видав козакам корогву, під якою вони повинні були воювати.

Тут же треба відмітити, що перші українські поселенці з'явилися в Добруджі в кінці XVI на початку XVII століття, які називали себе „єдиновірними козаками" або „довговусами".

Причиною втечі козаків і посполитих за межі Росії у пониззя Дунаю на територію, підвладну в той час Туреччині, була ліквідація Запорізького козацького війська і роздача його земель російським і українським поміщикам, переслідування й закріпачення запорізького населення.

Внутрішній устрій Задунайської Січі був такий же, як і в Запорізькій Січі. Найвищим органом була військова рада, яка обирала, на Покрову, кошову старшину, у військовій раді могли брати участь всі козаки. На чолі Задунайської Січі стояв виборний кошовий отаман, найближчими помічниками його були суддя, писар, осавул. Існував поділ війська на 38 куренів. Виборні курінні отамани контролювали відбування козаками служби, прийняття до козацтва новоприбулих тощо. Головною галуззю господарства Задунайської Січі було рибальство. Важливу ролю відігравало також скотарство. Починало розвиватися землеробство.

Переважну більшість населення в Задунайській Січі становило середнє козацтво та поспільство. В Задунайській Січі, як і в Запорізькій Січі, не було кріпацтва. Тому на Задунайську Січ тікали закріпачені селяни з України. Становище задунайських козаків під владою Туреччини не було дуже легке. Вони були позбавлені права мати власну кінноту й артилерію. Султанський уряд вимагав від задунайських козаків відбувати вартову службу на кордоні і брати участь у походах і каральних експедиціях турецького війська проти болгарів, греків і сербів, які боролися за своє національне визволення. Все це посилювало незадоволення козаків і викликало праг-

нення до повернення в Росію. З початком російсько-турецької війни 1828–1829 років султанський уряд наказав козакам виступити разом з турецьким військом проти Росії. 18 травня 1828 року 1500 козаків, на чолі з кошовим отаманом Йосипом Гладким, перейшли під Ізмаїлом на сторону російського війська. Турки жорстоко розправилися з козаками, які залишилися в Задунайській Січі. Січ була зруйнована, а задунайське військо ліквідоване.

Після закінчення війни російський уряд поселив задунайських козаків на Азовському узбережжі між Маріюполем і Ногайськом, сформувавши з них Азовське козацьке військо.

Історія Задунайської Січі знайшла яскраве відображення в народних піснях, переказах і літературі. Задунайській Січі присвячена, зокрема, відома класична українська опера С. Гулака-Артемовського „Запорожець за Дунаєм".

Нинішнє українське поселення Добруджі являється потомками задунайських козаків.

Груднева революція 1989 року відкрила новий етап відродження українського населення Добруджі. 25 березня 1990 року у Тульчі утворено Союз Українців Добруджі, складова частина Сюзу Українців Румунії, він допомагає зберегти свою самобутність.

Мабуть, треба згадати, що козацтво–це „золотий фонд" українського народу.

Леонід МУХА

ДИВІЗІЙНИКИ МИКОЛАЇВЩИНИ

У 1998 році Інститут Українознавства ім. І. Крип'якевича Національної Академії Наук України видав збірник наукових статтей „Миколаївщина", відповідальним редактором якого є Леонтій Войтович (заступник голови Миколаївської Райдержадміністрації).

Книга об'ємна і заслуговує на визнання. У ній висвітлена історія Миколаївщини з найдавніших часів: питання найдавнішого заселення Миколаївщини, історія сіл Рудники та Стільсько, білі чи карпатські хорвати, слов'янські поселення в Стільську, початки міста Миколаєва і два розділи про роки Визвольних змагань 1914-1920 років та „Ціна свободи. Миколаївщина у визвольній боротьбі 1939-1954 рр.", а також „Бойова слава України".

Одним недоліком такої солідної та ґрунтовної публікації (на мою думку) це незаслужено забуті (чи свідомо „незауважені") патріоти України–бувші вояки дивізії „Галичина", бо багато їх крови пролилося за нашу незалежність, а „кров людська–не водиця" і про це не можна забувати.

Коли в квітні 1943 року з'явилось оголошення про створення Дивізії „Галичина" на протязі 2-х місяців зголосилося більше 80 тисяч добровольців, які прекрасно усвідомлювали, що нам, українцям, задармо ніхто нічого не дасть, а без своєї армії, свідомої та боєздатної, просто не було що робити. Покликали до чинної служби лише 15 тисяч.

Це розумів (в більшості) провід ОУН, на чолі з ген. Шухевичем–Чупринкою. Не мав права провід ОУН залишити поза увагою без нагляду десятки тисяч юнаків–майбутніх потенційних старшин та підстаршин, врешті вояків майбутньої Української Армії–а саме така мета була Дивізії „Галичина". На той час у німецькій армії (чи на кінець війни) було до 200 тисяч українців, хотіли ми того чи ні, і це були реалії. Ще до закінчення вишколу багато вояків Дивізії перейшло до УПА, а після битви під Бродами, де Дивізія пережила шалене випробування, ряди УПА поповнили до трьох тисяч вишколених вояків, підстаршин та старшин всіх родів зброї.

За два роки в Дивізії вишколено до 600 старшин та до 2000 підстаршин українців всіх видів зброї. Хто нам ще міг дати такий вишкіл?

Після прориву з брідського оточення на Тернопільщині з'явились сотні: „Лисоня", „Буйні", „Бурлаки", Рубачі", „Голки", „Галайда I" та „Галайда II". Поповнили ряди УПА дивізійники на Зассяні та Холмщині, в Карпатах. Багато з них „пропали без вісті", або „загинули трагічно" безіменними, про багатьох зберігається пам'ять як про борців за нашу незалежність.

Важко робити висновки, беручи цілу Дивізію, може краще почати збирати дані про кожен район окремо, поки ще дехто живе. Це копітка, а інколи і невдячна робота збирати дані про людей, яких доля розкидала по всьому світі. Просто вражає необ'єктивне ставлення до дивізійників (а разом з тим і до історії) упорядників Літопису УПА. Щоб не бути голослівним: в 11 томі Літопису з чотирьох районів згадується аж 10 дивізійників. А як пишуть: „забраний насильно до СС", „здезертирував в УПА" і т. п.

Список вояків Дивізії „Галичина"

Щиро вдячний побратимам-дивізійникам за допомогу у становленні істини: О. Міджаку, С. Гладію, М. Байді, братові Є. Михайліва та братові пропавшого під Бродами М. Мацийовського–Ярославу, всім, які допомогли, як могли; кого забув–прошу вибачення.

1. Байда Микита (*1924 с. Вербіж). Вишкіл в Судетах та Тарб (Франція). Під Бродами в 3/29 полку. Полон та ПФТ (перевірочно-фільтраційний табір) в Сталіногорську Тульської области, потім на спецпоселенні.

2. Бакай Петро (*1922 с. Вільхівці?). Вишкіл в Ольденбурґу та Нойгаммері. Під Бродами в 3/30 полку, подальша доля невідома.

3. Баланда Йосип (*1924 смт. Розділ, †1994). Вишкіл в Нойгаммері. Після повернення з оточення під Бродами призваний в ЧА (Червону Армію).

4. Бендина Іван (*1920 с. Раделичі, †2000). Вишкіл в Кобленці, вістун в 4/31 полку. Після Бродів в УПА по 1947 р. Арештований та засуджений на 10 р. Відбував покарання в Казахстані та на Воркуті.

5. Бендина Михайло (*1921 с. Раделичі). Вишкіл в Кобленці. Під Бродами в 4/31 полку. Полон та ПФТ в Кемеровській области. Засуджений на 25 років. Відбував в Горьковській области працюючи на шахті. Голова Львівської станиці Братства бувших вояків 1 УД УНА (Дивізія „Галичина").

6. Білик Олексій (*1923 с. Красів). Вишкіл в Ольденбурґу, під Бродами в 3/29 полку. Повернувся з оточення. Завдяки тому, що приховав минуле, не репресований.

7. Білий Тимофій (*1922 с. Дроговиже). Учасник битви під Бродами. Помер у Львові (?)

8. Бобиляк Микола (*1925 с. Добряни). Вишкіл в Нойгаммері, в 29 полку. Після поранення під Бродами повернувся в Нойгаммер, згодом воював у Словаччині, Словенії та Австрії, полон в Італії. Проживає в Чікаґо (США).

9. Бобиляк Михайло (*1922 с. Бродки, †Полтавська область). Учасник боїв під Бродами, потім повернувся в УПА. Арешт на 10 років, відбував покарання в таборах в Тайшеті (Іркутська обл.).

10. Бурмас Михайло (*1925 с. Розвадів, †1945 с. Устя). Вишкіл п/п (протипанцерний) в Ольденбурґу. Під Бродами в штабній сотні 30 полку. Після повернення з-під Бродів в УПА, загинув у січні 1945 р. в бою біля с. Устя.

11. Вавричин Степан (*1922 с. Вербіж, †1990). Вишкіл в Судетах. Під Бродами в 3/29 полку, засуджений на 10 років.

12. Василишин Іван (*1922 с. Бродки, †1996). Вишкіл в Нойгаммері. Після повернення з-під Бродів в УПА, засуджений на 10 років.

13. Возів Михайло (*1925 с. Верин, †1944 Броди). Шофер при штабі дивізії, загинув під Бродами.

14. Волошиновський Любомир (*1920 м. Львів, †1985 м. Миколаїв). Курінний бунчужний в чині хорунжого. Учасник боїв під Бродами, полонений. В ПФТ Києва та під Москвою перекладач. Після звільнення працював головним бухгалтером на Миколаївському цементно-гірничому комбінаті (МЦГК).

15. Воробець Михайло (*1924 с. Стільсько, †?). Учасник боїв під Бродами. Після повернення в УПА, загинув трагічно при нез'ясованих обставинах.

16. Ґедз Ярослав (*1923 смт. Розділ, †1992). Вишкіл в Нойгаммері. Після повернення з оточення під Бродами працював шофером, не репресований.

17. Гірник Михайло (*1923 с. Розвадів, †1995 м. Миколаїв). Вишкіл у Франції, під Бродами в 30 полку. Полон та ПФТ на Уралі в Кизилі.

18. Гладкий Степан (*1922 с. Демня, прож. в с. Дроговиж). Вишкіл п/п в Ольденбурґу. Під Бродами в 14/30 полку. Після звільнення в ЧА. Арештований в жовтні 1944 р. та засуджений на 10 років. Відбував покарання в м. Свободному Читінської области.

19. Гладкий Теодор (*1896 с. Демня, †? с. Лубяни). Бувший Січовий Стрілець та вояк УГА. В Дивізії десятник, учасник боїв під Бродами.

20. Горак Павло (*1925 с. Добряни). Вишкіл в Нойгаммері. Поранений під Бродами в 6/30 полку. Після лікування брав участь в боях у Словаччині, Словенії та Австрії. Після закінчення війни попав у полон. Проживає в Ґамбурґу (Німеччина).

21. Гостинський Йосип (*1921 с. Дроговиже, †1944 Броди). Загинув в бою під Бродами.

22. Ґузій Дмитро (*1923 с. Розвадів, †1950) Вишкіл в Ольденбурґу. Під Бродами зв'язковим в 14/31 полку. Після повернення з оточення в УПА (псевдо „Ной"). Загинув в бою 1950 р.

23. Гуменецький Михайло (*1922 с. Бродки, †1945). Вишкіл в Дивізії, після повернення з-під Бродів в УПА, загинув в бою.

24. Гураль Степан (*1929 м. Миколаїв). Член Юнацтва, вояк УПА. Засуджений на 10 років, покарання відбував в Кінгірі (Казахстан) та Тайшеті (Іркутська обл.).

25. Дембіцький Іван (*1922 с. Демня, †1998). Вишкіл в Ольденбурґу. Після Бродів повернувся додому, не репресований.

26. Дмитришин Георгій (*1922 с. Більче). Проживає в смт. Розділ. Вишкіл важкої протипіхотної зброї в Ольденбурґу. Під Бродами в 4/29 полку. Повернувся з оточення пораненим, згодом в УПА. Арештований в жовтні 1944 р. та засуджений на 10 років, відбув на Печорі.

27. Доскочинський Володимир (*1926 м. Миколаїв, †1988 Тернопільська обл.). Учасник боїв під Бродами, полон та арешт на 10 років. Після звільнення проживав на засланні в Кемеровській області, де була сім'я.

28. Дуфанець Степан (с. Сайків). Вишкіл в поліційному полку?

29. Дятів Костянтин (*1925 с. Дубина). Під Бродами в 3/29 полку. Полон та ПФТ в Сталіногорську Тульської обл., згодом на спецпоселенні.

30. Заболотний Іван (*1925 с. Розвадів, †?). Вишкіл у Франції. Під Бродами в 7/29 полку, після повернення в УПА, пропав без вісті.

31. Захарко Іван (*1913 м. Миколаїв). Вишкіл в Ольденбурґу, після прориву в УПА, пропав без вісті?

32. Змія Григорій (*1924 с. Сайків). Під Бродами в 3/29 полку. Полон та ПФТ в Сталіногорську на шахті №23. Травмований в шахті. Повернувся додому інвалідом в 1950 р.

33. Іванів Микола (*1923 с. Верин, †1945). Вишкіл в Ольденбурґу. Під Бродами в 14/30 полку, після повернення в УПА, загинув при загадкових обставинах.

34. Іванько Іван (*1922 с. Бродки, †1998). Учасник боїв під Бродами, після повернення в УПА, арешт?

35. Іванців Микола (*1890 с. Чорнолево Галицького р-ну Станіславської обл., †1980 с. Рудники). Бувший Січовий Стрілець та вояк УГА, довгі роки незмінний голова тов. „Просвіта" в Рудниках. В Дивізії чотовий в артилерійському полку. Учасник битви під Бродами. Після повернення арештований та засуджений на 25 років, відбував на Колимі.

36. Івах Степан (*1921 с. Стільсько, †1944 Броди). Загинув в бою під Бродами.

37. Кавута Григорій (*1924 с. Красів, †?). Учасник боїв під Бродами. Полон та ПФТ в Сталіногорську на шахті №23, згодом спецпоселення.

38. Кальмук Петро (*1924 смт. Розділ, †1994). Учасник боїв під Бродами. Засуджений на 10 років, відбував на Воркуті. Після повернення працював головним бухгалтером на пивзаводі (броварі).

39. Карпин Іван (*1923 с. Більче). Вишкіл в Ґайделяґрі та Ґдині. На еміґрації в Торонто (Канада).

40. Карпин Теодор (*1922 с. Більче, †1944). Трагічно загинув на вишколі.

41. Коротенко Василь (1918 Сх. Україна, †?). Бувший старшина ЧА. Пройшов вишкіл в Дивізії та був звільнений за станом здоров'я. Засуджений на 10 р. таборів, відбував на Уралі. Перед вишколом проживав у с. Рудники.

42. Кривий Іван (*1921 с. Розвадів). Вишкіл в Ольденбурґу. Під Бродами в 14/30 полку. Полон та ПФТ на Уралі, згодом на спецпоселенні до 1947 р.

43. Кузів Антін (*1918 с. Дроговиже, †1945). Вишкіл в Ольденбурґу. Під Бродами в 14/30 полку. Після повернення в УПА, вбитий при загадкових обставинах?

44. Кузів Степан (*1916 с. Дроговиже, †?). Служив у польській армії. В Дивізії десятник-учасник боїв під Бродами. Арештований в 1945 р., відбував в Караганді (Казахстан), де і помер.

45. Кухарський Григорій (*1925 с. Добряни, †1944 Броди). Вишкіл в Нойгаммері, загинув в бою під Бродами.

46. Лазурко Григорій (*1922 с. Дмитрія, †1998 с. Вербіж). Під Бродами в 3/29 полку. Полон та ПФТ в Сталіногорську на 23 шахті. Згодом в Казахстані.

47. Лесик Василь (*1923 с. Розвадів, †1984). Вишкіл в Кобленці, під Бродами в 14/30 полку. Після повернення засуджений на 10 р. Відбував в Норильську. Загинув трагічно в 1984 р.

48. Лесик Володимир (*1921 с. Розвадів). Вишкіл в Кобленці, під Бродами в 14/30 полку. Після повернення арештований та засуджений на 10 р. Відбував в Норильську.

49. Логазяк Григорій (*1924 с. Більче). Учасник боїв під Бродами, проживає в США.

50. Локач Зиновій (*1920 м. Станіслав, обл. ?, †1944). Лікар, вишкіл в Ґраці–хорунжий. Після прориву з оточення під Бродами в УПА, загинув в лісах біля Ходорова-Бібрки. Проживав у м. Миколаєві.

51. Лукомський Степан (*1921 с. Розвадів, †1998). Вишкіл в Радомі–коваль. Учасник боїв під Бродами. Полон та ПФТ в Кизилі на Уралі, згодом на спецпоселенні.

52. Маційовський Михайло (*1925 с. Глухівець, †1944 Броди). Вишкіл в Гайделяґрі та Нойгаммері, загинув в бою під Бродами біля Олеська.

53. Митьків Петро (*1914 м. Миколаїв, †1944 Броди). Вишкіл п/п в Ольденбурґу. Під Бродами в 14/30 полку, загинув в бою.

54. Михайлів Євген (*1924 с. Верин). Син пароха в Добрянах. Старшинський вишкіл в Бенешово, далі в артилерійському полку в Словаччині, Словенії та Австрії. По закінченні війни полон, проживає в США.

55. Михайлів Юрій (*1926 с. Верин, †1944 Гута Пеняцька). Син священика. Вишкіл в Ґайделяґрі та Нойгаммері, під Бродами в 3/30 полку, загинув в бою.

56. Міджак Олексій (*1921 с. Розвадів). Вишкіл п/п в Ольденбурґу, під Бродами в 14/30 полку–кулеметник. Полон та ПФТ на Уралі. Засуджений на 25 років, відбував на Уралі та Колимі в Сусумані.

57. Муха Леонід (*1926 м. Варшава). Вишколи в Ґайделяґрі, Нойгаммері та підстаршинський в Лявенбурґу. В Словаччині в 4/29 полку, згодом в Словенії та Австрії. Двічі поранений. По закінченні війни в червні 1945 р. насильно репатрійований пораненим з шпиталю в Кляґенфурті в СРСР. ПФТ в Байдаєвці Кемеровської обл., згодом на спецпоселенні до 1948 р. Арештований та засуджений на 25 р., відбував на Колимі. Проживає у м. Миколаєві.

58. Нагірний Володимир (*1924 м. Стрий, † 1995 м. Миколаїв). Вишкіл в Нойгаммері. Під Бродами в 3/31 полку, після прориву в УПА. Засуджений на 10 р. таборів, відбував у Воркуті.

59. Николишин Василь (*1924 с. Надітичі). Вишкіл в Ольденбурґу, під Бродами в 14/30 полку, повернувся додому, не репресований.

60. Одноріг Степан (*1924 с. Добряни, †1944 Броди). Вишкіл піхотної зброї-ґранатометник. Загинув під Бродами біля Олеська.

61. Оприско Семен (*1925 с. Верин, †1945 с. Устя). Вишкіл п/п в Ольденбурґу. Під Бродами в 14/30 полку. Після повернення в УПА, загинув в бою в січні 1945 р. біля с. Устя.

62. Паньків Андрій (*1922 с. Дроговиже, †1945). Студент медицини. Повернувшись з оточення під Бродами, попав в ЧА, загинув в кінці війни

перекладачем.

63. Петриця Петро (*1928 м. Миколаїв, †?). Член юнацтва, арештований та засуджений на 10 років таборів, помер?

64. Підгородецький Онуфрій (*1919 с. Рудники, †12.07. 1950 с. Раденичі). Вишкіл в Дивізії, під час відпустки перейшов в УПА (псевдо „Швей"). Провідник підпілля Меденицького району, загинув в бою.

65. Подоляк Іван (*1927 с. Лодина р-н Н. Устрики). Вишкіл в 14 запасному полку в Чадці в Словаччині, здезертирував в УПА в січні 1945 р. Не репресований. Проживає в смт. Розділ.

66. Полідович Богдан (*1925 м. Миколаїв, †1956). Учасник боїв під Бродами. Після повернення в УПА. Засуджений на 25 років, відбував в Джез-Казгані (Казахстан), після звільнення переїхав в Донецьк.

67. Пришляк Богдан (*1918 м. Миколаїв, †1979 Канада). Вишкіл в Нойгаммері. Після війни проживав на еміґрації в Канаді. Громадський та політичний діяч.

68. Прокопович Іван (*1918 с. Верин, †1945 с. Устя). Вишкіл в Кобленці, під Бродами в 6/31 полку. Після прориву в УПА. Загинув в бою в січні 1945 р. біля с. Устя.

69. Проців Михайло (*1922 с. Розвадів, †1950). Вишкіл в Ольденбурґу. Під Бродами шофер при штабі Дивізії. Після повернення в УПА (псевдо „Зенко"). Загинув у криївці біля сіл Розвадова, Верина та Надітич разом з Миколаївським районним провідником УПА.

70. Ривко Роман (*1922 с. Раделичі). Вишкіл в Ґайделяґрі та Нойгаммері, учасник боїв під Бродами, на еміґрації в Англії.

71. Рудка Василь (*1922 с. Надітичі, †?). Вишкіл в Ольденбурґу, згодом в виздоровчій сотні, помер, не репресований.

72. Сас Василь (*1924 с. Красів, †?). Вишкіл в Ольденбурґу–ґранатометник. Учасник боїв під Бродами, був в полоні в Карелії та повернувся додому?

73. Сех Михайло (*1910 с. Дроговиже, †1945 с. Дроговиже). Вишкіл в Ольденбурґу. Під Бродами в 14/30 полку. Після повернення в УПА, загинув при загадкових обставинах.

74. Синишин Микола (*1918 с. Дроговиже, †1945 с. Дроговиже). Вишкіл в Ольденбурґу. Під Бродами в 14/30 полку. Після повернення в УПА, загинув при загадкових обставинах.

75. Сисак Володимир (*1922 с. Демня, †? с. Тулиголови). Учасник боїв під Бродами. Арештований та засуджений на 10 р. Після звільнення помер в туберкульозній лікарні в Тулиголовах біля Комарна.

76. Скрипець Іван (*1924 с. Верин, †1945). Вишкіл в Ольденбурґу. Під Бродами в 14/31 полку–шофер. Після повернення з оточення в УПА, загинув при загадкових обставинах.

77. Тебінька В. (*1922 с. Дмитрія, †1990). Вишкіл в Нойгаммері, під Бродами в 3/29 полку. Полон та ПФТ в Сталіногорську на шахті №23. Згодом на спецпоселенні.

78. Тимків Степан (*1921 с. Мала Горожанка, †?). Учасник боїв під Бродами, повернувшись, в УПА, загинув?

79. Федів Іван (*1924 с. Надітичі, †1944 м. Івано-Франківськ). Вишкіл в

Нойгаммері. Поранений під Бродами. Помер в шпиталі в Станіславові (Івано-Франківську).

80. Федів Микола (*1925 с. Верин). Вишкіл п/п в Ольденбурґу. Під Бродами в 14/30 полку–шофер. Полон та ПФТ на Уралі, потім на спецпоселенні.

81. Федусевич Олександер (*1922 смт. Розділ, †1944 Радів). Син пароха м. Миколаєва. Вишкіл в Ґайделяґрі та Нойгаммері, під час відпустки перейшов в УПА. Загинув 19.12.1944 р. біля Радова.

82. Ферендович Михайло (*1921 с. Стільсько, †1946). Після повернення з оточення в УПА, загинув в бою 1946 р.

83. Фітьо Іван (*1925 с. Добряни). Вишкіл в Нойгаммері. Учасник боїв під Бродами. Пораненим повернувся додому, не репресований.

84. Чепіль Пилип (*1922 с. Велика Горожанка, †1944 Броди). Вишкіл в Нойгаммері, учасник боїв під Бродами, де і загинув. Похований на цвинтарі біля Золочева.

85. Чорнописький Іван (*1919 с. Баличі Подорожні Стрийського р-ну, †1999 с. Рудники). Вишкіл в Нойгаммері, під Бродами в 29 полку. Полон, засуджений на 25 років, відбував на Колимі.

86. Шпаргала Євстахій (Йосип?) (*?с. Берездівці,†с. Тужанівці). Був в УПА.

87. Штром Євген (*1922 смт. Розділ, †?). Вишкіл в Ольденбурґу, під Бродами в 14/30 полку. Після повернення з оточення репресований, загинув в таборах?

88. Ярошевський Іван (*1922 с. Глухівець, †с. Хоросно?). Вишкіл в Дивізії, учасник боїв під Бродами. Після повернення з оточення в УПА (псевдо „Чорнота"), пропав без вісті.

89. Ясеницький Олександер (*1914 м. Станіславів, †1988 с. Демня). Юрист. Під Бродами бунчужний 4/30 полку. Полон та ПФТ в Києві. Засуджений на 25 років, відбував покарання в Караганді (Казахстан).

90. Яців Іван (*1924 с. Надітичі). Вишкіл в Ольденбурґу. Під Бродами в 14/31 полку–писар. Після повернення в ЧА, не репресований.

Трохи статистики: з 90 анкетованих (а це далеко не повні дані) під Бродами були в оточенні 78 чоловік, тобто 87%, не були 12 чоловік–13%. Загинуло під Бродами 11 чоловік–14%, попали в полон 18 чоловік–23%, повернулись з оточення 49 чоловік–63%. З тих, що повернулись з-під Бродів: пішли в УПА–28 чоловік–57%, згодом з них загинуло в подальшій боротьбі 22 чоловіка–79%. Із загального числа анкетованих: були репресовані (заслання) 11 чоловік–12%, засуджені до тюремного ув'язнення 26 чоловік–29%, повернулись до Дивізії та продовжували боротьбу 6 чоловік–7%, були забрані в ЧА–3 чоловіка–3%, повернулись та по різних причинах не були репресовані 8 чол.–9%.

Буду щиро вдячний всім, хто надішле будь-які доповнення чи вісті стосов-но бувших вояків Дивізії з Миколаївщини.

Писати за адресою:

81600, Л. Муха,
Дорошенка 33,
Миколаїв, Львівська обл.

ГАЛИЦЬКЕ БРАТСТВО КОЛ. ВОЯКІВ 1-ОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДИВІЗІЇ „ГАЛИЧИНА" УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АРМІЇ

СТАНИЦЯ ІВАНО-ФРАНКІВСЬК

22.06.2000

Голові Івано-Франківської Обласної Ради
Вп. П. Зіновієві Митнику,

Копія: Голові Ів.-Фр. Облдержадміністрації
Вп. П. Михайлові Вишиванюку,

Копія: Міському Голові м. Івано-Франківська
Вп. П. Зіновієві Шкутяку.

Через 10 днів мине 9 місяців від дня, коли Управа Ів.-Фр. Станиці Галицького Братства–громадська ветеранська організація–подала Вам заяву з проханням визнати на обласному рівні ветеранів дивізії „Галичина", пізніше Першої Дивізії Української Національної Армї, борцями за незалежність України, подібно, як це зроблено ще у 1996 р. відносно ветеранів ОУН-УПА. До цього часу ми не отримали офіційної відповіді. Неофіційно ми чули неодноразово, що наша справа відкладається завжди на наступну сесію Облради. В зв'язку з цим ми заявляємо наступне:

1. Ми не вимагаємо якихось особливих пільг, привілеїв чи пенсій, тут йдеться про моральне і політичне визнання.

2. Нас не потрібно визнавати учасниками воєнних дій, бо ми як фронтова частина були учасниками бойових дій проти Червоної, пізніше Радянської Армії та її союзників, на фронтах Другої світової війни. Американська й Англійська влада визнала нашу дивізію українським леґіоном. Так само трактують своїх „леґіонерів" Латвія і Естонія, що вважають їх героями-борцями за незалежність своїх держав. Дивізію „Галичина" організували і були її вояками високі старшини Українських Січових Стрільців, армій УГА, УНР, Карпатської Січі, Леґіону, в якому служив Роман Шухевич, були в ній герой Крут підполк. Аверкій Гончаренко і герой Базару підполк. Іван Ремболович. На жаль, історія не повторилася і дивізія не стала ядром Української Армії. Ми не боролися проти загонів НКВД як УПА (а це підкрелюють керівники Братства ОУН-УПА), ми боролися на фронтах проти більшовицької Армії і за період битви під Бродами українські патріоти мали можливість втекти на Захід.

3. Наше Братство звернулося ще у 1993 р. підчас конференції у Києві до Українського Народу, Президента і Верховної Ради України, що до боротьби, коли „йшов на брата брат" (як співалося у відомій стрілецькій пісні ще підчас Першої світової війни), дійшло через це, що

Україна була роздерта між сусідніми державами, що вплинуло навіть на ментальність окремих віток українського народу. Тепер, коли ми живемо всі разом у незалежній українській державі, ветерани армій, що воювали проти себе, повинні примиритися і спільно будувати свою незалежну державу й працювати для добробуту українців.

4. Подібні слова сказав Президент Леонід Кучма, тут в Івано-Франківську, підчас кампанії перед президентськими виборами, відповідаючи на наше питання „яке його відношення до дивізії „Галичина". Він тоді сказав: „Я тут повторюю, що я за примирення ветеранів, які боролися по різних сторонах барикад підчас Другої вітової війни, за іспанським зразком і я за їхні однакові права".

5. Ми розуміємо, що депутати нашої обласної Ради збиті з пантелику широким відзначенням Дня Перемоги в нашій державі, в цьому і Президентом, але що це має спільного з питанням примирення і визнання дивізійників? Президент чекає на ініціятиву якоїсь з галицьких областей, щоби вони дали приклад і підняли це питання, дуже важливе для України–питання злагоди і примирення народу; наша область вже виявляла ініціятиву у різних політичних, дуже важливих питаннях (напр. зняття з реєстрації ворожої Україні компартії), тому ініціатива примирення і визнання записала би нашу область на золоті сторінки історії України. Примирилися вже давно ветерани ворожих до себе угрупувань, в часі Другої світової війни, таких держав, наших сусідів, як Прибалтійських держав, Польщі, Чехії і Словаччини, Угорщини, Румунії, Молдавії, а такі віковічні до себе вороги, як Франція і Німеччина, Англія і Німеччина, держави Бенілюксу і Німеччина, тепер ми бачимо новий приклад–замирення між Південною і Північною Кореєю, а ми чомусь тут в Україні, де один народ, не можемо накінець дійти до злагоди і примирення.

6. Пропонуємо, щоби місцева влада (а п. М. Вишиванюк обіцяв це) влаштувала „круглий стіл", в якому будуть брати участь представники місцевої влади і керівники всіх ветеранських організацій області і міста Івано-Франківська–ВОВ, Ради Ветеранів Війни, Ради Інвалідів Вел. Вітч. Війни, Братства ОУН-УПА, Галицького Братства, Всеукр. Тов. Політв'язнів і Репр. Вони повинні вести між собою переговори так довго, поки не підпишуть документ примирення. Тоді повинні спільно піти на меморіальний цвинтар до могил „Січових Стрільців", до воєнного цвинтаря при вул. Лепкого, поклонитися могилам і покласти там спільно вінки і квіти, а на другий день повинні спільно поїхати під Золочів, де на меморіальному цвинтарі лежать у могилах українські дивізійники, німці і червоноармійці і там же спільно покласти вінки й квіти. Так робити кожного року. Обласна Рада повинна при цьому прийняти відповідне рішення. Засоби масової інформації повинні широко висвітлювати ці події.

Приклад нашої області негайно підхопить Львів і Тернопіль, за ними всі західні області, а пізніше східні, під тиском Президента, Голови Верховної Ради І. Плюща і Прем'єр-міністра В. Ющенка. Тепер маємо унікальну нагоду, коли керівники держави співпрацюють між собою і цю нагоду ми не можемо прогавити. Тож покажімо перед світом, що українці теж нація, а не зібрання сварливих племен.

Просимо не думати довго, бо можемо втратити сприятливий момент. Буде задоволений Президент і ввесь народ. Крім цього спільно припинимо русифікацію і отримаємо вплив на виховання Збройних Сил України в патріотичному дусі. Закликаємо Вас до праці і до перемоги!

З глибокою пошаною

голова Управи Галицького Братства **В. Малкош**

секретар-скарбник **М. Мулик**

———— . ————

Щодо справи визнання ветеранів Дивізії на обласному рівні (і на державному) ми бачилися з секретарем голови Облради п. Арабчуком і він нам сказав буквально так: „Весь світ проти фашизму, а ми тут будемо визнавати союзників фашистів?". Ось так і не мав часу слухати наших арґументів бо кудись спішив. Але буквально вчора я розмовляв з народним депутатом п. Кафарським від партії НДП і він обіцяв сам піти до місцевої влади і говорити з нею. Ще зимою у Львові на зібранні дивізійників виступив нардеп. п. Кендзьор і казав, що у Верх. Раді - готовий проєкт закону про визнання на державному рівні ветеранів УПА і Дивізії, а ОУН (М. де головою п. Плав'юк) на своєму Великому Зборі, який відбувся 21-22 травня ц. р. прийняла рішення, що буде боротися за визнання ОУН-УПА, дивізії „Галичина", Поліської і Карпатської Січей і всіх борців за волю України. Також голова ВОВ п. І. Юхновський публічно на телебаченні виступив за визнання дивізійників, а не тільки УПА, як до цього часу.

Володинир Малкош

26 червня 2000 р.

З нагоди золотого ювілею
їхнього подружнього життя
на пресфонд „Вістей комбатанта"
50 долярів складають –
Богданна і Василь Бибики.

Христос Раждається!

КРАЙОВА УПРАВА БРАТСТВА ДИВІЗІЙНИКІВ В НІМЕЧЧИНІ

бажає побратимам в Україні й на Чужині

радісних Свят Різдва Христового

і щасливого Нового Року

Веселих Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

бажає

друзям по зброї, рідним, приятелям та знайомим

КРАЙОВА УПРАВА БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА в АРҐЕНТИНІ

Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року

бажає

ДРУЗЯМ ПО ЗБРОЇ, РІДНИМ, ПРИЯТЕЛЯМ ТА ЗНАЙОМИМ

КРАЙОВА УПРАВА БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА В АВСТРАЛІЇ

Радісних Свят Різдва Христового
та щасливого Нового Року

Головній, Крайовим і Станичним Управам та членам Братства кол. Вояків 1-ої УД УНА й усім патріотичним ветеранським організаціям

бажає

КРАЙОВА УПРАВА ГАЛИЦЬКОГО БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Степан ПАСТЕРНАК

ЗГАДКА ПРО МОГО ПРИЯТЕЛЯ МИХАЙЛА РИБАКА

Історія боротьби ОУН-УПА в українській літературі, хоч не повна, однак досить обширна. Щоразу більше появляються документи, підтверджуючи ці факти. Немає, однак, жодної згадки про бувших дивізійників, членів розвідчих груп, котрі були скинуті американськими чи британськими літаками в Карпати і Закерзоння, для ведення розвідчої роботи, незабаром після 2-ої світової війни. Членами тих груп були члени ОУН-дивізійники. Одним із них був мій приятель і однoшкільник Рибак Михайло, з села Мозолівка, Підгаєцького району, Тернопільської области, 1928 року народження.

Його перевезли з табору в Італії, разом з Дивізією, до Англії. З молодих літ був членом ОУН.

Живучи в Англії, я відвідав його в Лондоні коротко перед тою трагічною висадкою в Україну. Зустріч була дуже приємна по стількох роках. Розмова велася свобідно на різні теми: про рідні сторони, знайомства, про нашу долю, про те, як він попав до Дивізії, а я до юнаків. Мій малий ріст спас мене від служби в Дивізії та страшного пережиття на фронтах і тяжкого життя в полоні в Італії, про які так багато згадували дивізійники.

Фото із полону в Італії. Стоять зліва: Рибак Михайло, Кальваровський Ярослав, Цяпа Осип, Снігур Теодозій. Сидять зліва: Фірман Петро, Фірман Володимир, Ліщинецький Василь, Гальма Володимир, всі з села Мозолівка. Останній незнаний.

Чим довше велася розмова, котра заторкувала нашу будучність, тим більше він ставав напруженим, серйозним, менше говорливим і продовжувати розмову на ту тему не хотів. На мій запит, чому не

хоче говорити про будучніть, він відповів, що повертається в Україну і його будучність незнана. Я, натурально, але неправильно подумав, що він піддався совєтській пропаґанді. Деталей про свій поворот не розказував, тільки те, що повертає в Україну нелеґальною дорогою і що все є забезпечене відповідними і найвищими англійськими чинниками. Говорив, що засекречений, і більше розмовляти на ту тему не хотів.

Не знав він, бідолаха, яка доля чекала його і його співучасників.

В той час провід ОУН, співпрацюючи з англійською розвідкою SIS і американською CIA, вербував молодих членів ОУН-дивізійників для висилки літаками в Карпати і Закерзоння для розвідчої роботи.

Через зраду високого чиновника англійської розвідки SIS і в той самий час аґента НКВД, Кім Фільби (Kim Philby), всі скинуті групи були переловлені при самому приземленні. В книжці „KGB–THE INSIDE STORY" автори Christofer Andrew i Oleg Gordievsky, сторінка 322, пишуть:

Philby could not always resist gloating in his memoirs over the fate of the hundreds of agents he betrayed. In the spring of 1951, for example, not long before his recall from Washington, he gave his controller 'precise information' about three groups of six agents who were shortly to be parachuted by SIS into the Ukraine. Philbi comments, with a macabre attempt at irony, 'I do not know what happened to the parties concerned. But I can make an informed guess.' Фільби сказав: „Я не знаю, що сталося з ними, але я можу собі уявити".

Рибак Михайло був членом одної з тих груп. Від того часу пропала вістка про мойого приятеля і його співучасників.

Хто вони? Які їх імена і прізвища? Вже час про це дізнатися з американських і британських засекречених документів.*

P. S. В Америці приготовляється книга про всіх упавших героїв Підгаєцької землі. Хто може щось додати про Рибака Михайла, прошу прислати на мою адресу:

S. Pasternak
747 Place Valiquette
Brossard, QUE
Canada, J4W 2B1

* Хоч існує акт ACCESS TO INFORMATION ACT в Канаді і подібні акти в Америці і Великій Британії, але документи розвідки (national security) не доступні. – Ред.

В ПОШУКАХ КРАЩОЇ ДОЛІ?

Спомин з юнацького вишколу в Мальті, Австрія

На весні 1944 року йшли бої на Тернопільщині і окремі відділи доходили аж до Бережан, але успіхи були поперемінні. У гімназії у Львові навчання продовжувалося і в дальшому ми приходили лишень для того, щоби поінформувати один одного новинами з фронту. Інтеліґенція, яка затрималася, готувалася до виїзду. Селяни та їхні діти, все життя прив'язані до своєї хати, своєї землі-годувальниці, де спочивають їхні батьки, діди і прадіди, нікуди не рухалися, а кожне українське село готувалося до зустрічі більшовиків та боротьби з ними. Тяжко було передбачити наслідки цієї боротьби, але іншого виходу не було. І я, не гаючи часу, подався додому.

В селі ще діяли відділи самооборони, куди входила вся молодь і молодші ґазди, і я, як лектор на той час, також входив до складу самооборони. Крім самооборони, найбільш національно свідома молодь села була членами ОУН і виконувала обов'язки, зв'язані з підготовкою до приходу „визволителів". Прибувши на село, вже з досвідом юнацького підпілля, звернувся я до референта районового ОУН та станичного прийняти мене в свої ряди. Зраділи моєю пропозицією і вже через декілька днів назначено було присягу. Де мала відбутися, повідомили мене в останній день. Декалог я знав ще з юнацького підпілля, тож прийшлося познайомитися лишень з 12 прикметами українського націоналіста. Далеко в лісі, на поляні, ще в деяких місцях покритій снігом, на початку квітня 1944 р. зібралися кандидати в члени ОУН, станичники села, районовий референт та члени ОУН. Хоча за часів німецької окупації про діяльність ОУН в селі не знали тільки ці, котрі не хотіли знати, все ж таки місце присяги вирішили захистити від стороннього ока, бо на той час ОУН набувала більшого значіння. Ліс обставили людьми Служби безпеки. Виглядало досить таємничо. Кожний пункт Декалогу висказаний кандидатом зобов'язував його жити і творити в ім'я Незалежної України. „Здобудеш Українську Державу, або згинеш в боротьбі за неї". Тоді же прибрав я псевдо „Вільховий".

Село моє простягається між лісистими горами понад річкою Млинівкою розтіччя Львівсько-Томашівського довжиною 6,5 км, тож керувати людьми на такому просторі незручно, бо накази виконувалися майже завжди з запізненням і тому після присяги станичний села П. Фурик з дозволу районового референта розділив свою владу станичного на нас двох. В цілковитій таємниці будували схрони для людей, консервували і магазинували продукти,

зброю, технічне спорядження, одежу, все те, що могло бути потрібним вже в нових умовинах боротьби. Готовили хлопців на вишкіл в Карпати, для поповнення рядів УПА. Приймали і переправляли в Карпати зв'язкових, новобранців чи хлопців, які закінчили вишкіл і вертали на своє призначення. Усім треба було дати нічліг, нагодувати, обезпечити їм спокій та безпеку. Не минала мене участь, як станичного, і в деяких відповідальних акціях. А ще, для поповнення каси, отриману кількість „буфонів" (замінник грошей) треба було розповсюдити серед збіднілого населення села. При всіх акціях треба було робити так, щоби не викликати в односельців якоїсь недовіри до себе чи навіть ненависти. Приближення фронту прискорювало і ведення цих робіт, причому, всі роботи треба було виконувати в суворій конспірації. Батьки з тривогою дивилися на мої часті зустрічі з чужими людьми, на непередбачені виїзди в невідомому напрямку, на нічні походи, на невластиву для сільської тиші метушню.

Сьогодні дивлячись крізь призму часу, тодішню свою роботу оцінюю скептично: думаю, що при свойому життєвому досвіді цю працю виконав би більш досконало.

Час ішов і вже на початку червня Районова Управа попередила мене, щоби бути готовому до відходу в Карпати на вишкіл в школу „Олені". Документу про закінчення 7 кл. гімназії я не отримав, тож перед відходом на вишкіл пішов у Львів, щоби отримати цей документ. В гімназії була пустка, тиша, лишень в канцеларії працювали, а в кабінеті директора сидів новий керівник, викладач німецької мови, професор В. Кавуля–людина атлетичної будови тіла, доброго характеру і здорового глузду. Дізнавшись про мету мойого приходу, пообіцяв зараз видати документи і став цікавитися життям на селі та моїми намірами в дальшому. Я розказав йому чистосердечно про себе, не таїв нічого (бо Німеччина валилась, а в новій, більшовицькій системі п. Кавуля не хотів оставатися).Він не став заперечувати ні в чому, але розповів мені свою думку. Говорив, що будь-який вишкіл людину щось навчить, що в УПА потрібні такі люди, але нам треба думати про майбутнє. Війна наближається до кінця. Більшовики перемагають тому що отримують від Америки та Англії матеріяльну та збройну допомогу, що напевно після перемоги над Німеччиною, вони, щоби ослабити цей кольос, вимагатимуть дати всім народам незалежність, а в тому числі і Україні. Тоді Україні потрібна буде сучасна армія. Треба скористатися з німецьких послуг. Тепер, в цьому місяці (червні) почали набирати молодь в т. зв. дивізію „Галичина". Нам потрібні кваліфіковані військовики,

обізнані із сучасною зброєю та тактикою ведення війни, які могли би в майбутньому стати основою української армії. Безперечно, кожний розумів, що короткий кількамісячний вишкіл в підпіллі не дасть тих військових знань, що вишкіл в високодисциплінованій і оснащеній сучасною зброєю армії.

Ніхто із українців не хотів воювати за ІІІ-ій Райх, нікому не хотілося умирати за здійснення програми Гітлера „Майн Кампф", але з наближенням більшовицької армії, режиму, який дався нам добре взнаки за „перших більшовиків", не можна було довго думати. Внутрішнього життя військовика з його суворістю та недостатками я не знав, я його бачив ззовні. Моїм еталоном офіцера був Роман Сушко, котрого мені часто доводилося бачити в чині полковника, коли одягав військову уніформу або в цивільному одязі. Наші дороги пересікалися, я ішов в гімназію, а він до служби в УЦК. В душі моїй загорілася іскорка бажань бути військовиком, але для цього я повинен отримати дозвіл на вступ до дивізії від мого районового провідника ОУН та переконати батьків в такій потребі.

Вернувшись додому, я знайшов нагоду зустрінутися з моїми зверхниками. Дізнавшись про мету мого приходу, і говорити зі мною не хотіли. „Ось, є вже документ і через пару днів підеш в Карпати". Знову прийшлося роз'яснювати так, як і мені роз'яснював В. Кавуля, що після вишколу я повернуся, що тут я родився, тут мої батьки, тут мої коріння, що іншої дороги у мене немає. Кінець кінцем погодилися з моїм доводом і нагадали: пам'ятай про присягу!

З батьками було трохи важче. Своїм повідомленням про це, що хочу іти в дивізію „Галичина", я зовсім приголомшив їх. Поки я був вдома і під сяким-таким наглядом, то вони ще мирилися, якось воно буде, це масове явище, а тут біда. Мати, звісно, дала волю сльозам, старалася відрадити, умоляла, а батько сам же добровольцем вступив в ряди УГА в листопаді 1918 р., вже тоді коли пройшов усю Першу світову війну, здавалось би, досить 4-х років фронтового життя, але коли вернувся додому, на заклик молодої Республіки, уже на третій день в Брюховичах зголосився на Військовий комісаріят і, з боями відступаючи, пройшов усю Галичину і закінчив війну Чортківською офензивою. Звичайно, розумів мене, розумів і положення, яке на цей час було у нас, розумів, що моєю мрією було стати військовиком. Тож батько вирішив–нехай тебе Бог благословить і береже, і сам допоміг мені зібратися та супроводив до Львова. Що діялося, в цей час, в його душі, то лишень сам Бог знав (в майбутньому ще не раз доводилося йому супроводжувати мене в далеку дорогу). На збірний пункт, який знаходився на вул. Клепа-

рівській, 35 (сьогодні там розміщається Львівське пожежно-технічне училище) прибули ми 15 червня 1944 р. Там пройшли лікарські оглядини, санітарну обробку, переночували, отримали сухим пайком харчі на дорогу і вранці німецьким пасажирським поїздом виїхали зі Львова до Кракова. Останнє прощання з батьком, останній помах рукою, пильне вдивляння в обличчя і в думці: чи побачимось ще? І ось, віддаляючись, постать батька з піднятою рукою зменшувалась, а згодом і затерлася з обрієм. Остався я сам зі своєю долею. Яка вона, ця доля буде? Хто зарадить, підскаже, попередить чи піджурить по-батьківськи? Отже, сам, вперше в житті сам виїжджаю за межі Львова, в невідомому напрямку. Вперше бачу за вікнами нові краєвиди: ліси, поля, гори, нові залізнодорожні станції з незнаними мені назвами, села, міста, а дальше Карпати, які вразили мене своєю величчю. Якою красою наш край наповнений! Чому ми лишень крадькома можемо ним любуватися? Чому тим багатством володіють чужинці? Думка одна одну переганяє, а поїзд несеться вдаль назустріч оцій невідомій та химерній долі.

До Кракова прибули ми вечером. На станції народу було мало, що аж дивно, бо Львівський Головний двірець був завжди переповнений людьми. Він переварював увесь політичний та економічний стан краю. АК [польська Армія Крайова] почувала себе в той час свобідно і діяла майже безкарно тому, що ОУН в основному опановувала села, де була молодь і для діяння її існувала матеріяльна база.

Висівши із поїзду, автобусами, під проводом військових старшин, направилися ми в табір в містечко Нєпоміце, що знаходиться на схід від Кракова, на віддалі 25 км, і яке являється центром Нєпоміцкої пущі з великими пралісами і заповідниками з зубрами.

В колишніх військових касарнях вже знаходилися, раніше прибулі, такі же як і ми юнаки, але з інших місцевостей Галичини. Заняття було організаційного характеру–реєстрація, формування частин за віком та освітою, лікарська перевірка, обмундирування в юнацький одностріж та марші по двору касарні з виходом в містечко і співом підчас маршу. Все це такого грайливого характеру, щоби молодь привикла до суворого військового життя.

Мене, серед інших гімназистів, старших 18 років, більше як 200 чоловік, відділили в окрему групу і розмістили в приміщенні школи, яка була переобладнана під гуртожиток і знаходилася в центрі містечка. Харчувалися ми в військовій їдальні касарень, куди тричі на день марширували зі співом на устах. Там ми проживали біля двох неділь і денний порядок у нас був влаштований на зразок пла-

ступнського. Він всім імпонував нам; знайомство з історією та географією рідного краю, військовим статутом, гімнастичні вправи, розучування стрілецьких пісень, а в вільний час (бо був і такий) польська молодь запрошувала нас на концерти та самодіяльні вистави їхнього аматорського театру, який орендував приміщення в якомусь промисловому будинку. Так, наперекір тим стосункам, польсько-українським, які склалися в Галичині, в корінній Польщі вони були дружніми. Із колективного життя юнацьких часів сподобалося мені те, що кожний вечір, після апелю, перед сном, обов'язково була спільна молитва, а після неї пластова пісня:

Ніч вже йде здалека.
Ясне сонце давно вже зайшло.
Тихо спи без тривог,
Тут є Бог, тут є Бог.

Таке звернення до Бога згуртувало молодь, солідаризувало суспільство, виховувало в добрі, злагоді. Таке суспільство не знало жорстокости. В подальшому моєму військовому і взагалі спільному житті такої спільної молитви не проводили. Чи то забороняли, чи може це було пропущення наших вихователів.

В кінці червня (а була це неділя) було якесь німецьке національне чи може спортивне свято і урочистості з цього приводу відбувалися на спортивному стадіоні в Кракові. Для участи в цих урочистостях, із нашого колективу, який проживав в школі, підібрали чоту хлопців, серед котрих був і я, і відвезли нас в цей день у Краків. Наша участь полягала в тому, що серед інших колективів перемаршували біля трибуни, на котрій находилися якісь військові і цивільні чини, та поїхали до Нєполоміц в касарні.

Батько мій, за два тижні розлуки, заскучав за мною і, дізнавшись в УЦК про це, що ми находимося ще в Нєполоміцах, вирішив ще раз (може і останній) зустрінутися зі мною. Зібрав якісь харчові пачки і, не дивлячись на непевний час, поїхав. До Кракова приїхав увечері 3 липня, а дальше до Нєполоміц цього ж дня добратися не міг і тому заночував, чи вірніше пересидів цілу ніч на станції. Були спроби зі сторони польських службовців зробити татові якусь прикрість, але завдяки тому, що він добре володів польською мовою, якось обійшлося. Гірше всього було те, що наш колектив хлопців, котрі проживали в школі (більше 200 чол.), цього ж ранку виїхали з Нєпомніц до Кракова і пересівши на поїзд, на Відень, від'їхали з Польщі.

А тато, діждавшись ранку, поїхав в Нєпоміце. Але дарма, в дорозі ми розминулися. Відкритка, котру я післав батькам і в котрій

повідомляв куди їду, прийшла до них в кінці липня, тобто два тижні після зайняття Львова радянськими військами. І що цікаво, ніхто не поцікавився, що там було написано, і про мене не знали куди подівся. Дізнавшись, що кінцева місцевість нашої подорожі є „Мальта", зраділи, бо думали, що це острів на Середземному морі, що, їдучи туди, познайомимося з Італією і що матимемо змогу зробити морську подорож.

Коли прибули до Відня, він зустрів нас дощовою погодою, небо було затягнуте сірими хмарами, від чого став непривітним. Міста не знали, і можливостей для знайомства з ним у нас теж не було. А тут також наші батьки, діди та прадіди в вищих учбових закладах черпали знання, культуру. Тут наші парламентарі в сеймі захищали наші права і виборювали в Львівському університеті катедри української мови та літератури, яку відкрито було в 1849 р. (після скасування панщини), але в подальшому „завдяки" усиленній полонізації Галичини, то закривали її, то знову інтеліґенція домагалася її відкриття. Місто, де знову ж наші „вірнопіддані" батьки, діди та прадіди оберігали спокій цісаря та його родини, де захищали Австро-Угорський окупаційний устрій тих, які уважали нас нищою расою і, після розпаду імперії в 1918 р., нашому народу не знайшлося місця серед постімперських держав.

Із одного залізнодорожного двірця, куди ми приїхали, на другий, звідки треба було від'їжджати, переїхали ми трамваями і на одному, як також на другому, літні люди, зморені нестатками воєнного часу, снували поміж військовими (котрих на кожній станції було чимало) і визбирували недокурки. Часами хтось із військовиків, згадавши про своїх батьків чи дідів, обдаровував їх кількома цигарками. Відлучатися від групи ми не мали права, бо не знали про час відходу поїзда на Шпіталь. Отже, трималися „купи" і потрохи споживали свій дорожній пайок, підчас якого також бачили завистливі очі віденців.

Поїзд на Шпіталь відійшов щойно ввечері. Спали, як звичайно в дорозі, спершись один одному на плече, а, проснувшись, на наступний день, мали змогу любуватись строгими, но безумовно, чаруючими краєвидами Альп, які супроводжували нас вже аж до кінця поїздки, до Шпіталя. Він то розташований далеко в Альпах, в Каринтії, в долині, де збігаються альпійські швидкоплинні ріки Драва, Мальта, Міоль, утворивши озеро Зеебоден, в затишку заоблачних гір „Високий Тауерн". Туди то, як остання станція на дорозі, доїхали ми. Поїзд прибув в першій половині дня і при чудовій, теплій сонячній погоді перед нами відкрилася панорама

міста. Всі житлові будинки, висотою 2-3 поверхи, збудовані, як нам здавалося, в чистому ґотицькому стилі. Вузькі, економно розміщені з гостроверхими дахами, гостроверхими вікнами, виходами, всякими архітектурними прикрасами: карнизи, колони, сандрики та інші орнаментальні прикраси будинків створювали враження іншого світу. Нас вразила чистота, акуратність, у всьому доцільність. Там, в той час, ще не зіткнулось варварство війни. Люди відчували наслідки війни в економічному стані, та у повідомленнях про загинулих на фронті рідних, близьких, знайомих. Місцеве населення розглядало нас з цікавістю. Що ж то за формація прибула, з якою метою молоді люди одягнуті в напіввійськову уніформу з відзнакою на лівому рукаві–щитик синього кольору на котрому зіпнявся на задні ноги золотистий лев. Відзнака асоціювала їм австрійську відзнаку, яка рівнож є символом державности. Тож посипалися запитання та двозначне похитування головою, бо в цей час усім було ясно, що Райх уже програв війну, а ми являємося черговою жертвою ненажерливого молоха війни.

До приходу поїзду вже були доставлені автобуси і, хоч як хотілося ближче познайомитися з містом, німецька дисципліна та точність не дозволяли на це. Нас чекали на місці, в таборі Мальта. В автобуси сідали стільки, скільки дозволяла на це технічна характеристика автобуса. Старший колони, пересвідчившись, що всі зайняли сидячі місця і автобуси справні, сів в перший автобус на місце ведучого і колона рушила.

Віддаль до Мальти около 20 км, із них до містечка Ґміна їхали ми чудовою автострадою з бетонним покриттям. Мальовничі, казкові краєвиди супроводжували нас підчас поїздки. Дорога пролягала Мальтійською долиною, участками тулячись з однієї сторони до альпійських гір, в яких вирубано в скалі горизонтальну площину для розміщення проїжджої частини, а з другої нависала над рікою. З однієї сторони здавалося, що ось зірветься гігатська скеля, перегородити нам дорогу або, що гірше, розчавить на місці. Або ж з висоти багатьох метрів автобус зірветься в бурну, холодну гірську ріку.

Їдучи, дивувався, що так багато треба було вложити праці і вміння, щоби серед дикої природи створити таку чудову, технічно довершену автостраду зі всіма дорожно-інженерними спорудами: мости, тунелі, підпорні стіни та інші інженерні конструкції. Незамітно, повні додатніх вражень та емоцій доїхали ми до містечка Ґмінд (Gmünd), а автострада помчалася дальше на північ в сторону Зальцбурґа. Ґмінд невеличке альпійське містечко, як і всі німецькі

чи австрійські міста, чисте та впорядковане, в якому, в дальшому, отримували ми медичну допомогу і користувалися торговельними послугами.

Звернувши з автостради, до табору в Мальті ми їхали вже камінно-шутрованою дорогою, але, на диво, впорядкованою.

Табір, який так гостинно прийняв нас, до нашого приїзду, належав юнацькому формуванню „HJ" (Гітлер Юґенд), тому місце розположення табору було вибране з любов'ю до своєї молоді. В Мальтійській долині, на краю села, над рікою Мальта, в затишку гір, на сонячній стороні, на майданчику злегка нахиленому в південну сторону, в сторону ріки, в формі чотирикутника був розташований із щитових дерев'яних бараків табір. Поряд з дорогою, з південної сторони була їдальня з кухнею і відповідними продуктовими коморами. З протилежної сторони чотирикутника розміщалися комори господарських товарів та обмундирування і частина спалень, а по боках зі сходу та заходу–спальні корпуси. Середину чотирикутника займали газони, квітники, проходи, а поряд їдальні широка шутрована полоса для формування колони та проведення апелю.

На віддалі біля 100 м з північної сторони, за господарськими коморами, височіли захмарені, покриті снігом гори, з котрих з висоти, більше як 300 м спадала вода, утворюючи незабутній водоспад, краплі води котрого підчас подуву вітру розсівалися по всьому таборі і коли світило сонце, появлялася веселка, звеселяючи живучих в таборі людей.

Два юнаки в таборі. Зліва вартівнича будка. Посередині стовпи на прапори, а між ними водоспад. Під горою бараки.

Нас зустріли, як і повинні були в такому випадку, вся адміністрація та вихователі табору, серед котрих був незмінний комендант, фюрер „HJ" Шіле. Мимо того, що він виховував із німецької молоді ідейних гітлерівців, до нас ставився з повною пошаною та вирозумілістю, не чинячи жодних перешкод підчас наших навчань. Одночасно нас познайомили з нашими вихователями, українськими перекладачами, підстаршинами із дивізії „Галичина"–Мигаль, Ковальчук, Мельник. Усіх нас розділили на групи, що відповідало чоті (шарт) і компактно кожну одиницю розмістили в одній із кімнат бараку. Перші дні були дуже цікавими: знайомство між собою (бо ж ми прибули сюди із різних гімназій та шкіл Галичини), притирання характерів, урівноваження особистих знань, знайомство з викладачами, відвідування лекцій, спортивні змагання, вихід в альпійські долини, знайомство з військовою тактикою рисування положення терену та фіксація інтересуючого нас об'єкту, звітування командуванню, вивчення стрілецької зброї, перші військові вправи та змагання в точності стріляння. Все це була підготовка до суворого стрілецького життя. Наші будні були розділені на дві частини; в першій половині дня мали польові вправи, а після обіду було теоретичне заняття військової справи та загально-освітні дисципліни (як продовження гімназійних навчань). В підвищенні наших знань працювали професори А. Ковалисько, І. Криницький і отець О. Карпінський.

Харчування, мимо довголітньої війни і карткової системи, було задовільним, різноманітне та калорійне. Кожного дня до столу, крім овочевої страви один раз в день, отримували щось м'ясне. Мо-

Перед кухнею. Дижурні хлопці з австрійськими кухарками.

лочні продукти та овочі були постійно в меню. В неділю страви завжди були кращими. На обід, на друге, як закон, отримували „швабські" пироги (так ми їх називали). Це мелене м'ясо заварене в тісті з тертою картоплею та різними спеціями (мабуть, вони були любимі і кухарям), а на третє солодкі булочки з кавою або якась „лєґуміна".

Неділя була вільною від вправ та лекцій, тож цей день був відведений для знайомства з ляндшафтом Альп або містечком Ґмінд. Відважніші хлопці збиралися в групи і вирушали в гори, щоби знайти квітку щастя–едельвайс, яка ховалася від людського ока високо, на недоступних скелях, в заглибинах або тріщинах скель, куди вітер заносив жменьку землі, а з нею спори моху та насіння квітки едельвайс. Дістати їх та принести в табір уважалося вищим досягненням, бо на це треба було вложити немало кмітливости, витратити цілий день відпочинку. На обід брали ми „сухий" пайок і десь на одній із скель споживали його. Зате увечері, зайшовши в кімнату, урочисто показували декілька квіток. Підчас однієї із таких „експедицій", наш товариш Курилко, назбиравши жмуток квіток, на одній із скель побачив ще одну і без підтримки для безпеки товариша зіпнявся на скелю, щоби дістати її, але вона стала для нього трагічною. Під ногами обривається обломок скелі і з висоти майже 50 метрів падає на нижню, на котрій знаходить смерть.

Юнаки марширують до табору.

Дізнавшись про трагедію, в таборі підняли тривогу, зорганізували рятувальну групу на чолі з підстаршиною Маєром і вирушили на місце трагедії, надіючись застати Курилка живим. Але,

на превеликий жаль, до табору принесли вже мертве тіло. Отак сталася наша перша втрата. На землі Австрії спочив назавжди наш товариш, людина яка надіялася своєю відданістю, як старшина в майбутньому, принести користь батьківщині. Похоронили його за християнським звичаєм та військовими почестями на цвинтарі біля містечка Ґмінд.

(Вже тепер, в 1980 роках, підчас туристичної подорожі по Европі, побратим наш Ґалуґа Любомир, який проживає в Америці, в Рочестері, побував у місцях, де находився наш табір та де був похоронений побратим Курилко, але, на жаль, не знайшов його могили, як також не було і табору.) Одною із послуг, котру ми радо виконували, була мандрівка на полонини за молочними продуктами. Двічі на тиждень, по два юнаки (фізично сильні) з каністрами за плечима вирушали в гори на висоту десь 1200–1500 м над рівнем моря, на полонину до пастухів, звідки, згідно з домовленостю начальства, приносили молоко чи молочні продукти–сметану, сир, бринзу.

Пообідавши в таборі, отримували „сухим" пайком вечерю та сніданок (звичайно це була ковбаса, сир плавлений або в тюбіках та хліб) і вирушали в дорогу. Дорога була цікавою. По південному схилу (зі сторони табору) гори, по діягоналі вверх була прорубана в скелі стежка для проходу однієї людини і в цій же скелі, вздовж стежки, закріплений на металевих кронштайнах трос, тримаючись котрого можна було один за одним підніматися вгору. Добралися ми до мети вже коли надворі починало темніти. Нас там вже чекали. Від пастухів отримували ми свіже молоко і деколи сир чи сметану, зі своїми харчами випивали молоко, втомлені лягали спати. Кімнатка, призначена нам, находилася над хлівом і мала окремий знадвору вхід. Було чисто і тепло. Сон після такої мандрівки був міцний, а засипали ми відразу, як тільки притулилися до подушки. Ранком нас будили, бо після перевтоми проспали би до обіду. Свіже холодне альпійське повітря і холодна вода оживляли вмить. Сніданок

Першуни спортивних змагань з грамотами. Зліва: комендант табору, Я. Харак, нн, Зубик, С. Мороз, нн, Л. Марків (боксер), А. Сорока, Р. Квасниця. Сидять: Лопатинський, нн, нн, Костирка, нн, Кохан,нн, нн, П. Пільків (напереді).

і молочні продукти були готові. Тож поснідавши так же, як і вечеряли, прощалися з господарями і поверталися знайомою вже нам стежкою. По дорозі, поки не втомилися, любуємося природою: засніженими шпилями гір, висотою 3000 і більше метрів, зеленими полонинами, на котрих ще росли альпійські квіти, і на котрі нехотячи наступали, сходом сонця, яке ховалося за ці ж засніжені гори, дзюрчанням потічка, який на полонині зародився і, зібравши по своїй дорозі всі води, біля нашого табору спадав неповторним, чудовим водоспадом і, дальше спрямувавши його в жолоб, люди використали як рушійну силу водяного млина. До речі, під цей природний душ-водоспад, захотів помитися І. Кульчицький–наш товариш-гімназист із Ярослава, і неудачно,–скеля, на котру спадала вода, була ослизлою і лявіна води підштовхнула його на нижню ступінь скали. В результаті, розтрощена п'ята ноги і остався інвалідом на все життя.

Сходити вниз виявлялося набагато гірше, як підніматися, та ще з вантажем за плечима. Вже не хотілося любуватися чудовими кра-

євидами села, нашого табору, ріки з її темними холодними водами. Нам хотілося якнайскоріше добратись до табору, зняти свою ношу і розтягнути ноги, котрі, здається, вже чужими були у нас. Добиралися в табір, звичайно, десь після обіду (хоча деякі юнаки встигали набагато раніше), здавали на кухню продукти, обідали і на відпочинок. Здавалося, що вже більше не піду, але проходив декий час, добре відпочивши, для урізноманітнення життя, знову виявляєш бажання піти на полонину.

В таборі, як і багатьох інших військових частинах, була крамниця, в котрій завжди можна було купити товари першої потреби, як мило, зубну пасту тощо, а один раз в місяць, в суботу, отримували ми (звичайно, за гроші) т. зв. „Marketentenwaren"–вино, цигарки, солодощі та якусь м'ясну консерву. Тоді то в таборі серед хлопців починалось пожвавлення. Вино ласкало душу, розв'язувало язики. Лилися спогади, співи, а навіть суперечки. Аякже, хіба можна обійтися без суперечок? Бували випадки, що для заспокоєння розгаряченого застосовували випробувану в бурсах методу–„коца". Хтось із товаришів зненацька накривав коцом голову тому, кого хочуть провчити і так тримав, а частина громади в цей час накидалася на нього, щоби своїми стусанами провчити забіяку. Оце була метода виховання. Особа, яка пройшла таке „виховання", не знала до кого ставити претенсію, міняла своє ставлення до громади, міняла свій характер і в товаристві продовжувався мир та злагода.

Група юнаків з своїм інструктором. . Біля інструктора (зліва) Я. Яримович, стоїть (другий справа) І. Друневич.

Терміну вишколу або коли закінчаться наші заняття, ми не знали, але влаштування заключних змагань та екзаменів говорили про це, що юнацький наш час кінчається. Ми встигли привикнути до привітних людей, чудової природи, зжилися між собою, як також своєю поведінкою, українськими піснями та веселою вдачею, полюбилися місцевому населенню, обслуговуючому персоналу та нашим вихователям, але розставатися прийшлося. Верталися ми тим же шляхом, що і приїхали. Автобусами до Шпіталя, а дальше пасажирським поїздом на Кляґенфурт, дальше на Відень через Ґрац, де пережили ми повітряний напад. Не доїжджаючи до стації (поїзд ішов високим насипом), об'явили повітряну тривогу, тож поїзд негайно зупинився, висадив усіх пасажирів, а сам подався за межі міста. Пасажири, між котрими були і ми, без жодної паніки швидко розійшлися в напрямку стрілок, які вели до бомбосховища. Під бомбосховища були використані добротні пивниці багатоповерхових будинків. Туди прибув і я з товаришами. Приміщення було чисте, обставлене стільцями (частина ліжками), вікна були закладені мішками з піском. В кутку приміщення було місце, де можна було отримати лікарську допомогу. Мені було страшно в ньому перебувати, здавалося, що то могла бути братська могила. Мимо заперечень старшого бомбосховища, я вийшов на вулицю і там присів під деревом, неподалік від будинку. На щастя, повітряна тривога була відкликана. Мабуть, літаки змінили свій напрям. Бомбардування в той час ішло масованим методом. На місто налітало одноразово до сотні літаків і підчас польоту їх і одночасного гулу моторів повітря дрижало, морально пригнічувало людей.

Після відкликання тривоги, поїзд, який виїхав за межі міста, вернувся, пасажири зайняли в ньому свої місця і рух відновився. У Відні пересіли ми знову в пасажирський поїзд і наш шлях пролягав вже через Брно, Острову, Ополе, Вроцлав (Breslaw) і до Жагань (нашої останньої станції) прибули ми вже пізно вночі 2.X.1944 р. Як звичайно, сформували з нас похідну колону, і пішки, з невеликим своїм достатком, добралися ми до Нойгаммеру. Ґрунти там пісчані, фльора на них вбога, місцями (групами) ростуть соснові ліси. Там то, здавна на краю держави, розміщені були касарні з військовими частинами (мабуть, кіннотні), бо вночі нас розмістили в приміщення таке, в якому можна було зрозуміти, що це конюшня. Таке щастя спати на сіні ми мали лишень одну ніч. В наступні дні нас перевели в добре обладнані житлові бльоки касарень.

Канцеляристи зареєстрували нас, кожного зокрема, а потім видали уніформу з символікою Дивізії „Галичина"–на лівому рукаві

щитик, на котрому на синьому фоні золотистий лев з трьома коронами зіпнявся на задні ноги, та на ковнірі (петлиці) з правої сторони такий же лев але сріблястого кольору на чорному фоні. В Нойгаммері ми довго не затрималися (біля 6 днів), але за той час познайомилися з тою частиною Дивізії, яка ще не встигла виїхати на Словаччину.

Щоби не засиджуватися, кожний день проходили вишколювання–вивчення зброї, марширування дорогами, знайомство зі структурою Дивізії. І в жовтні 1944 р. вимарширували ми із Нойгаммера до станції Жагань (Sagan). Там на нас вже чекав ешелон з військовою технікою, до котрого долучені були двохосні товарові вагони, в котрі ми завантажилися, щоби виїхати на місце дислокації Дивізії „Галичина"–Жиліну, у Словаччині.

Довголітній політв'язень більшовицьких таборів
І. Мамчур
вул. Максимовича, 3 /123
79031–Львів

Христос Родився!

Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року

всьому українському вояцтву, їх родинам, усій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

бажає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

Нюарк, Н. Дж.

Христос Родився!

Веселих Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року всьому українському вояцтву, їх родинам, усій українській спільноті та побратимам нашої Станиці

бажає

УПРАВА СТАНИЦІ БРАТСТВА КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

в Гамільтоні, Канада

Радісних Свят Різдва Христового та щасливого Нового Року

Членам Головної, Крайових і Станичних Управ Братства кол. Вояків 1-ої Української Дивізії УНА, всій дивізійній братії та їх родинам, комбатантам усіх українських збройних формацій та всій українській спільноті

бажає

СТАНИЦЯ БРАТСТВА

КОЛ. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

в Торонті, Канада

ГУМОРЕСКА

Двері розчахнулися, й до моєї кімнати увірвався, як кульова блискавка, сусід.

–Сидиш?–закричав так, наче палав наш будинок.

–Сиджу!–відповів я.–А що?

–А те, що держава руйнується, економіка–коту під хвіст, еліта подалася за кордон, а ми сидимо, лежимо, спимо.

–То що хочеш від мене?

–Щоб не сидів, склавши руки, а йшов будити народ!

–Навіщо?

–Щоб рятувати державу!

Збудження сусіда передалося мені.

–То яка має бути моя місія?–тепер вже закричав я.

–Треба створити нову партію,–стулив сусід пальці в кулак,–так би мовити, аванґард народних мас.

–Але для цього потрібна програма й статут!–нагадав я,–такі, щоб народ як один вступив у неї!

–Підемо в народ! Розбудимо його!

З гаслами „Ґеть адміністративно-командну систему!", „Слава демократії та вільному ринку!", ми вирушили до майдану „Херувим". По дорозі до нас приєднався чоловік із прапором Канади на довгому держаку.

–Третій потрібен?–запитав він.

–Згодиться!–зарахували ми його до „активу".

Побачивши прапор Канади, дехто з перехожих теж пішов за нами, сподіваючись на гуманітарну допомогу.

Проминувши вулиці Козацьку, Бурлацьку, Ґайдамацьку та Ґетьманську, ми підійшли до майдану й... отеретіли. Там стояв гурт чоловіків, а дві молодиці тримали такі ж гасла, як наші. „Прапороносець" одразу перейшов до того гурту, а ті, що сподівалися на канадську допомогу, брутально обізвавши нас, розійшлися.

–Ходімо додому!–похмуро вимовив сусід.–Нас випередили!..

Вячеслав ВАСИЛЕВСЬКИЙ

(„Перець")

Ро-Ко

«Українські націоналісти?»

Що побратим-сеньйор робить, як не має що робити?

Хто як хто, а я дивлюся на телевізор. І часом «надивлюся» щось такого, що в моїй голові думки неспокійно закрутяться, мов вихор у чистому полі.

Ось одного разу на канадській документаційній програмі я не так побачив, як почув таке, що мене зашокувало, якби під вікном вдарив грім: українські націоналісти чинять велику кривду росіянам в Україні, навіть на Криму й у Донбасі. Навіть в релігії. Бо на одному військовому посвяченні Патріярх поцілував український прапор і тим «надав кускові матерії священної сили». А стійки на похороні Митрополита навіть на вигляд були «зловіщі».

«Щось таке!?–я вигукнув.–І мою голову почало сушити питання: Взагалі, хто є націоналіст? А український зокрема?

Колись, «за старих добрих часів», існували собі «українські буржуазні націоналісти», які не були ані буржуями, ані нікому, крім більшовицьких пропагандистів, не заваджали. Але сьогодні?

Після програми запрошений український професор давав свої коментарі й відповіді телеглядачам. Впало запитання: що таке український націоналізм?

Професор добру хвилину думав, покручуючися на кріслі, а я побоювався за його відповідь, бо націоналізм не дуже то популярне слово серед демократів. Врешті він перфектно, по-професорськи пояснив: «Націоналізм–це емоція».

Справа ясна,–я втішився,–не треба навіть заглядати до словників по дефініції: кожний, хто має емоції, є націоналістом. Тоді і моя дружина, яка вважає себе найбільшою на світі демократкою, є більша націоналістка від мене, бо має жіночі емоції.

Таким чином всі націоналісти: і американський президент демократ Клінтон, і республіканець Буш, і канадський прем'єр-міністер ліберал Кретьєн, і англійський лейборист Блер, і російський комуністичний лідер Дзюганов, і колишній найбільший «приятель» України Єльцин, і найбільший ворог України Жириновський, а Путіна націоналізм блищить з лез штилетів, якими він, замість медалів, нагороджує своїх націоналістів. Російський націоналіст Лукашенко став диктатором-губернатором Білорусі, де забороняє не то говорити, а навіть думати по-білоруському. І владики Російської православної

церкви в Українській правосланій церкві.

Далі я задумався: які ж українські націоналісти?

Мій приятель, той, що на всі «заковики» має відповідь, впевнив мене, що українські націоналісти унікальні на світі, бо вони українські. Багато їх галузок, як відсотків у математиці, тому вони діляться легко. На еміграції поділилися на чотири дроби, а перенісшися в Україну, їх вилупилося, як курчат з-під квочки. Є навіть інтеґральні націоналісти, тобто неподільні. Є теж новоспечені націоналісти–це «нац-деми».

–Нац-деми?

–Це національні демократи, в котрих багато більше особистої демократії–своєї–як національного націоналізму. Вони проти всіх інших і одні проти одних.

–А як комуністи, соціялісти, червоні барони, партократи, олігархи, депутати України? Мають вони емоції? Націоналістичні?

–Очевидно. Ці націоналісти особливої породи. Найскладніша, мультиплікована націоналістка є Вітренко: вона націоналістка російської мови й ворог українського націоналізму, вона націоналістка ненависти до різного роду й породи українських провідників, починаючи від комуніста–хоч сама комуністка–Симоненка, а кінчаючи на некомуністі Кучмі, вона націоналістка своєї харизми; Симоненко–націоналіст-брежнєвець; Ткаченко–націоналіст колгоспного устрою і державних долярових позик в Америці, які в Україні легко «приватизувати»; соціяліст Мороз–скритий буржуазний націоналіст, котрий мріє про неньку Вітчизну без буржуїв; Кучма–націоналіст своєї націоналістки–дружини Людмили, яка, самозрозуміло, носить президентські штани. (Кучма сам признався, що він й тепер, як президент, співаючи, любить вторувати в дуеті з музикальною президенткою Людмилою).

–А російські націоналісти?

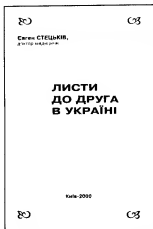
–Вони були більшовицькими націоналістами, які, мов на помах магічної палички, стали націоналістами-партократами. Коли розвалився Радянський Союз, вони самі перелицювалися на націоналістичних буржуїв. Всі вони–імперіяльні націоналісти.

–Канадських, американських чи інших західних націоналістів нема, бо вони непоказні. Бо весь народ думає по-націоналістичному. То пощо їм націоналістів?

Існують націоналісти китайські, японські, корейські, арабські, пакістанські, індуські, палестинські, єврейські...

Бо нема ненаціоналістів на світі!

ДОБРОЗИЧЛИВІ ПОРАДИ

„Листи до друга в Україні" д-ра Євгена Стецькова відомі чи не всій українській діяспорі й численним читачам преси в Україні. Вони друкувалися у діяспірній та українській пресі–досить часто й наполегливо. Д-р Стецьків з дружиною (коли вона жила) відбував дуже часті поїздки в Україну, де своїм бистрим зором оглядав все довкруги, часто зазираючи і в душі співвітчизників. Його третій лист написаний після дев'ятої подорожі (листів у книжці–10) починає: „Моя дев'ята подорож була дуже цікава і різноманітна, повна приємних і неприємних вражень".

У своїх листах закликає до праці, організації та боротьби. „Бо плач не дав ще свободи нікому, а хто борець–той здобуває світ",– цитує Лесю Українку.

В Україні є 250 тисяч лікарів. Якщо б вони зорганізувалися, це була б велика сила,–зауважує автор.

У книжці „Листи" „підвалом" надруковані вірші відомого гумориста і сатирика Павла Глазового, з яким д-р Стецьків приятелює віддавна. Гострі вислови Глазового доповнюють писання Стецькова, наприклад, про багатство: „Звідки ж тому багатству взятися у хаті, де хазяїн сухоребрий, а слуги пузаті?"

Передруковуємо „Лист десятий", який віддзеркалює суть і тон усіх листів до „нового приятеля", тобто до всіх українців.

Роман Колісник

ЛИСТ ДЕСЯТИЙ

Дорогий Друже!

Недавно британське телебачення передавало конференцію, яка відбулася у Празі.

На ній виступали Горбачов і президент Чеської республіки Гавел. У своєму зверненні до чеського народу останній заявив, що прогресу в державі не буде доти, доки народ не змінить свого менталітету і не позбудеться тих поглядів, які накинув йому комуністичний режим.

Його слова відносяться також і до нашого народу.

Чехи були під комуністичною владою тільки 45 років, а наш народ страждав під московський караулом понад 300 літ. Тому сподіватися радикальних змін в Україні не можна.

Навіть найліпший президент, розумний, чесний, справедливий, ще й до того щирий патріот України–нічого не вдіє без підтримки народу. А підтримати президента можуть тільки об'єднані патріотичні сили.

Вихід з цього положення існує. Це власні сили і слово. Словом можна збудити народ з летаргічного сну і запалити його до державнотворчої дії.

Ворог про це знає і тому ставить нам всілякі перешкоди, щоб цього не допустити. Контролює пресу, радіо, телебачення, сприяє творенню множества партій, вбиває наших провідних осіб, навіть церкву запряг до своєї юдиної роботи, назвавши її „Українською(?) православною церквою московського патріархату", загарбав наші національні святині, зневажає нашу державну мову і глузує над нашим терплячим народом.

Дай Боже, щоб народ схаменувся і став до державнотворчої праці. Лиш об'єднавшись, можна створити таку силу, з якою будуть рахуватися влада і світ.

Німецьке прислів'я каже: Herr Gott liebt den Starken, що значить „Пан Біг любить сильних".

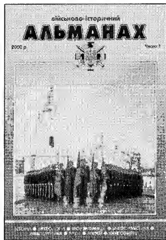
ІЗ ВИДАНЬ В УКРАЇНІ

ОДНОСТРІЙ, Ч. 4, 2000

Український уніформологічний журнал російською мовою. Ст. 48. Друкований у Кавнасі, Литва. Між 11 статтями є наступні: Сергій Музичук: „Помічники Люфтваффе", Любомир Луцюк: „Пилип Коновал–лицар Хреста Вікторії", Максим Царенко: „Нагороджені Залізним хрестом в Дивізії *Галичина*", Виставка з нагоди 50-ліття Братства у Львівському історичному музеї п. н. „Рамена української самостійности", Дмитро Веденеєв: „Уніформа УПА: невідомий проєкт", Олег Панькевич: „Ґенерал-четар Мирон Тарнавський", Владислав Мирончук: „Українська Народна Самооборона, 1990-2000" і ін.

ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНИЙ АЛЬМАНАХ

Засновник–Центральний музей Збройних Сил України, Київ, ч. 1, с. 161. (Історія, археологія, фортифікації, уніформістика, емблематика, архів, музей, книгозбірня).

В „Альманаху" є такі розділи: історія, археологія, фортифікації, уніформістика, емблематика, архів, музей, книгозбірня.

На увагу заслуговує стаття Віктора Карпова: „Однострої Української армії (1917-1920), з кольоровими світлинами однострою штабу і конвою Ясновельможного пана Гетьмана, однострою хорунжого 1-ї кінно-козачої дивізії („Сірої") та кольорових таблиць знаків родів зброї і ранґів.

В історичному розділі щодо недавного минулого зауважується тенденція „брати початок" з радянських збройних сил і „продовжувати" у Збройних силах сьогоднішньої України. На це вказують дві статті. Одна генерала армії Івана Ґерасимова „Гортаючи сторінки недавнього минулого", в якій на 15 сторінках він описує свої успіхи як командувач Червонопрапорного Київського військового округу від 1975 року, з світлинами, кольоровими й чорно-білими, своєї осо-

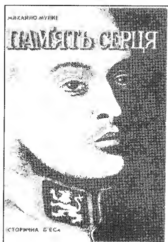
би і серед генералів та в товаристві В. Щербицького. І. Ґерасимов, голова ради ветеранів України, яка не має нічого спільного з Всеукраїнським об'єднанням ветеранів, головою котрої є академік Ігор Юхновський. Ґенерал „Ґерасімов" ще донедавна виступав проти української державности, очевидно, тільки російською мовою.

Інша стаття–це „Ціна перемоги" Ігоря Чичканя.

„Величезний внесок України в Перемогу в Другій світовій війні. Здобуто її неймовірно дорогою ціною. Загиблих мільйони!"–починає свою статтю автор. Тільки не пише чию перемогу (без великої літери) і як? Бо велике число серед тих мільйонів згинуло в боротьбі проти „переможців", а інших переможці пляново знищили.

Тобто, тут можна повторити вислів американського професора Джона Армстронґа: історія–це фікція.

Михайло Мулик. ***Пам'ять серця.***

Історична п'єса у п'яти діях–сім картин з монологом і прологом, з часів Дивізії „Галичина".

Частина перша. В монолозі виступає *Людина*, яка пояснює ситуацію перед проголошенням творення Дивізії „Галичина". Далі виступають Кубійович та інші члени Військової Управи. Входить губернатор Вехтер з полк. А. Бізанцом.

Частина друга складається з п'яти дій. У першій дії зображено зголошування добровольців у приміщенні Військової Управи. У другій дії–прощання добровольців перед виїздом на вишкіл. Третя дія–це вишкіл, далі під Бродами перед боями. Четверта дія: фронт. П'ята дія: переслуховування дивізійників, упівців і цивілістів совєтськими органами. У епілозі виступає *Людина*, а Жінка з Дитиною йде до могилки, де загинув Іринки дідусь за Україну. „Вони прийшли на зустріч з дорогою їм людиною, їх привела сюди їхня „ПАМ'ЯТЬ СЕРЦЯ".

Автор Михайло Мулик народжений у 1920 році, член ОУН, служив у штабі Дивізії радистом, брав участь у боях під Бродами, відбув каторжне заслання понад 10 років. Його професія–бухгалтер-економіст, проживає в Івано-Франківську, член управи станиці Галицького Братства.

П'єсу ставлено з успіхом у селі Крихівців і в Івано-Франківську.

КОМІТЕТ ВІДЗНАЧЕННЯ 2000-ЛІТТЯ ХРИСТИЯНСТВА

544 Indian Rd. Toronto, Ontario M6P-2C2
Tel. (416)536-8776 (416)742-8783

ЗВЕРНЕННЯ ДО ХРИСТИЯН-УКРАЇНЦІВ!

З благословенням наших православних і католицьких єпископів, з любов'ю і надією об'єднання наших Церков, ми, за заповітами Митрополита Василя Липківського, Митрополита Андрея Шептицького, Патріярха Йосипа Сліпого створити єдиний патріярхат Української Христової Церкви, зобов'язалися посадити 2000 дерев. В Канаді, в провінції Онтаріо, в більшості парохій вже посаджено дерева з нагоди двотисячоліття християнства. Вибираємося на Захід Канади, США, Бразилію, Арґентину, Австралію, Европу і Східну діяспору, щоб дійти до золотоверхого Києва і посадити там 55 дубів, де апостол Андрій Первозванний у 55-му році на Київських горах воздвиг Хрест.

Озброївшись любов'ю, бо без любови (як без початку не може бути кінця) не може бути успіху, з вашою допомогою посадимо 2000 дерев, щоб утривалити зв'язок між мертвими, живими і ненародженими. Любов була підставою нашої величі в минулому і певною силою майбутнього–це є міст між поколіннями–крокуймо всі разом! Будьмо достойними послідовниками мучеників за Віру Христову! Перші християни, котрих каменували, кидали на пожертя голодним звірям, котрим прилюдно відтинали голови, їх розпинали, але вони, озброївшись непохитною вірою у свою перемогу, без озброєних армій, без військових кораблів і вишколених матросів, зі своїми десятками віруючих у правду, у любов до ближнього, у любов до воєдиного Бога Ісуса Христа скидали з тронів самодержавців, королів, імператорів. Хто нам, послідовникам не лише Ісуса Христа, але і Духа Прадідів Великих, на грані двох світів, може бути на перешкоді прагненню об'єднання наших Церков? Хто може бути заборолом спорудити Храм–прибіжище для Церков і народів–побудувати перший у світі Храм, в котрім одночасно могли б відправляти Служби Божі православні, католики і протестанти? Чи ми не достойні бути на світовій арені?

Будьмо першими!

Ми, озброєні багатотисячною культурою. При кінці першого тисячоліття духово вступили в родину християнського світу. При кінці другого тесячоліття фізично, як велика Соборна Незалежна Держава, вриваємося у коло самостійних держав. Чи це припадок? 1000–зішестіє Божої благодаті. 2000–блиск Божої благодаті!

Відзначаючи прихід третього тисячоліття наш Комітет, на бажання громадян, під посадженим деревом закопує капсульки з побажанням майбутнім поколінням. Хто бажав би написати побажання, або передати лист, фотографію прийдешнім,–просимо виповнити подану внизу форму і з побажанням вислати на вищезгадану адресу, а ми її відповідно закопаємо.

На фотографії: Посв'ячення дерева в Оттаві, Канада 1-го жовтня 2000 р. з Преосвященним Владикою Корнелієм Пасічним, пр. отцем К. Микитюком та Степаном Горлачем з Торонта.

Шановні патріоти-християни. Дотепер всі витрати пов'язані зі садженням дерев покривалися безіменним жертводавцем і нашою старечою пенсією. Та вибиратися в довколосвіту–нам потрібна Ваша допомога. Отже, звертаємося до Вас.

Степан Горлач–голова **Ігор Клюфас**–координатор

Ім'я та прізвище:————————

Адреса:————————

Посланіє:————————

————————

————————

Пожертва: $ ————

Підпис————————

В АФГАНСЬКОМУ ПОЛОНІ ЗАЛИШАЄТЬСЯ 72 УКРАЇНЦІ

Нині 72 громадянина України вважаються такими, що пропали безвісті і перебувають у полоні в Афганістані, заявив заступник голови Держокітету України у справах ветеранів Валерій Аблазов. За його словами, комітет нині „курирує" справи 8 військовополонених, зокрема тих, що перебувають в Афганістані. Про їхнє повернення ведуться переговори між Україною, Афганістаном та Пакистаном, оскільки один із полонених еміґрував у Пакистан і перебуває в районі Пешевар серед біженців з Афганістану. В. Албазов також заявив, що в усіх країнах СНД кількість громадян, що пропали безвісті і перебувають у полоні в Афганістані, становить 290 чоловік, причому „цифра стосовно українських військовополонених весь час змінюється".

НА „КУРСЬКУ" МОРЯКІВ З КРИМУ БУЛО БІЛЬШЕ, НІЖ ІЗ КУРСЬКА...

У зв'язку з трагічною катастрофою підводного човна „Курськ" у Баренцевому морі Голова Ради міністрів Криму Сергій Куніцин звернувся до жителів республіки з проханням надати посильну допомогу сім'ям членів екіпажу, що мешкають у Криму.

„Тільки після офіційного повідомлення про припинення рятувальних робіт, із випусків новин ми дізналися, що на борту човна в момент катастрофи були наші земляки",–сказав Куніцин. За різними даними, на човні перебувало 15 або 17 кримчан. Ці дані уточнюються у штабі Чорноморської фльоти. Як стало відомо з неофіційних джерел, кримчани становили найчисленнішу групу земляків, що служили на „Курську". З міста, чиє ім'я носив човен, на її борту в день аварії було 7 моряків.

До речі: Уряд України оголосив, що буде виплачена допомога 27 сім'ям загиблих моряків–виходців з України по 5 тис. гривень ($919). А Президент Леонід Кучма встановив спеціяльний фонд для збору грошей на допомогу родинам загиблих. Відомий футбольний клюб „Шахтар" з Донецька перерахував сім'ям загиблих 100 тис. гривень.

Микита КАСЬЯНЕНКО,
Сімферопіль

ПРЕСОВИЙ ФОНД

В днях від 22 вересня до 12 грудня 2000 р. одержали такі пожертви на пресовий фонд журналу:

Станиця Братства 1-ої УД УНА в Ст. Кетеринс із збірки в світлу пам'ять Омеляна Гаврилишина, довголітнього голови Станиці, народженого 3.XI. 1923 р., помер 25.IX. 2000 р. **200.00**

Надя Матвійчук–Міссіссаґа, в світлу пам'ять її батька Юліяна Матвійчука, помер 20 вересня 2000 року. **100.00**

Іванна Мазурок–Філядельфія, у 20-у річницю відходу у засвіти мужа і батька Степана Мазурка, помер 7 грудня 1980 року. **100.00**

Любомира Мичковська–Клівленд, в світлу пам'ять мужа Мирослава Мичковського, кол. хорунжого 1-ої УД УНА, народженого 1 вересня 1909 р., помер 20 березня 1997 року. **50.00**

Василь Самсон–Монтреаль, в першу річницю смерти побратима по зброї світлої пам'яти Петра Смілки, народженого 10 травня 1922 р., помер 11 листопада 1999 р. **25.00**

* * *

Станиця 1-ої УД УНА Монтреаль	**50.00**
Богданна і Василь Бибики–Торонто, з нагоди Золотого Ювілею подружжя, 1 липня 2000 року	**50.00**
Онуфрій Мурашка–Торонто	**30.00**
Д-р Євген Стецьків–Фльорида	**20.00**
Михайло Бохно–Торонто	**15.00**
Богдан Кандюк–Ґлен Спей	**5.00**

по дол. 50.00: Ярослав Колодій–Філядельфія, Михайло Мізь–Чікаґо і Степан Равлюк–Сан Хозе **разом 150.00**

по дол. 25.00: о. митр. д-р Ярослав Гайманович–Монтреаль, д-р Микола Ласійчук–Балтимор і Іван Бойчак–Вінніпеґ

разом 75.00

по дол. 10.00: Микола Щербатий–Торонто і Андрій Гавірко–Англія

разом 20.00

Вельмиповажаних „молодят" Богданну і Василя Бибиків вітаємо з Ювілеєм та бажаємо кріпкого здоров'я.

Щире співчуття пересилаємо родинам та приятелям свв. пам'яти Омеляна Гаврилишина, Степана Мазурка, Юліяна Матвійчука, Мирослава Мичковського та Петра Смілки.

Всім жертводавцям дякуємо за пам'ять та піддержку журналу.

Адміністрація В. К.

Об'єднання кол. Вояків УПА США і Канади

В ТОРОНТО ВІДБУВСЯ 18-ий З'ЇЗД

В днях 11-12 листопада 2000 р. у залі церкви Св. Димитрія в Торонто, Онтаріо, Канада, відбувся 18-ий З'їзд цієї ветеранської організації, яка об'єднує колишніх вояків УПА, що у 1947-1948 рр. прийшли пропаґандивним рейдом у Західну Німеччину.

На З'їзді були делеґати Станиць Торонто, Ню-Йорк–Пассейк, Рочестер та Вінніпеґ. Станиці в Чікаґо та Детройт прислали письмові звіти та вітання. Вітання з'їздові передали теж присутні на з'їзді представники, а письмові привіти наспіли від різних комбатантських організацій. З'їзд особисто привітала пані Марія Шкамбара, голова КУК (Відділ Торонто) та член Президії СКУ.

Засідання З'їзду проводила Президія у складі: Петро Й. Потічний, голова; Юліян Котляр, містоголова; Анна Карванська-Байляк та Михайло Бохно, секретарі.

Після відкриття З'їзду вшановано двохвилинною мовчанкою пам'ять померлих друзів. Тому, що в тому дні святкують день Пам'яті, вставанням та мовчанкою відзначено також усіх поляглих воїнів.

Крім організаційних звітів членів Головної Управи та Станиць, на З'їзді також подано звіти Голови Видавничого комітету „Літопису УПА" д-ра М. Ріпецького та Відповідального редактора проф. д-ра Петра Й. Потічного. Подруги Анна Карванська–Байляк та Ч. Мартиняк дали коротку інформацію про перепоховання на цвинтарі в Пикуличах біля Перемишля тлінних останків полеглих воїнів УПА, що загинули в бою за Бірчу у січні 1946 р.

Після дискусії над звітами, обговорено й винесено рішення в питаннях, які заторкують суть дальшого існування й діяльности Об'єднання.

Бенкет З'їзду, яким проводив Михайло Бохно, відбувся увечері 11-го листопада з мистецькою програмою, на якій виступила бандуристка Плотник, та з доповіддю проф. д-ра Петра Й. Потічного, який з'ясував складне питання визнання УПА та збройного підпілля воюючою стороною в сучасній Україні. Новообраний голова Іван Лико також виступив з коротким словом, привітавши учасників З'їзду та гостей.

Нова Головна Управа ОКВ УПА США і Канади обрана на наступні три роки в такому складі: Голова–Іван Лико, Рочестер, Ню Йорк; Місто-голова на США та референт зв'язків зі Суспільною

Службою Комбатанта–Юліян Котляр, Ірвінґтон, Ню Джерзей; Місто-голова на Канаду–Микола Май, Вінніпеґ, Манітоба. Секретарі: Катерина Лялюк та Ольга Червінська, Рочестер, Ню Йорк. Фінансовим референтом та Референтом суспільної опіки переобрано Володимира Сорочака із Чікаґо, Ілліной. Вільними членами управи обрано Петра Й. Потічного, Дундас, Онтаріо, уступаючого голову, та Володимира Дашка із Станиці Торонто.

Членами Контрольної комісії обрано Михайла Міґуса, Торонто, Степана Адамчука та Івана Лялюка, Рочестер, Ню Йорк, і Оксану Ріпецьку та Миколу Чуйка з Чікаґо, Ілліной.

До Статутової комісії увійшли Осип Левицький, Ню Йорк, Осип Бігун, Детройт, та Степан Кіхтан, Гюстон, Тексас.

Під час з'їзду працювала Резолюційна комісія у складі Іван Лико, Петро Й. Потічний та Степан Адамчук, яка запропонувала з'їздові резолюції у справі визнання УПА воюючою стороною, піддержці дальшого видання „Літопису УПА" та поширенні допомогової акції для потребуючих вояків УПА та збройного підпілля в Україні та діяспорі. Важливою точкою резолюцій треба вважати підкреслення потреби тісної співпраці з усіма громадськими організаціями діяспори та, в першу чергу, з комбатантськими організаціями.

Для успішного проведення З'їзду багато труду вклав Організаційний комітет під керівництвом Осипа Жигара та Осипа Головатого, як теж Володимира Пастуха, Михайла Мігуса, Василя Дерсха, Андрія Потічного, Еміля Куника та Михайла Бохна.

Резолюції 18-го З'їзду ОКВ УПА США і Канади

1. 18-ий З'їзд Об'єднання колишніх Вояків Української Повстанської Армії звертається з проханням і закликом до Президента України Леоніда Д. Кучми провести заходи для визнання воюючою стороною військову формацію Українська Повстанська Армія, яка під час німецької окупації України і після, аж до 1956 року, вела жорстоку боротьбу за національні, політичні і соціяльні права українського народу, за державну незалежність України, за щастя і добробут усіх її громадян.

З'їзд просить Президента та Уряд направити історичну несправедливість у відношенні до тисячів синів та дочок українського народу, які своєю жертвенністю, завзяттям і справжнім патріотизмом у чималій мірі причинилися до державного відродження України, і признати тим воякам і офіцерам УПА та збройного підпілля права, якими в Україні користуються учасники інших ветеранських формацій.

2. 18-ий З'їзд закликає всіх членів нашої Організації та всіх патріотичних громадян і надалі всіляко сприяти та допомагати в дальшому розвиткові видання „Літопис УПА" яке в об'єктивний спосіб публікує документи української визвольної боротьби часу Другої світової війни та після неї.

3. 18-ий З'їзд вважає потрібним поширити допомогову акцію потребуючим колишнім воякам УПА та членам збройного підпілля в Україні та діяспорі й закликає Головну Управу та всіх членів Об'єднання колишніх Вояків Української Повстанської Армії США і Канади поробити відповідні заходи для розширення та поліпшення такої допомогової акції.

4. 18-ий З'їзд закликає усі станиці та членів Об'єднання колишніх Вояків УПА тісно співпрацювати з громадськими організаціями діяспори, в першу чергу з усіма ветеранськими організаціями. З'їзд спеціяльно наголошує потребу конструктивної співпраці з братньою комбатантською організацією Товариства колишніх Вояків УПА ім. ген. Тараса Чупринки.

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ

Пленарне Засідання відбулось 15 вересня 2000 року в Торонті, у приміщенні УНО-Захід на вул. Блюр, під головуванням голови д-ра Мирослава Малецького.

У ньому взяли участь: голова Крайової Управи Братства у США–Петро Буняк, Осип Ґолинський–бувший голова, фінансовий референт–Володимир Миськів; голова Станиці Едмонтону–Михайло Блавацький, голова Станиці Монтреаль–Богдан Маців, Володимир Молодецький, Степан Климців, Роман Колісник, Мирослав Ґоловатий, голова Крайової Управи Братства Канади–Лев Бабій, голова Станиці Торонто–Петро Дем'янюк, фінансовий референт КУ–Ілярій Кушніренко, організаційний референт–Ярослав Куницький, голова Контрольної Комісії–Роман Чолкан, Іван Падик, Василь Чупринда, Василь Бибик, Роман Тицький.

Обговорювано справу ювілейного Альманаху. Д-р Роман Дражньовський зібрав деякий матеріял. Тепер треба буде приступити до остаточного редаґування і набору.

Другою справою було видання „Історії Дивізії" М. Мельника в Англії. Рішено запропонувати змінити заголовок останнього розділу „Impotence of Power" іншим, бо він до змісту не відповідає. До прочитання останнього розділу уповноважено побратимів Р. Колісника, М. Ґоловатого і Р. Ґавриляка.

Довше дискутовано справу „Вістей Комбатанта", яку у неприсутності адміністратора М. Біґуса реферував М. Ґоловатий. Видавання журналу є дефіцитне. Число передплатників зменшилось, при чому є 129 довжників. Лев Бабій висловив думку, що журнал треба конче далі видавати, бо він є візитною карткою Братства. Як його не буде–справа Братства занидіє, а з тим піде в забуття його 50-літня праця і труди. Краще зменшити об'єм, чи перейти на квартальник, але обов'язково продовжувати видання. Треба попрацювати над справою довжників, звдернутись до Станиць за приєднання передплатників. Думку і становище Л. Бабія піддержав вповні голова Крайової Управи США Петро Буняк.

Богдан Маців поінформував про можливість зроблення фільму про Дивізію, а саме: журналістка з України пані Алла Андроновна представила такий проєкт. Вона має можливість з рамені телевізійної фірми зібрати матеріяли про Дивізію, провести інтерв'ю з живими дивізійниками України, Росії, можливо в Европі, але треба б

включити до того і дивізійників Канади та Америки, для чого її треба би тут приїхати. На терені Канади і Америки потрібно було б забезпечити її і ще двом робітникам перебування–мешкання і харчування. Журналістка знайома з дочкою Б. Маціва, що також є в Україні (8 літ). Кошт такого проєкту може сягнути коло 10.000 ам. дол. Усі присутні згідні, що такий проєкт корисний, а над здійсненням треба застановитись.

Осип Голинський, будучи недавно в Україні, відвідав дивізійний цвинтар у Червоному. Цвинтар є у занедбаному стані. Металевий пам'ятник–знак Юнацтва вандали зірвали і вкрали метал, шиби у каплиці побиті.Там потрібно постійної опіки. Його стан робить усім нам, як Братству, не дуже добру опінію.

Голова ГУ проінформував, що у Львові 21-22 вересня відбудеться Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 50-ій річниці Братства кол, вояків 1-ої УД УНА. Буде 27 доповідей. Голова запропонував друкувати кілька з них. Пропозицію прийнято. (Див. допис ст. 65)

Рішено теж, щоб наступний Головний Делеґатський З'їзд відбувся 12 вересня 2001 року в Торонті.

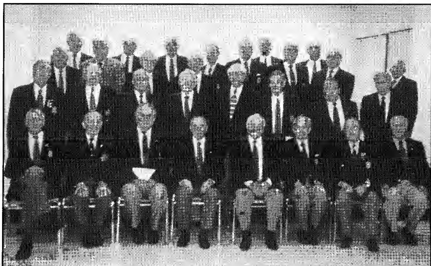
XXVI-ий КРАЙОВИЙ З'ЇЗД БРАТСТВА КАНАДИ

З'їзд відбувся 16 вересня 2000 року в Торонто. З'їзд був ювілейним, бо це вже минуло 50 років від заснування Братства в Канаді. З'їздом провадила Президія в складі: голова–Роман Колісник, Володимир Молодецький і Степан Климцівсекретарі.

У Почесній Президії засіли: голова Крайової Управи США–Петро Буняк, д-р Роман Дражньовський–головний промовець на святі, Осип Голинський.

Присутніх було 32 особи, в тому 23 делеґати.

Кожний делеґат одержав при вступі книгу надрукованих звітів,

Зліва сидять: Богдан Маців (голова Станиці Монтреаль), Зенон Кобилянський (голова Станиці Гамільтон), Осип Голинський (заступник Крайової Управи США), д-р Роман Дражньовський (головний доповідач на бенкеті), Лев Бабій (голова Крайової управи Канади), Володимир Блавацький (голова Станиці Едмонтон), Ярослав Куницький (член Крайової управи Канади), Володимир Сімків (фінансовий референт Крайової управи США). Стоять–1-ий ряд: Іларій Кушніренко, Роман Гнатишак, Володимир Любка, Іван Падик, Роман Колісник, Іван Крупка, Василь Рекуляк, Павло Гижка; 2-ий і 3-ій ряди: Михайло Мельник, Любомир Левицький, Володимир Чемеринський, Іван Бурда, Маркіян Комар, Степан Климців, Михайло Василик, Михайло Королюк, Михайло Рудзік, Корнило Когутяк, Володимир Молодецький, Мирон Головатий, Роман Тицький, Петро Кудла. Відсутні: Петро Дем'янюк (голова Станиці Тотонто), Петро Буняк (голова КУ США).

яку приготовив секретар Корнило Когутяк. Після відкриття і вшанування померлих членів Братства, Лев Бабій відчитав свій звіт, в якому відмічено працю цілого Братства в Канаді. Як вказує звіт, стан Братства стає з кожним роком скромнішим. Число членів зменшується природним способом. Тим самим зменшується число працівників тоді, як потреби Братства збільшуються. Все таки членів нашого Братства видно у багатьох наших організаціях громадського, наукового і церковного характеру і то на чільних постах. Працю Братства віддзеркалює наша фінансова господарка. Ілярій Кушніренко звітував, що самої допомоги за 10 останніх років Братство уділило на різні цілі 340.513 дол. Коли взяти до уваги, що наша організація не може мати нарибку, то треба признати, що така горстка членства виконала значну працю. Контрольна Комісія ствердила старанність і точність у провадженні фінансової ділянки.

Усе було ясне і зрозуміле і над звітами дискусії не було.

Після обідової перерви (12:00–1:00) продовжувано Збори і обрано нову Управу.

Нав'язуючи до проєкту, запропонованого Б. Мацівим, про виготовлення фільму про Дивізію в Україні Аллою Андроновною (див. Пленарне засідання), на спільну пропозицію Крайових управ Канади і США (В. Міськів і Л. Бабій) схвалено резолюцію фінансування до 10 тис. ам. дол. На координатора проєкту назначено Б. Маціва.

Увечері в тому самому приміщенні, але в другій залі, відбулась Ювілейна вечеря-бенкет.

Іван ПАДИК

Склад Крайової Управи Канади:

Лев Бабій–голова, д-р Василь Верига–1-ий заступник голови, Володимир Молодецький–2-ий заступник голови і протоколярний секретар, дальші заступники голови (голови Станиць): Петро Дем'янюк (Торонто), Зенон Кобилянський (Ґамільтон), Богдан Маців (Монтреаль), Василь Михаськів (Ст. Кетеринс). Корнило Когутяк–кореспонденційний секретар, Ілярій Кушніренко–фінансовий референт, Василь Бибик–представник до Суспільної Служби Канади, д-р Роман Бучок–представник до Централі КУК у Вінніпеґу, Ярослав Куницький–організаційний референт, Мирослав Бігус, Роман Колісник, Іван Падик–члени.

о. Петро Стецюк–капелян.

Контрольна комісія: Степан Ґула–голова, Евген Бочан, Михайло Мельник–члени.

Товариський суд: Михайло Кучер–голова, Евген Прокоп, Михайло Дацків–члени.

Марґарета ШПІР

КРИМСЬКІ ВРАЖЕННЯ

Станиця Братства в Торонті чотири роки допомагає у культурно-освітній роботі Військово-Морським Силам України у Севастополі, висилаючи кошти на культурні потреби вояцтва та шкільництва. Досі вислано коло 6 тисяч долярів, а крім того, деякі матеріяли, як настінні календарі тощо. Ця допомога координується т. зв. „Проєктом Крим", який заснувала Марґарета Шпір при Канадському Товаристві Приятелів України.

Редакція

Сьогодні, в десятий рік свого існування, Українська держава і надалі пригнічена тягарем багатьох важливих нерозв'язаних проблем. І хоч зовнішньо Україна утвердила всі атрибути державности–має кордон, власні гроші, пошту, військо і т. д., та насправді, на жаль, треба ще докласти багато цілеспрямованої праці, щоб наповнити ці символи державности реальним змістом.

Зліва: капітан 1-ї ранґи О. Дерновий, М. Шпір, капітан 1-ї ранґи К. Іванко (штаб ВМС).

В сучасній ситуації першочерговою є робота, спрямована на підняття національної свідомости та розвиток почуття патріотизму і гордости, а навіть, звичайної людської гідности широких верств населення України. Адже тільки свідомі та ідейні громадяни будують державу, відстоюють національні інтереси, дбають про загальне добро. Якщо хочемо допомогти Україні–допомагаймо змінити ментальність, підвищити свідомість. Особливо гостра потреба інує в Криму.

Ось вже третій рік Братство Колишніх Вояків 1-ої УД УНА із свого „Залізного фонду" Станиці Торонто подає допомогу Управлінню Виховної Роботи Військово-Морських Сил України. Допомога ця використовується, щоб підсилити працю, спрямовану на українізацію наших Збройних Сил, на виховання молоді в патріотичному дусі, щоб підтримати зусилля національного будівництва на Кримському півострові.

Цього року я мала честь особисто доручити допомогу від Братства Дивізійників ТВО заступника командувача ВМС України з ви-

ховної роботи капітанові 1-ої ранґи Орестові Марущаку. Зустрілася також з офіцерами штабу Військово-Морських Сил України капітаном 1-ої ранґи Костянтином Іванком, капітаном 1-ої ранґи Олександром Дерновим, капітаном 2-ої ранґи Валерієм Чабаном, капітаном 1-ої ранґи Миколою Савченком (автором книги „Анатомія неоголошеної війни" про історію створення українських Військово-Морських Сил), а також–з начальником Центру Культури, Просвіти і Дозвілля ВМС України підполковником Юрієм Костевичем.

Дорогі панове-побратими!! Як завжди, Ви вчасно відгукнулися на першочергові потреби, підтримали у критичний час. На власні очі я побачила реальну ситуацію в Севастополі–місті-осідку Військово-Морських Сил України, місті, що має стратегічне значення не лише для Криму, але й для майбутнього всієї України.

Зліва: Маруся Процак–засновниця Пласту, Богдана Процак–голова Союзу Українок, Марґарета Шпір, Ліда Мадоян–мати Марґарети; другий ряд: Дмитро Лещенко і Олександер Костюк–студенти Військово-морської академії, капітан 1-ї ранґи Вадим Приходько–доцент історії України в Академії, капітан 1-ї ранґи Сергій Соколюк–офіцер виховної роботи на кораблі „Гетьман Сагайдачний".

Тим цінніша своєчасна допомога, яку я мала честь передати у Вашому імені, шановні панове-дивізійники. Ось кілька слів з подяки: „... *Ваша благодійна акція впевнила нас у думці, що ні буревії років, ні час не в змозі вплинути на бажання українців, де б вони не проживали зараз, мати свою незалежну державу...*"

Справді, офіцери відділу виховної роботи ВМС були щиро розлучені та зворушені не тільки Вашою щедрістю, але й доброю волею і правдивим, не показним патріотизмом. Щире спасибі Вам за це!!

Відійшли у вічність...

БОРИС ВІТОШИНСЬКИЙ
15.V.1927 – 21.VII.2000

Народжений в селі Воробіївка, Підволочиський район, Тернопільська область. Початкову школу закінчив у рідному селі, згодом вступив до гімназії в Тернополі.

Як почався набір до Дивізії, він ще молодим юнаком, залишаючи гімназію на другому році, голоситься до Дивізії. Перший вишкіл й підстаршинську школу переходить на терені Німеччини. Брав участь в боях під Бродами. Після прориву, вже у Словаччині, а відтак Юґославії бере участь в боротьбі проти червоної партизанки і на останку на фронті в Австрії під Фельдбахом. По закінченні війни попадає в англійський полон, як більшість наших побратимів. Перше в Белярії, а відтак Ріміні, в Італії. 1947 р. перевозять табір до Англії, де в 1949 р. остаточне звільнення.

1950 р. приїжджає до Арґентини і зразу вступає в члени Т-ва „Просвіта", де є активним членом і займає різні пости в управі. Стає активним членом Братства дивізійників, де також перейшов різні місця в управі, член управи Української Центральної Репрезентації і три рази голова відпочинкової оселі „Веселка". 1953 р. одружився з Наталкою Вольчанською і вони виховали дві дочки в українському дусі і звичаї. 1995 р. помирає його дружина. Бере участь у форумі в Києві як представник від Т-ва „Просвіта". По короткій тяжкій недузі залишає наші ряди на пості голови ФТЩ, голови філії „Просвіта" в Ляважоль і заступника голови Головної Ради при УЦР. Його відхід залишає велику прогалину в нашій громаді.

Того самого вечора, після смерти, відправили Молебень і Панахиду, від Української Католицької церкви о. д-р Глинка, від Української Православної церкви о. Іван Демчук і слідуючого дня вже на Українському цвинтарі в Монтеґранде в каплиці повторились відправи при участи чисельної громади. Труна весь час була накрита Прапором Братства дивізійників.

Прощальні слова були наступні: обидва отці, заступник голови УЦР Віктор Агрес, від Братства–попередній довголітній голова побратим Степан Тавридзький і теперішний голова побратим Осип Ткачук, від ФТШ–заступник голови Арсеній Созонік, від Т-ва „Просвіта"–побратим Іван Жибак і від Українського Католицького Університету–Михайло Василик.

Покійний залишив у глибокому смутку дві дочки, Ліляну і Марту, зятя Олександра Балука і дві внучки, Тамару й Іванну та дальшу родину на рідних землях.

Прощай побратиме Борисе, нехай Арґентинська земля буде тобі пухом! Для родини сердечне співчуття. Наприкінці відспівано пісню „Видиш, брате мій..."

Іван Сверлик

МИХАЙЛО МУЗИКА

Рочдейл, Вел. Британія

Після довгої і важкої недуги відійшов у вічність на 79 році трудолюбивого життя кол. вояк 1-ої УД УНА Михайло Музика. Як член Об'єднання бувших вояків українців (ОбВУ) Покійний очолював Управу Рочдейського Відділу, був зв'язковим на округу Лянкашір та довголітнім членом Головної Управи ОбВУ.

Але Покійний, поруч комбатантського сектора, був також активним в громадській ділянці, особливо на зовнішньому відтинку. Вже від перших днів свого поселення в Рочдейлі, один з небагатьох, що знали англійську мову–Михайло протягом довгих десятиліть посвячував весь свій вільний час справі добрих стосунків в співжитті українців серед англійського суспільства. Обставини життя в післявоєнній Англії не були легкі серед крайнощів і упереджень. І хоч місто Рочдейл всесвітньо відоме як „колиска" кооперації, проте саме завдяки старанням Покійного і його доброму приятелеві Джімові Клеґові (Jim Clegg), англійському журналістові–в щоденній популярній вечірці „Рочдейл Обсервер" реґулярно довгі роки друкувалася колонка „Юкрейнієн Топікс", яка безперервно знайомила своїх читачів про українців і Україну, історію, традиції, звичаї і події, які хвилювали українську громаду в Англії.

Щоб поширити добрі взаємини та утверджувати існуючі,–Покійний використовував різні нагоди, щоб нав'язувати корисні контакти з провідною міською елітою, в тому з Британський Леґіоном, проводами установ та парляментських партій і т. п. Завдяки його заходам Рочдейл став одним з найактивніших і чисельних відділів Англо-Українсько Товариства (АУТ). Покійний організував виставки українського мистецтва, концерти, доповіді. Завжди привітний, усміхнений і ввічливий, він шукав можливостей доступу до найвидатніших британських культурних і політичних діячів (і знаходив!), щоб переконати їх в доцільності виступати перед українською авдиторією. І навпаки–англомовних українців, щоб виступати з українською тематикою перед англійцями. Нав'язував добрі контакти також з представниками інших етнічних груп, що подібно, як і ми, опинилися в цій

гостинній країні. Виступав в англійському радіо і телебаченні.

Не можливо в короткій замітці подати хоч би найголовніші добрі діла Михайла Музики. Про них я добре поінформований не лише тому, що ми земляки і тому, що ми довгі роки співпрацювали як члени Головної Управи ОбВУ. До мене Покійний реґулярно приїжджав не лише для того, щоб заслужено похванитися новими й успішними досягненнями. Нерідко це було з вісткою, що він знову влаштував для мене виступ в котрійсь з англійських установ, але також, щоб „роздобути" матеріял для „Юкрейнієн Топікс".

Ще в рік до своєї недуги М. Музика відбув подорож на вільну Батьківщину з візитою до рідного села Зубрець біля Бучача, де прийшов на світ і де минули його юні роки. Повернувся схвильований гостинністю і шаною до нього його односельців...

Заупокійну Службу Божу в храмі Непорочної Діви Марії і відтак на рочдейському цвинтарі відправляв о. д-р Богдан Лисиканич, генеральний вікарій УГК Церкви у Вел. Британії, в сослуженні з о. Олександром Лісовським, при участі великого числа друзів і приятелів Покійного не лише з м. Рочдейл, але також з Болтону, Стокпорту, Аштону, Олдгаму і інших місцевостей.

Над свіжою могилою шанобливо промовляли представники ряду установ і організацій, в тому анг-лійський журналіст Джім Клеґ і нижчепідписаний.

Василь Томків
Болтон, Англія.

ОМЕЛЯН ГАВРИЛИШИН

3.XI. 1923 – 25.IX. 2000

Дня 25-го вересня 2000 року в Ст. Кетеринс перестало битися серце довголітнього „отамана" станиці Братства Омеляна Гаврилишина. Народився він в селі Дичків на Тернопільщині. Там закінчив 6 кляс і вступив до школи в Тернополі, де застала його війна, і він мусив шукати праці. Працював на будові моста як кочегар при огріванні цементу і так застала його війна 1941 р. Зв'язаний з ОУН, вирушив Омелян з похідними групами на схід. Вступив до охоронних відділів і був ранений в Гайсині. Після сім тижнів у шпиталі в Умані був висланий на виздоровлення до Христинівки, Гайсина і врешті до Польщі. Довідавшися про українську дивізію „Галичина", перенесено його до Нойгаммеру–до зв'язку. В часі битви під Бродами був в Бережниці біля Жидачева, де було головне получення штабу. Після Бродів опинився в місті Шопрон на Угорщині, а там Нойгаммер і Словач-

чина, де служив у зв'язку 31-го полку до кінця війни.

Після капітуляції попав до англійців, до Палестинської Бриґади, яка віддавала всіх дивізійників совєтам. Совєти примістили їх разом з вояками РОА й інших частин у Вінернойштадт, і по шістьох тижнях вислали поїздом на Одесу. При переїзді через Румунію Омелян втік і поїздами „зайцем" дістався до ПУР (Польскі ужонд репетріяцийни) і дістав посвідку репатріянта на прізвище Врубель. Шукаючи праці, опинився в Катовицях в копальні, а звідтам покликаний до війська в Болеславі. Його вислано до Слупська до старшинської школи. Будучи в місцевості Жари близько границі, втік через ріку Нісу до Німеччини. Побувавши в таборах в Міттенвальдені і Ділінґен, приїхав до Канади в 1958 р.

Тут одружився з Аліцією Столярчук. Працював в „Дженерал Моторс", а також фармерував в Порт Колборн. Після продажі яринної фарми купив овочеву фарму в Бімсвіл. Тут заложив відділ СУМ і був його головою. Після смерти дружини перенісся жити в Ст. Кетеринс. До обов'язків кожноденної праці долучилось ще і виховання дітей, яким був і татом і мамою, і виховав на чесних українських громадян.

Також знаходив час і на громадську працю: був членом української католицької церкви свв. Кирила і Методія, Українського Чорноморського Дому, клюбу старших громадян „Миргород".

У станиці Братства 22-го лютого 1976 р. вибрано його головою, і на тому посту перебув 20 літ з однорічною перервою. Повний енерґії, відновив працю станиці. В 1976 р. відбулась незабутня зустріч дивізійників з патріярхом Йосифом. В 1977 р. величаво відсвятковано 25-ліття існування станиці і з тої нагоди видано гарно зредаґовану одноднівку. Станиця брала участь в демонстраціях в обороні Валентина Мороза, в зустрічі з ген. Петром Григоренком.

За ініціятивою голови, відсвятковано 40-ліття станиці. Промовляли: сот. Богдан Панчук, д-р Мирослав Малецький, д-р Остап Сокольський, а в 30-ліття станиці і 70-ліття вимаршу УСС на фронт на бенкеті головним промовцем був тодішній голова СКВУ побр. Петро Саварин. Заходами Омеляна гостив у нас театр „Заграва" і хор „Бурлака". На заклик КУК і на доручення Омеляна, станиця спонзорувала студентку в Бразилії і дала допомогу студентові з Польщі в сумі 1800 дол. Станиця опікується могилами українських вояків, які не мають родин.

Він був головою відділу КУК і репрезентував громаду на міських святкуваннях чи фестивалях, а за віддану службу, зусилля і ревну працю на становищі голови, станиця нагородила його грамотою, а Головна Управа Братства–„Золотим хрестом за особливі заслуги".

Покійного було поховано 29 вересня 2000 р. з церкви свв. Кирила і Методія на цвинтарі „Вікторія Лавн". Залишив в глибокому смутку доньки Тересу і Марію, синів Данила з дружиною Оксаною, Стефана з дружиною Лярисою, Давида і внуків Андріяну, Миколу, Андрія і Рияну.

В часі тризни прощав покійного від побратимів-дивізійників Добромир Казанівський.

Родині і побратимам складаємо щирі співчуття.

Добромир КАЗАНІВСЬКИЙ

ВОЛОДИМИР ЮЛІЯН БОРУЩАК

10.V. 1922 – 22.IX. 2000

Володимир Юліян Борущак народився в Перемишлі. Був студентом української гімназії в Перемишлі.

Під час війни працював в українськім Леґіоні як секретар і головний перекладач. По розв'язанні Леґіону був перенесений до Дивізії „Галичина", де відбув службу, а згодом полон в Італії і Англії.

В Англії одружився з покійною вже Паранею Микитин. Залишив в смутку дочку Галину з мужем Василем Матвійчук, двоє внуків Ларису і Петруся і родину на Україні.

Похований біля своєї дружини Парані на Дивізійній секції цвинтаря св. Володимира в Оквіл.

Вічна йому пам'ять!

АНАТОЛІЙ СКОРОБОГАТИЙ

23.VI. 1920 – 16.X. 2000

Після важкої недуги помер у Квінсі, Нью-Йорк, десятник 1-ої УД УНА д-р Анатолій Скоробогатий, де й був похований біля домовини його дружини.

Анатолій, знаний для друзів як Только, народився в Руді, що біля Калуша. Початкову і середню освіту здобув у місцевих школах, а у 1942 р., за німецької влади, вступив на студії медицини у Львові. Медичної школи не закінчив, бо в 1943 р. він зголосився до Дивізії, де, як бувший студент медицини, був призначений до санітарної сотні. Він швидко отримав звання десятника. Свою службу виконував підчас боїв під Бродами, а після Бродів–у Словаччині та Австрії. Здавшись в полон англійцям, в Ріміні, Італія, скоро організовано медичну службу, зібравши чималий гурт лікарів і санітарний персонал. Знову реорганізовано санітарну сотню, яку очолював бунчужний сотні, а один із перших був Только Скоробогатий.

Только також був членом хору „Бурлака", співав басом-контристом, якому тяжко було знайти рівня, був добрим спортовцем–грав у відбиванку і кошиківку, в яких завжди вирізнявся.

В лютому 1947 р. Только, разом з іншими щасливцями, виїхав до Еспанії, де продовжував студії медицини, які закінчив у 1954 р. В Мадриді був активним членом студентської громади і незаступимим членом студентського хору.

Після закінчення студій, Только залишився на деякий час в Еспанії, де й одружився з еспанкою, а в листопаді 1958 р. еміґрував до Амери-

ки і поселився в Нью-Йорку. Після т. зв. „інтершіпу" він одержує працю лікаря в одному із шпиталів Квінсу, де залишився аж до відходу на пенсію у 1988 р.

Його дружина Кльотильда працювала хемічним аналі-тиком в лябораторії цього ж шпиталю. Кльоті померла в грудні 1998 року. Дітей в них не було.

Только був людиною не надто говірливою. Про свої молоді роки, чи обставини в яких жив, він не згадував, тому навіть його найближчі товариші не знають, чи він мав якусь родину.

Був скромним, безпретенсійним, але дуже товариський. А товариство він справді любив, в товаристві завжди був радо бачений. Мав багато товаришів і з усіма жив дружньо.

В діяльності студентської громади, а відтак у суспільно-громадському житті завжди співпрацював усюди і з усіма, де тільки було потрібно, з великим почуттям обов'язку, ніколи не протестуючи чи відмовляючись.

Від нас відійшов вірний син України. Він залишив по собі приклад гарної, спокійного характеру, щирої побратимської особистости. Його друзі-дивізійники, особливо приятелі із студій в Еспанії і всі, що його знали, довго відчуватимуть невіджалувану втрату.

Степан РОМАНКО

З листів до редакції

Миколаїв, 5 вересня 2000

Вельмишановна редакціє!

В „ВК" ч. 3 за 2000 р. появився заклик с. п. д-ра О. Сокольського надсилати дані про старшин Дивізії, яких немає в списках. Висилаю доповнення:

АРМІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

1. Сотник Василь Татарський, сотенний 2/29 полку в бойовій групі Вільднера на Словаччині.

2. Пполковник Роман Долинський.

6. Полковник Сергій Піменович Євтимович, учасник бою під Крутами, 1-го Зимового походу, поручник в УД, помер 29 травня 1964 р. у Дарбі, Англія, на 65 році життя.

ДРУЖИНИ УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

1. Герман-Орлик, сотенний 2/29 полку під Бродами.

3. Поручник Святослав Левицький, „Свєнтек", учасник боїв під Бродами, згодом в УПА.

З поваго, Л. Муха

Ми помістили списки (неповні) старшин УД, які служили в Армії УНР, УГА та Дружинах Українських Націоналістів. Не підтверджених поголосок не поміщуємо. У підготові є список усіх старшин УД. Дякуємо побр. Л. Мусі за додаткові інформації.

Редакція

ЗМІСТ ЖУРНАЛУ ЗА 2000 РІК

ч-ст

КОМЕНТАРІ

УКРАЇНА СЬОГОДНІ

ПРЕЗИДЕНТСЬКІ ВИБОРИ В УКРАЇНІ

НАШІ СУСІДИ

ЛЮДИ, ПОДІЇ, ОПІНІЇ

НА СЛУЖБІ НАРОДУ

НА ВІЙСЬКОВІ ТЕМИ

ВИЗНАЧНІ ПОСТАТІ

ІСТОРИЧНІ РОКОВИНИ

ЗЛОЧИНИ КОМУНІСТИЧНОГО РЕЖИМУ

УКРАЇНЦІ У 2-ій СВІТОВІЙ ВІЙНІ

ДО ІСТОРІЇ 2-ої СВІТОВОЇ ВІЙНИ

МУЗЕЇ

ДО ІСТОРІЇ 1-ої УД УНА

МИНУЛЕ

ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

50-ЛІТТЯ БРАТСТВА кол. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

ГУМОР І САТИРА

УКРАЇНЦІ ПОЗА МЕЖАМИ БАТЬКІВЩИНИ

РІДНА МОВА

ЛІТЕРАТУРА І ПОЛІТИКА

СПОМИНИ

ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ

ДИВІЗІЙНИКИ В УПА

ДО ІСТОРІЇ УПА

ВІЙНА В ЧЕЧНІ

ДОКУМЕНТАЦІЯ

РЕПОРТАЖ

ОГЛЯДИ, РЕЦЕНЗІЇ

БРАТСТВО кол. ВОЯКІВ 1-ої УД УНА

НАШІ ПОБРАТИМИ

ПРЕСФОНД

ТІ, ЩО ВІДІЙШЛИ:

РОЗШУКИ:

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ:

(Продовження із ст. 1)

РОЗШУК СЕТНОГО ІВАНА-ОРЕСТА

Іван Сетний, нар. у с. Калинівщина, Білобожницького району (тепер Чортківський), був у полоні в Італії, згодом в Англії. Хто знає про нього, проситься писати до дочки його сестри Ґалини Теофанії, яка під сучасну пору перебуває в Італії, на адресу:
Giovannana Igina, Galleria n. 2, 00046 Grotta Ferrata,
Roma-Italia, tel. 06-94-15-129.
або в Україну: 48500-Тернопільська обл.
Чортківський р-н, с. Калинівщина,
Подальчук Теофанія Йосипівна.